

บทที่ 4

ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์

ในการเสนอผลการศึกษาและข้อวิจารณ์ ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ เพื่อเปรียบเทียบ จากคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน และสมาชิกกลุ่มบริหารกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งการเสนอออกเป็น 5 หัวข้อดังนี้

4.1. สภาพพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน และสภาพพื้นฐานบางประการของสมาชิก

4.2. การดำเนินงาน และผลการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

4.3. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่ม

4.4. ข้อเสนอแนะของกรรมการและสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

4.5. การทดสอบสมมติฐาน

4.1. สภาพทั่วไปของกลุ่มและสภาพพื้นฐานบางประการของสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน มีสภาพทั่วไปของกลุ่ม จากคำตอบของกรรมการกลุ่ม และเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้ (ตารางที่ 4.1)

4.1.1. สภาพทั่วไปของกลุ่ม

1) ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A มีระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่มเฉลี่ย 4 ปี และกลุ่มระดับ C มีระยะเวลาในการจัดตั้งเฉลี่ย 3.3 ปี (ตารางที่ 4.1)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ สุรพล กาญจนจิตรรา (2530) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพ พบว่าระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กลุ่ม

ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เป็น เพราะโครงการจัดการน้ำในระดับเรณามีการดำเนินการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย เพื่อดำเนินการตามโครงการฯโดยคำนึงถึงพื้นที่ที่สามารถดำเนินการได้ผลมากที่สุด และมีการให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานในเรื่องชลประทาน เกษตรชลประทาน ด้านสังคมและด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง เมื่อพื้นที่ใดมีความพร้อมจึงเริ่มดำเนินการจัดตั้งเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน และขยายไปสู่กลุ่มอื่นที่มีความพร้อมรองรับมาจึงทำให้แต่ละกลุ่มมีระยะเวลาในการจัดตั้งแตกต่างกัน

2)จำนวนสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีจำนวนสมาชิกแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือ กลุ่มระดับ A มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 540 ราย ส่วนกลุ่มระดับ C มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 262 ราย (ตารางที่ 4.1)

ทั้งนี้ เป็น เพราะโครงการจัดการน้ำในระดับเรณา ได้กำหนดขนาดของพื้นที่เป้าหมายดำเนินการให้ได้ผลดีที่สุดนั้น แต่ละคลองซอยที่เป็นพื้นที่เป้าหมายมีความแตกต่างกันในลักษณะพื้นที่ ขนาดพื้นที่และจำนวนสมาชิกในแต่ละคลองซอย เมื่อดำเนินการจัดตั้งเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานจึงทำให้แต่ละกลุ่มมีจำนวนสมาชิกแตกต่างกัน

3)จำนวนคูส่งน้ำของกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีจำนวนคูส่งน้ำแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A มีจำนวนคูส่งน้ำเฉลี่ย 28 คูส่งน้ำ กลุ่มระดับ C มีจำนวนคูส่งน้ำเฉลี่ย 15 คูส่งน้ำ (ตารางที่ 4.1)

ทั้งนี้ เป็น เพราะข้อจำกัดของสภาพพื้นที่ เป็นตัวกำหนดความยาวของคูส่งน้ำโดยทั้งนี้ ถ้าพื้นที่ส่งน้ำได้สะดวกจำนวนคูส่งน้ำจะมีความยาวและมีจำนวนน้อย ส่วนพื้นที่ใดการส่งน้ำไม่สะดวกคูส่งน้ำจะสั้น เนื่องจาก เพราะเหตุผลทางด้านวิศวกรรมชลประทาน ในการก่อสร้างที่ต้องการให้การส่งน้ำทั่วถึง จึงทำให้แต่ละกลุ่มมีจำนวนคูส่งน้ำแตกต่างกัน

4)พื้นที่ดำเนินการของกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีจำนวนพื้นที่ดำเนินการของกลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือ กลุ่มระดับ A มีพื้นที่ดำเนินการเฉลี่ย 4,849 ไร่ ส่วนกลุ่มระดับ C มีจำนวนพื้นที่ดำเนินการเฉลี่ย 2,837 ไร่ (ตารางที่ 4.1)

ทั้งนี้ เป็น เพราะโครงการจัดการน้ำในระดับเรณา เลือกเฉพาะพื้นที่ที่มีความ

พร้อมและมีความเป็นไปได้สูงในการจัดหาโครงการฯ โดยแต่ละคลองซอยมีพื้นที่ในการรับน้ำแตกต่างกันจึงทำให้แต่ละกลุ่มมีพื้นที่ค่าเนินการแตกต่างกัน

5) เงินทุนค่าเนินการของกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีเงินทุนค่าเนินการของกลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A มีเงินทุนค่าเนินการเฉลี่ย 31,849 บาทและกลุ่มระดับ C มีเงินทุนค่าเนินการเฉลี่ย 4,987 บาท (ตารางที่ 4.1)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีการจัดหาทุนค่าเนินการโดยการเก็บค่าน้ำชลประทานในฤดูแล้งโดยเก็บตามชนิดพืชที่สมาชิกปลูก คือ พืชไร่ 7 และ 3 บาท ข้าวไร่ละ 5 บาท ขณะเดียวกันก็มีการจัดหาปัจจัยการผลิตบริการสมาชิก ส่วนกลุ่มระดับ C ก็มีการค่าเนินการเช่นเดียวกันแต่ได้ผลเพียงบางกลุ่มเท่านั้น สอดคล้องกับอศิน ระวิทัศน์ (2532) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาสหกรณ์เกษตร พบว่าอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างหนึ่งคือ เงินทุนในการค่าเนินการของกลุ่ม

6) การมีที่ทำการกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้งระดับ A และระดับ C จำนวนทั้งหมด ไม่มีที่ทำการกลุ่ม (ตารางที่ 4.1)

โดยทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ไม่เข้ากลุ่มที่ดำเนินการธุรกิจเกี่ยวกับด้านการเงินเป็นหลัก แต่ดำเนินการในเรื่องการจัดสรรน้ำให้สมาชิกทั่วถึงและยุติธรรมประกอบกับระยะเวลาในการจัดตั้งไม่นานนักคือเฉลี่ยเพียง 4 ปี จึงไม่สามารถหาเงินทุน หรือสถานที่ดำเนินการในการจัดสร้างที่ทำการกลุ่มแบบกลุ่มธุรกิจอื่นๆ แต่ก็มีการค่าเนินธุรกิจเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ทัศนะค่าเนินธุรกิจเฉพาะในเรื่องปัจจัยการผลิตทางการเกษตรเป็นหลักในฤดูนาปี และฤดูแล้ง เท่านั้นแต่ก็เป็นการค่าเนินธุรกิจจำนวนเงินลงทุนไม่มากนัก เพราะฉะนั้นผลที่ได้จึงไม่สามารถค่าเนินการสร้างที่ทำการกลุ่มได้ แต่จะนำเงินที่มีอยู่มาค่าเนินกิจกรรมด้านชลประทานเป็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่ม

7) การมีศาลาอเนกประสงค์

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และระดับ C มีศาลาอเนกประสงค์แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือ กลุ่มระดับ A ทั้งหมดทุกกลุ่มมีศาลาอเนกประสงค์ ส่วนกลุ่ม

ระดับ C ร้อยละ 37.5 มีศาลาอเนกประสงค์(ตารางที่ 4.1)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงการจัดการน้ำในระดับไรนา พิจารณาช่วยเหลือแก้ไขในเรื่องไม่มีที่ทำการกลุ่มในการติดต่อประสานงาน ที่ประชุมกรรมการกลุ่ม ที่ติดต่อระหว่างสมาชิกกับกรรมการกลุ่ม จึงได้จัดทำโครงการสร้างศาลาอเนกประสงค์ประจำกลุ่มขึ้นโดยสนับสนุนเงินงบประมาณกลุ่มละ 27,500 บาท ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ดังกล่าว ในส่วนที่เหลือกลุ่มออกสมทบหรือแรงงานในการก่อสร้าง โดยโครงการจัดการน้ำในระดับไรนา ได้พิจารณาในกลุ่มที่มีความพร้อมก่อนจึงขยายไปสู่กลุ่มที่มีความพร้อมรองลงมา ในกลุ่มระดับ C ที่ไม่มีศาลาอเนกประสงค์ เนื่องจากไม่มีความพร้อมดังกล่าว ประกอบกับโครงการจัดการน้ำในระดับไรนาหมดระยะเวลาดำเนินการ คือ 30 มกราคม 2535 จึงทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณดังกล่าว กลุ่มระดับ C จึงไม่มีศาลาอเนกประสงค์ดังกล่าว ทำให้ทั้ง 2 กลุ่มมีจำนวนศาลาอเนกประสงค์ไม่เท่ากัน

ตารางที่ 4.1 สภาพทั่วไปของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

เรื่อง	กลุ่มระดับ A			กลุ่มระดับ C			รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	เฉลี่ย	จำนวน	ร้อยละ	เฉลี่ย	จำนวน	ร้อยละ	เฉลี่ย
	(n=7)		($\bar{X}$)	(n=8)		($\bar{X}$)	(n=15)		($\bar{X}$)
ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม									
3 ปี	2	28.6	4	6	75.0	3.3	8	53.3	3.25
4 ปี	3	42.9		2	25.0		5	33.3	
5 ปี	2	28.5		0	00.0		2	13.4	
t=2.23*			p=.044						

ตารางที่ 4.1 สภาพทั่วไปของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน(ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A				กลุ่มระดับ C				รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	เฉลี่ย		จำนวน	ร้อยละ	เฉลี่ย	จำนวน	ร้อยละ	เฉลี่ย
	(n=7)		($\bar{X}$)		(n=8)		($\bar{X}$)	(n=15)		($\bar{X}$)
จำนวนสมาชิกกลุ่ม										
น้อยกว่า 350 ราย	2	28.6	540		6	75.0	262	8	53.3	392
350-700 ราย	3	48.8			2	25.0		5	33.4	
มากกว่า 700 ราย	2	28.6			0	00.0		2	13.3	
(ต่ำสุด 157 ราย สูงสุด 905 ราย)				(ต่ำสุด 122 ราย สูงสุด 635 ราย)						
t=2.41*				p=.032						
จำนวนคูน้ำ										
น้อยกว่า 15 คู	1	14.3	28		5	62.5	15	6	40.0	21
15-30 คู	2	28.6			2	25.0		4	26.7	
31-45 คู	3	42.8			1	12.5		4	26.7	
มากกว่า 45 คู	1	14.3			0	00.0		1	6.6	
(ต่ำสุด 6 คูน้ำ สูงสุด 47 คูน้ำ)				(ต่ำสุด 3 คูน้ำ สูงสุด 33 คูน้ำ)						
t=2.40*				p=.032						
พื้นที่ดำเนินการของกลุ่ม										
น้อยกว่า 3,500 ไร่	2	28.6	4,849		5	62.5	2,837	7	46.6	3,775
3,500-7,000 ไร่	1	14.3			3	37.5		4	26.7	
มากกว่า 7,000 ไร่	4	57.1			0	00.0		4	26.7	
(ต่ำสุด 1,261ไร่ สูงสุด 7,360 ไร่)				(ต่ำสุด 1,774 ไร่ สูงสุด 5,920 ไร่)						
t=2.22*				p=.045						

ตารางที่ 4.1 สภาพทั่วไปของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน(ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A			กลุ่มระดับ C			รวม		
	จำนวน	ร้อยละ	เฉลี่ย	จำนวน	ร้อยละ	เฉลี่ย	จำนวน	ร้อยละ	เฉลี่ย
	(n=7)	($\bar{X}$)		(n=8)	($\bar{X}$)		(n=15)	($\bar{X}$)	
เงินทุนค่าเป็นการของกลุ่ม(บาท)									
น้อยกว่า 20,000	1	14.3	31,944	7	87.5	4,987	8	53.3	17,520
20,000-40,000	5	71.4		1	12.5		6	40.0	
มากกว่า 40,000	1	14.3		0	0.0		1	6.7	
(ต่ำสุด 12,450 บาท สูงสุด 73,700 บาท) (ต่ำสุด 0 บาท สูงสุด 21,000 บาท)									
$t=3.64^{**}$ $p=.003$									
การมีที่ดินทางการกลุ่ม									
ไม่มี	7	100		8	100		15	100	
มี	0	00.0		0	00.0		0	00.0	
การมีศาลาอเนกประสงค์									
ไม่มี	0	00.0		5	62.5		5	33.3	
มี	7	100		3	37.5		10	66.7	
$\chi^2=6.37^{**}$ $\text{sig}=.018$									

*=แตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

**=แตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

4.1.2.ด้านกายภาพ

การวิจัยเรื่องสภาพด้านกายภาพของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน อภิปรายแต่ละประเด็นได้ดังนี้

1) ลักษณะของดิน

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C พื้นที่การเกษตรของ กลุ่มประกอบด้วยดินมีลักษณะต่างวของกลุ่มไม่แตกต่างกันทางสถิติ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่ากลุ่มระดับ A ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 71.4 มีพื้นที่การเกษตรลักษณะเป็นดินเหนียวที่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ส่วนกลุ่มระดับ C ส่วนมากหรือร้อยละ 50.0 มีพื้นที่การเกษตรลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ (ตารางที่ 4.2)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาวิเคราะห์ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ (2531) เรื่องการวิเคราะห์ระบบเกษตรกรรม ในเขตพื้นที่โครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้เพราะพื้นที่กลุ่มระดับ A ส่วนใหญ่อยู่บริเวณที่ราบลุ่มริมฝั่งลำน้ำปาวและลำน้ำชี ซึ่งเป็นดินชุดร่อยเอ็ดที่คล้ายมีดินเหนียวปน เนื้อดินปนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายละเอียด มีการระบายน้ำค่อนข้างเลวเหมาะสำหรับใช้ทำนา ส่วนกลุ่มระดับ C มีพื้นที่ดำเนินการกลุ่มอยู่ตอนกลางโครงการชลประทานลำปาว พื้นที่ส่วนนี้เป็นดินชุดร่อยเอ็ดเช่นกันแต่เป็นดินมีลักษณะค่อนข้างเป็นดินทราย

2) ลักษณะพื้นที่

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C ลักษณะพื้นที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือลักษณะพื้นที่ทำการเกษตรทั้งกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า กลุ่มระดับ A ส่วนมากหรือร้อยละ 42.9 มีลักษณะพื้นที่ เป็นที่ลุ่มและที่น้ำท่วมสม่ำเสมอ ส่วนกลุ่มระดับ C ส่วนมากหรือร้อยละ 50.0 มีลักษณะพื้นที่สูงค่าน้ำท่วมสม่ำเสมอ (ตารางที่ 4.2)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาวิเคราะห์ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ (2531) เรื่องการวิเคราะห์ระบบเกษตรกรรมในเขตโครงการชลประทาน จังหวัดกาฬสินธุ์ ศึกษาพบว่าพื้นที่หัวโครงการเป็นที่น้ำท่วมสม่ำเสมอ เป็นลอนลูกคลื่น และโดยเฉพาะพื้นที่ดำเนินการของกลุ่มระดับ A ส่วนใหญ่อยู่ริมฝั่งลำน้ำปาว ลำน้ำพานและลำน้ำชี ก่อนดำเนินการสร้างเขื่อนลำปาวเมื่อฤดูฝนน้ำจะท่วมฝั่งของลำน้ำโดยเฉพาะลำน้ำปาวซึ่งเรียกว่า "ทาม" ทั่วประมาณ 70,000 ไร่ และกลุ่มระดับ A ที่มีพื้นที่เป็นที่น้ำท่วมเสมอนั้นอยู่ตอนกลางโครงการชลประทานลำปาวเช่นเดียวกับกลุ่มระดับ C เพราะลักษณะพื้นที่ เป็นที่ลอนลูกคลื่นน้ำท่วมสม่ำเสมอ

3) ระยะห่างระหว่างที่ตั้งพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกและที่ตั้งของเขื่อนลำนาว

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีระยะห่างระหว่างที่ตั้งพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิก และที่ตั้งของเขื่อนลำนาวไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A มีระยะห่างระหว่างที่ตั้งพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกและที่ตั้งของเขื่อนลำนาวเฉลี่ย 56.4 กิโลเมตร ส่วนกลุ่มระดับ C มีระยะห่างระหว่างที่ตั้งพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกและที่ตั้งของเขื่อนลำนาวเฉลี่ย 49.8 กิโลเมตร (ตารางที่ 4.2)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโครงการจัดการน้ำในระดับไรนามีการคัดเลือกพื้นที่ เพื่อดำเนินการตามโครงการฯ โดยพิจารณาความเหมาะสมของพื้นที่ และสิ่งอื่น ๆ ประกอบกัน เพื่อให้การดำเนินการฯ ประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้นพื้นที่ดำเนินการที่คัดเลือกจึงกระจายทั่วโครงการชลประทานลำนาว เป็นผลทำให้ระยะห่างระหว่างที่ตั้งพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกและที่ตั้งของเขื่อนลำนาวทั้ง 2 กลุ่มไม่เท่ากัน

4) ความสะดวกในการรับน้ำชลประทาน

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีความสะดวกในการรับน้ำชลประทานในลักษณะทั่วถึง ทั่วถึงบ้าง ไม่ทั่วถึงแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A ทั้งหมดสามารถรับน้ำชลประทานทั่วถึงบ้าง ส่วนกลุ่มระดับ C ร้อยละ 62.5 สามารถรับน้ำชลประทานทั่วถึงดี (ตารางที่ 4.2)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ C ส่วนใหญ่พื้นที่รับน้ำอยู่ตอนต้น ตอนกลางคลองสาขาใหญ่ฝั่งซ้าย และคลองสาขาใหญ่ฝั่งขวา ดังนั้นความสะดวกของน้ำชลประทานจึงมากกว่า ส่วนกลุ่มระดับ A ส่วนมากจะอยู่ปลายคลองสาขาใหญ่ฝั่งซ้าย และสาขาใหญ่ฝั่งขวาความสะดวกของน้ำชลประทานที่ได้รับนั้นมีความสะดวกทั่วถึง จึงมีการแก้ไขปัญหานี้โดยการขุดลอกคูระบายน้ำในระดับคูส่งน้ำ และคลองส่งน้ำ เพื่อให้สมาชิกรับน้ำได้สะดวกขึ้น ผลการศึกษาเรื่องนี้สอดคล้องกับสุรพันธ์ สงวนทรัพย์ (2532) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกพืชฤดูแล้งของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำนาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พบว่าปัญหาของเกษตรกรที่พบคือ น้ำชลประทานไม่สะดวก ทั้งนี้เพราะกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานนั้น สมาชิก และกรรมการกลุ่มได้รับการอบรมให้ความรู้เรื่องชลประทาน เกษตรชลประทานจากเจ้าหน้าที่ของโครงการจัดการน้ำในระดับไรนาก่อนดำเนินการจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน จึงได้มีการวางแผนการปลูกพืช การรักษาชลประทาน การวางแผนส่งน้ำหรือขุดลอกคูระบายน้ำ

านคลองส่งน้ำ คูส่งน้ำ จึงได้รับน้ำชลประทานได้ทั่วถึงบ้าง เป็นส่วนน้อย เพราะสภาพพื้นที่
ไม่สม่ำเสมอ และมีส่วนน้อยคือร้อยละ 6.7 ที่ได้รับน้ำไม่ทั่วถึง วิทยาการศึกษาของ
สุรคณ สวงนทรัพย์ (2530) นั้นตัวอย่างที่หาการศึกษา คือกลุ่มผู้ใช้น้ำขั้นพื้นฐาน (ระดับคูส่งน้ำ)
ซึ่งยังไม่เข้าใจใน เรื่องชลประทาน และบทบาทหน้าที่ของตนเองในการใช้น้ำชลประทานจึง
ทำให้ผลการวิจัยขัดแย้งกันดังกล่าว

5) ความเพียงพอของน้ำชลประทานที่ได้รับ

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีความเพียงพอของน้ำ
ชลประทานที่ได้รับไม่เพียงพอ และได้รับน้ำไม่เพียงพอ ไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่ม
ระดับ A ร้อยละ 57.2 ได้รับน้ำชลประทานไม่เพียงพอ และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 75.0
ได้รับน้ำชลประทานอย่างเพียงพอ (ตารางที่ 4.2)

ผลการศึกษาขัดแย้งกับสุพจน์ ตั้งจุฑาพร (2522) ที่ศึกษาเรื่องปัญหาการใช้น้ำ
ชลประทานของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกสมาคมผู้ใช้น้ำ ตำบลแจ้แจง อำเภอบาง
ระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าปัญหาอย่างหนึ่งคือการขาดแคลนน้ำชลประทาน และขัดแย้งกับ
สมบุรณ์ เมืองสมศรี (2530) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการใช้น้ำ
ชลประทาน ของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าปัญหา
ที่เกษตรกรประสบคือน้ำชลประทานน้อยและขัดแย้งกับสุรคณ สวงนทรัพย์ (2531) ที่ศึกษาเรื่อง
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกพืชฤดูแล้งของเกษตรกร ในเขตโครงการชลประทานลำปาว
จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าปัญหาที่เกษตรกรประสบคือน้ำชลประทานไม่เพียงพอ
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงระยะเวลาการศึกษาของสุพจน์ ตั้งจุฑาพร (2522) อาจเป็น เป็นช่วง
ระยะเวลาที่เริ่มดำเนินการของสมาคมใหม่สมาชิกจึงยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง
ในเรื่องชลประทาน ส่วนช่วงเวลาในการศึกษาของสมบุรณ์ เมืองสมศรี (2530) และ
สุรคณ สวงนทรัพย์ (2531) ที่ศึกษาใน เขตโครงการชลประทานลำปาว เช่นกันนั้น เกษตรกร
ผู้ใช้น้ำยังอาจเป็นกลุ่มพื้นฐานหรือระดับคูส่งน้ำ ไม่มีการหมุนเวียนการใช้น้ำดีพอ ทำให้มี
ปัญหาในการใช้น้ำชลประทานดังกล่าว

ตารางที่ 4.2 ลักษณะทางกายภาพของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=7)	($\bar{X}$)	(n=8)	($\bar{X}$)	(n=15)	($\bar{X}$)

ลักษณะของดิน

ดินทราย	0	00.0	1	12.5	1	6.7
ดินร่วนปนทราย	2	28.6	4	50.0	6	40.0
ดินเหนียว	5	71.4	3	37.5	8	53.3

$$\chi^2=2.109 \quad \text{sig}=.348$$

ลักษณะพื้นที่

ที่ลุ่ม	3	42.9	2	25.0	5	33.3
ที่น้ำท่วมมาเสมอ	3	42.9	4	50.0	7	46.7
ที่ลุ่มน้ำขัง	1	14.3	2	25.0	3	20.0

$$\chi^2=.612 \quad \text{sig}=.736$$

ระยะทางระหว่างที่ตั้งพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกและที่ตั้งของเขื่อนลำนาง

ไม่เกิน 35 กม.	2	28.6	56.4	3	37.5	49.8	5	33.3	53.5
35-70 กม.	3	42.9		2	25.0		5	33.3	
มากกว่า 70 กม.	2	28.6		3	37.5		5	33.3	

(ระยะทางใกล้สุด 14 กม.ไกลสุด 97 กม.) (ระยะทางใกล้สุด 6 กม.ไกลสุด 76 กม.)

$$t= .42 \quad p=.68$$

ความสะดวกของน้ำชลประทาน

ไม่ทั่วถึง	0	00.0	1	12.5	1	6.7
ทั่วถึงบ้าง	7	100	2	25.0	9	60.0
ทั่วถึง	0	00.0	5	62.5	5	33.3

$$\chi^2=8.75* \quad \text{sig}=.012$$

ตารางที่ 4.2 ลักษณะทางกายภาพของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน(ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=7)	100	(n=8)	100	(n=15)	100
ความพึงพอใจของน้ำที่ได้รับ						
ไม่พึงพอใจ	4	57.2	2	25.5	6	40.0
พึงพอใจ	3	42.8	6	75.0	9	60.0
	$\chi^2=1.59$		sig=.23			

*=มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

**=มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

4.1.3.ด้านชีวภาพของกลุ่ม

การวิจัยด้านชีวภาพของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ทั้งกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C แยกอภิปรายแต่ละประเด็นได้ดังนี้

1)พืชหลักที่สมาชิกปลูก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้งระดับ A และกลุ่มระดับ C สมาชิกทั้งทานาข้าวเป็นพืชหลัก (ตารางที่ 4.3)

ทั้งนี้ เป็นเพราะสมาชิกทั้ง 2 กลุ่มมีการบริโภคข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก โดยพันธุ์ข้าวที่ใช้นานาเป็นข้าวเหนียวคือ กข.6 และข้าวเหนียวสันป่าตอง ข้าวขาวมะลิ 105 และข้าวเหลือง 11 ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาวิเคราะห์ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ (2531) ที่พบว่าเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำปาว ทานาข้าวเป็นพืชหลักและสอดคล้องกับผลการศึกษา เรื่องลักษณะพื้นที่ที่พบากพื้นที่ดำเนินการของกลุ่มระดับ A

ส่วนใหญ่อยู่อบริเวณที่ราบลุ่มริมฝั่งลำน้ำปาว ลำน้ำพวนและลำน้ำชี เป็นดินชุดร้อยเอ็ดมีดินเหนียวบนเหมาะสำหรับใช้ทำนา ส่วนกลุ่มระดับ C มีพื้นที่ดำเนินการส่วนใหญ่อยู่ตอนกลางโครงการชลประทานลำปาว พื้นที่ส่วนนี้เป็นดินชุดร้อยเอ็ด เช่นกันแต่เป็นดินมีลักษณะค่อนข้างเป็นดินทรายเหมาะสำหรับใช้ทำนา เช่น เลี้ยงกุ้ง

2) พืชรองที่สมาชิกปลูก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้งระดับ A และกลุ่มระดับ C สมาชิกทั้งหมดดำเนินการปลูกพืชรอง (ตารางที่ 4.3)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ทั้ง 2 กลุ่มมีพื้นที่ดำเนินการเป็นกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ ตามผลการศึกษาเรื่องลักษณะพื้นที่พบว่าพื้นที่ดำเนินการของกลุ่มระดับ A ส่วนใหญ่อยู่อบริเวณที่ราบลุ่มริมฝั่งลำน้ำปาว ลำน้ำพวนและลำน้ำชี เป็นดินชุดร้อยเอ็ดมีดินเหนียวบนเหมาะสำหรับใช้ทำนา ส่วนกลุ่มระดับ C มีพื้นที่ดำเนินการส่วนใหญ่อยู่ตอนกลางโครงการชลประทานลำปาว พื้นที่ส่วนนี้เป็นดินชุดร้อยเอ็ด เช่นกัน แต่เป็นดินมีลักษณะค่อนข้างเป็นดินทรายเหมาะสำหรับใช้ทำนา เช่น เลี้ยงกุ้ง จึงได้มีการปลูกพืชรองดังกล่าว

3) พืชฤดูแล้งที่สมาชิกปลูก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้งระดับ A และกลุ่มระดับ C สมาชิกทั้งหมดทำนาปรัง (ตารางที่ 4.3)

ผลการศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาวิเคราะห์ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ (2531) ที่วิเคราะห์ระบบเกษตรกรรมในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าพืชฤดูแล้งที่เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกในเขตโครงการชลประทานลำปาว เรียงตามลำดับได้แก่ ถั่วเขียว ถั่วเหลือง และข้าวโพดหวาน ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่กลุ่มระดับ A ส่วนใหญ่อยู่อบริเวณที่ราบลุ่มริมฝั่งลำน้ำปาว ลำน้ำพวน และลำน้ำชี เป็นดินชุดร้อยเอ็ดมีดินเหนียวบนเหมาะสำหรับใช้ทำนา ส่วนกลุ่มระดับ C มีพื้นที่ดำเนินการส่วนใหญ่อยู่ตอนกลางโครงการชลประทานลำปาว พื้นที่ส่วนนี้เป็นดินชุดร้อยเอ็ด เช่นกันแต่เป็นดินมีลักษณะค่อนข้างเป็นดินทรายเหมาะสำหรับใช้ทำนา เช่น ปลูกข้าวโพดหวาน จึงทำให้สมาชิกทำนาปรังในฤดูแล้งเป็นส่วนมาก

4) สภาพการเลี้ยงสัตว์ และเลี้ยงปลาของสมาชิกกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้งระดับ A และระดับ C ทั้งหมดสมาชิกมีการเลี้ยงสัตว์ และเลี้ยงปลา (ตารางที่ 4.3)

การเลี้ยงสัตว์ มีการเลี้ยง โค กระบือ โดยส่วนมากเลี้ยงไม่เกิน 2-3 ตัว เนื่องจากไม่มีสถานที่เลี้ยง เพราะใช้พื้นที่ไปเพื่อการเพาะปลูกส่วนใหญ่เลี้ยงโคเนื้อเพื่อจำหน่าย โดยเฉพาะพันธุ์อเมริกันบราห์มัน วิธีการเลี้ยง เป็นการผูกเลี้ยงหรือเกี่ยวฟูกำให้กิน ส่วนกระบือนั้นมีจำนวนเลี้ยงน้อยลง เพราะมีการใช้เครื่องจักรเข้ามาใช้แทนแรงงานกระบือมากขึ้น การเลี้ยงสัตว์ปีกนั้นมีการเลี้ยงเปิด ไข่ไว้บริเวณแบบปล่อยเลี้ยงส่วนานที่ผู้เลี้ยงยังตลอดปี เป็นการเลี้ยงเปิดไข่ส่งตลาด สำหรับการเลี้ยงปลามีการขุดบ่อเลี้ยง เพื่อบริโภคในฤดูกาลทานาและเก็บเกี่ยวข้าวและการเลี้ยงปลาในนาข้าว การเลี้ยงปลาในไร่นาสวนผสม โดยผลการศึกษาสอดคล้องกับ สุชน นิมาเทศ (2536) ที่ศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานของเกษตรกรในเขตชลประทาน จังหวัดมหาสารคามที่ศึกษาพบว่าเกษตรกรในเขตชลประทานยังมีการเลี้ยงโค และกระบือ โดยเลี้ยงกระบือนั้นมีจำนวนน้อยลง เพราะมีการใช้แรงงานจากเครื่องจักรมาแทนที่ ส่วนการเลี้ยงโคเป็นการเลี้ยงโคเนื้อเพื่อจำหน่าย การเลี้ยงปลามีทั้งการเลี้ยงปลาในนาข้าว และการขุดบ่อเลี้ยง

ตารางที่ 4.3 ลักษณะทางชีวภาพของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=7)		(n=8)		(n=15)	
พืชหลักที่สมาชิกปลูก						
ข้าว	7	100	8	100	15	100
พืชรองที่สมาชิกปลูก						
มันปลูก	7	100	8	100	15	100
พืชกุหลาบเลี้ยงที่ปลูก						
ข้าวนาปรัง	7	100	8	100	15	100

ตารางที่ 4.3 ลักษณะทางชีวภาพของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน(ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=7)		(n=8)		(n=15)	
การเลี้ยงสัตว์ และเลี้ยงปลา						
ไม่เลี้ยง	0	00.0	0	00.0	0	00.0
เลี้ยง	7	100	8	100	15	100

4.1.4. สภาพพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

ผลการศึกษาจากคำตอบของสมาชิกมีดังนี้

4.1.4.1. ด้านสังคม

1) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 52.0 และร้อยละ 36.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 5 คน (ตารางที่ 4.4)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับสุรพันธ์ สงวนทรัพย์(2531)ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกพืชฤดูแล้งของเกษตรกร ในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน สอดคล้องกับสุชิน นิมาพ (2536)ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสาน ในเขตชลประทาน จังหวัดมหาสารคาม พบว่าเกษตรกรในเขตชลประทานมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 5 คน

2) จำนวนแรงงานในครัวเรือน

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 66.0 และร้อยละ 68.0 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อยกว่า 4 คน (ตารางที่ 4.4)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาสอดคล้องกับสุรทิน สงวนทรัพย์ (2531) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกพืชฤดูแล้งของเกษตรกร ในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงงานในครัวเรือน 3-4 คนและ สุชิน นิมาพร (2536) ที่ศึกษาพบว่าเกษตรกรในเขตชลประทานส่วนใหญ่มีแรงงานในครัวเรือน น้อยกว่า 4 คน

3) พื้นที่ถือครองต่อครัวเรือนในเขตชลประทาน

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีจำนวนพื้นที่ถือครองต่อครัวเรือนในเขตชลประทานแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 42.0 และร้อยละ 70.0 มีจำนวนพื้นที่ถือครองในเขตชลประทาน ต่ำกว่า 15 ไร่ (ตารางที่ 4.4)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมบูรณ์ เมืองสมศรี (2530) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกข้าวใช้น้ำของเกษตรกร ในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองในเขตชลประทาน 13.5 ไร่ และสอดคล้องกับ สุชิน นิมาพร (2536) ที่ศึกษาพบว่าเกษตรกรในเขตพื้นที่ชลประทานมีพื้นที่ถือครองน้อยกว่า 15 ไร่

4) ลักษณะการถือครองพื้นที่ในเขตชลประทาน

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีลักษณะการถือครองพื้นที่ในเขตชลประทานไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 66.0 และร้อยละ 70.0 มีลักษณะการถือครองพื้นที่ เป็นของตนเองทั้งหมด (ตารางที่ 4.4)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานมีการจัดทำแผนที่แปลงกรรมสิทธิ์เพื่อการออกแบบคูส่งน้ำในพื้นที่สูงให้สมาชิกรับน้ำได้ทั่วถึงมากที่สุด และสมาชิกต้องมีพื้นที่

ถือครองเป็นของตนเองผลการศึกษาสอดคล้องกับสุรพันธ์ สงวนทรัพย์ (2531) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกพืชฤดูแล้งในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีลักษณะการถือครองพื้นที่เป็นของตนเองทั้งหมด

ตารางที่ 4.4 สภาพพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่ม

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน						
น้อยกว่า 5 คน	11	22.0	21	42.0	32	32.0
5 คน	13	26.0	11	22.0	24	24.0
มากกว่า 5 คน	26	52.0	28	36.0	44	44.0
	X ² =4.476		sig=.093			
จำนวนแรงงานในครัวเรือน						
น้อยกว่า 4 คน	33	66.0	34	68.0	67	67.0
4 คน	8	16.0	9	18.0	17	17.0
มากกว่า 4 คน	9	18.0	7	14.0	1	16.0
	X ² =.323		sig=.85			
พื้นที่ถือครองต่อครัวเรือนใน เขตชลประทาน						
ต่ำกว่า 15 ไร่	21	42.0	35	70.0	56	56.0
15-30 ไร่	17	34.0	5	10.0	22	22.0
31-45 ไร่	6	12.0	5	10.0	11	11.0
มากกว่า 45 ไร่	6	12.0	5	10.0	11	11.0
	X ² =10.227*		sig=.016			

ตารางที่ 4.4 สภาพพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่ม (ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
ลักษณะการถือครองพื้นที่						
เช่าทั้งหมด	0	00.0	0	00.0	0	00.0
เช่าเป็นบางส่วน	17	34.0	15	30.0	32	32.0
เป็นของตนเองทั้งหมด	33	66.0	35	70.0	68	68.0
	X ² =.046		sig=.83			

*=แตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

4.1.4.2. ด้านกายภาพ

1) ลักษณะของดินที่ใช้ทำการเกษตร

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีลักษณะดินที่ใช้ทำการเกษตรนั้นแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 47.0 และร้อยละ 42.0 มีลักษณะของดินที่ใช้ทำการเกษตร เป็นดินร่วนปนทราย (ตารางที่ 4.5)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ทำการศึกษามีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ตอนกลางของโครงการชลประทานลำปาว เป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิเคราะห์ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ (2531) ที่ศึกษาพบว่าพื้นที่โครงการส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในพื้นที่ตอนกลางของโครงการชลประทานลำปาว จะเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนตอนปลายคลองส่งน้ำติดกับริมฝั่งแม่น้ำปาวและแม่น้ำชี มีลักษณะ เป็นดินเหนียว

2) ปัญหาเรื่องดินเค็ม

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีปัญหา

เรื่องดินเค็มไม่แตกต่างกันที่ระดับทางสถิติ กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 76.0 และร้อยละ 90.0 ไม่มีปัญหาเรื่องดินเค็ม(ตารางที่ 4.5)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับสุรรัตน์ สงวนทรัพย์(2531)ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกพืชฤดูแล้งของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเรื่องดินเค็ม และการศึกษาวิเคราะห์ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์(2530) ที่พบว่ามีดินเค็มกระจายตัวบริเวณตอนกลางพื้นที่โครงการชลประทานลำปาว แต่ไม่ เป็นปัญหาในการปลูกพืชของเกษตรกร

3)ตำแหน่งรับน้ำชลประทานจากคูส่งน้ำ

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีความแตกต่างในการใช้น้ำชลประทาน ในตำแหน่งการใช้น้ำต้นคูส่งน้ำ กลางคูส่งน้ำ และปลายคูส่งน้ำไม่แตกต่างกันที่ระดับทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 38.0 และร้อยละ 50.0 ใช้น้ำชลประทานปลายคูส่งน้ำ (ตารางที่ 4.5)

ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าสมาชิกกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ทั้ง 2 กลุ่ม มีตำแหน่งการใช้น้ำชลประทานทั่วถึงในคูส่งน้ำ เมื่อมองในภาพรวมคือสมาชิกส่วนใหญ่หรือร้อยละ 44.0 ใช้น้ำปลายคูส่งน้ำ ใช้น้ำต้นคูส่งน้ำ ใช้น้ำกลางคูส่งน้ำ ร้อยละ 30.0 และร้อยละ 26.0 ตามลำดับ

4)ความสะดวกในการใช้น้ำชลประทาน

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีความสะดวกในการรับน้ำชลประทานไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 50.0 และร้อยละ 52.0 ใช้น้ำชลประทานสะดวก (ตารางที่ 4.5)

ผลการศึกษาขัดแย้งกับสมบูรณ์ เมืองสมศรี (2530) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้น้ำชลประทานของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าเกษตรกรที่ใช้น้ำที่พื้นที่ต้น กลาง และปลายคูส่งน้ำมีปัญหาแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะช่วงที่ศึกษานั้นกลุ่มผู้ใช้น้ำยังคงเป็นกลุ่มพื้นฐานหรือระดับคูส่งน้ำอยู่ อีกทั้งการหมุนเวียนน้ำในระดับคูส่งน้ำเกษตรกรยังไม่เข้าใจถึงวิธีการที่ถูกต้อง เมื่อมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน และมีการให้ความรู้เรื่องชลประทานแก่เกษตรกรทำ

าให้การหมุนเวียนน้ำในระดับสูงน้ำจึงดำเนินการได้ และสามารถแก้ปัญหาในเรื่องความไม่สะดวกของน้ำชลประทานได้ระดับหนึ่ง

5)การระบายน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีการระบายน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 46.0 และร้อยละ 46.0 การระบายน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรดี และการระบายน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรดีมาก (ตารางที่ 4.5)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่มจึงมีปัญหาเรื่องการระบายน้ำบ้าง แต่จากที่ได้มีการหมุนเวียนน้ำในระดับสูงน้ำทำให้การใช้น้ำเกิดประโยชน์มากกว่าที่เคยปฏิบัติมาก่อน เพราะโครงการจัดการน้ำในระดับไรนามีการอบรมให้ความรู้แก่กรรมการสมาชิกกลุ่มในเรื่องชลประทาน เกษตรชลประทาน ปัญหาในเรื่องนี้จึงสามารถแก้ไขได้ระดับหนึ่ง และกลุ่มระดับ C ส่วนใหญ่อยู่ตอนกลางโครงการชลประทานลำปาวซึ่งเป็นที่ลุ่มลูกคลื่นจึงไม่มีปัญหาเรื่องการระบายน้ำ โดยผลการศึกษาชี้ชัดแย้งกับสุพจน์ ตั้งจุฑาพร (2522) ที่ศึกษาเรื่องปัญหาการใช้น้ำชลประทานในเขตจตุรพักดิน ตำบลจะแง อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าปัญหาของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสมาคม และที่นับเป็นสมาชิกสมาคมคล้ายคลึงกัน คือปริมาณน้ำในแปลงมากเกินไป

ตารางที่ 4.5 สภาพทางประชากรด้านกายภาพของสมาชิก

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
ลักษณะของดินที่ใช้ทำการเกษตร						
ดินเหนียว	18	36.0	16	32.0	34	34.0
ดินร่วน	5	10.0	5	10.0	10	10.0
ดินร่วนปนทราย	21	42.0	21	42.0	42	42.0
ดินทราย	6	12.0	8	16.0	14	14.0
	x ² =.40		sig=.939			
ปัญหา เรื่องดิน เเค็ม						
ไม่มีปัญหา	38	76.0	45	90.0	83	83.0
มีปัญหา	12	24.0	5	10.0	17	17.0
	X ² =2.511		sig=.110			
ตำแหน่งรับน้ำชลประทานจากคูส่งน้ำ						
ใช้น้ำต้นคูส่งน้ำ	16	32.0	14	28.0	30	30.0
ใช้น้ำกลางคูส่งน้ำ	15	30.0	11	22.0	26	26.0
ใช้น้ำปลายคูส่งน้ำ	19	38.0	25	50.0	44	44.0
	x ² =1.566		sig=.456			
ความสะดวกในการใช้น้ำชลประทาน						
ใช้น้ำไม่สะดวก	9	18.0	8	16.0	17	17.0
ใช้น้ำสะดวก	25	50.0	26	52.0	51	51.0
ใช้น้ำสะดวกดี	16	32.0	16	32.0	32	32.0
	X ² =.078		sig=.960			

ตารางที่ 4.5 สภาพบางประการด้านกายภาพของสมาชิก (ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
การระบายน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร						
มีปัญหาในการระบายน้ำ	8	16.0	5	10.0	13	13.0
การระบายน้ำดี	23	46.0	22	44.0	45	45.0
การระบายน้ำดีมาก	19	38.0	23	46.0	42	42.0
	X ² =1.09		sig=.578			

4.1.2.3.ด้านชีวภาพ

1)พืชหลักที่สมาชิกปลูก

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้พืชชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C จำนวนทั้งหมด ปลูกข้าวเป็นพืชหลัก (ตารางที่ 4.6)

สอดคล้องกับผลการศึกษาวิเคราะห์ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ (2531) ที่วิเคราะห์ระบบเกษตรกรรมในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าสมาชิกในพื้นที่โครงการชลประทานลำปาว ส่วนใหญ่ปลูกข้าวเป็นพืชหลัก โดยมีการปลูกข้าว กข.6 ข้าวเหนียวสันป่าตอง ข้าวเจ้ามะลิ 105 ข้าวเจ้าเหลือง 11 และสอดคล้องกับสุชิน นิมาโษ (2536) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทำการเกษตรแบบผสมผสานในเขตชลประทาน จังหวัดมหาสารคาม พบว่าเกษตรกรในเขตชลประทานจังหวัดมหาสารคาม ปลูกข้าวเป็นพืชหลัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพื้นที่ดังกล่าวตามประเด็นศึกษา เรื่องลักษณะของดินทำการเกษตรของสมาชิกในพื้นที่กลุ่ม พบว่ากลุ่มระดับ A ส่วนใหญ่อยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำปาว แม่น้ำชี และลำน้ำพวน เป็นดินชุดร้อยเอ็ดมีดินเหนียวบนเหมาะสำหรับใช้ทำนา ส่วนกลุ่มระดับ C มี

พื้นที่ ส่วนใหญ่อยู่ตอนกลางโครงการชลประทานลำปาว ลักษณะดินในพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิก เป็นดินชุดร้อยเอ็ด เช่นกัน แต่เป็นดินลักษณะเหนียวค่อนข้าง เป็นดินทราย เหมาะสำหรับใช้ทำนา เช่นกัน

2) การปลูกพืชฤดูแล้ง

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการปลูกพืชฤดูแล้งไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 68.0 และร้อยละ 80.0 ปลูกพืชฤดูแล้งคือทานาปริง (ตารางที่ 4.6)

สอดคล้องกับผลการศึกษาวิเคราะห์ของสำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ (2531) ที่วิเคราะห์ระบบเกษตรกรรม ในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าเกษตรกรส่วนมากปลูกพืชฤดูแล้งคือทานาปริง โดยข้าวทานาปริงเป็นการปลูกข้าว กข.23 เป็นส่วนมาก ส่วนพืชไร่เป็นการปลูกถั่วลิสง ข้าวโพดหวาน และแตงโม พืชผักเป็นการปลูกแตงร้าน ถั่วฝักยาว และกะหล่ำปลี เป็นส่วนใหญ่ ส่วนพืชผลผลิตเมล็ดพันธุ์เป็นมะเขือเทศ ผักกาดเขียวปลี และแคนตาลูป โดยผลการศึกษาสอดคล้องกับสุชิน นิมาพงษ์ (2536) ที่ศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ในเขตชลประทาน จังหวัดมหาสารคามส่วนใหญ่ปลูกพืชฤดูแล้ง คือ ข้าวทานาปริง ทั้งนี้อาจเป็น เพราะพื้นที่ดังกล่าวตามประเด็นศึกษา เรื่องลักษณะของดินทำการเกษตรของสมาชิกในพื้นที่กลุ่ม พบว่ากลุ่มระดับ A ส่วนใหญ่อยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำปาว แม่น้ำชี และลำน้ำพาน เป็นดินชุดร้อยเอ็ดมีดินเหนียวปนเหมาะสำหรับใช้ทำนา ส่วนกลุ่มระดับ C มีพื้นที่ ส่วนใหญ่อยู่ตอนกลางโครงการชลประทานลำปาว ลักษณะดินในพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิก เป็นดินชุดร้อยเอ็ด เช่นกัน แต่เป็นดินลักษณะเหนียวค่อนข้าง เป็นดินทราย เหมาะสำหรับใช้ทำนา เช่นกัน

3) การเลี้ยงสัตว์

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีการเลี้ยงสัตว์ไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 62.0 และร้อยละ 70.0 มีการเลี้ยงสัตว์ (ตารางที่ 4.6)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมบูรณ์ เนื่องสมศรี (2530) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้น้ำชลประทานของเกษตรกร ในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่หรือร้อยละ 90.0 มีการใช้น้ำชลประทานเพื่อเลี้ยงวัว

ควาย สอดคล้องกับ สุชิน นิมาไทย (2536) ที่ศึกษาพบว่าเกษตรกรในเขตชลประทาน จังหวัดมหาสารคาม ยังคงมีการเลี้ยงสัตว์ คือมีการเลี้ยงโคและกระบือ โดยสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน มีการเลี้ยงโคเนื้อ เช่นพันธุ์ลูกผสมอเมริกันบราห์มัน ส่วนมากไม่เกิน 2-3 ตัว โดยเลี้ยงแบบผูกเลี้ยง เพราะไม่มีพื้นที่แบบปล่อยเลี้ยง (ทุ่งหญ้า) ส่วนการเลี้ยงกระบือมีน้อยลง เพราะมีการใช้เครื่องจักรมาใช้แรงงานแทนแรงงานกระบือ เพิ่มขึ้น

4) การเลี้ยงปลา

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการเลี้ยงปลาบนเทือกต่างกันที่ระดับทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 58.0 และร้อยละ 52.0 ไม่มีการเลี้ยงปลา (ตารางที่ 4.6)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่หรือร้อยละ 58.0 มีพื้นที่ถือครองต่ำกว่า 15 ไร่ จากผลการศึกษาเรื่องพื้นที่ถือครองต่อครัวเรือนในเขตชลประทาน ของสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน เมื่อมีการขุดบ่อเลี้ยงปลาต้องมีการเสียพื้นที่บางส่วนเพื่อขุดบ่อเพื่อเลี้ยงปลา อาจทำให้สมาชิกกลุ่มบางรายไม่กล้าตัดสินใจดำเนินการดังกล่าวโดยผลการศึกษาใกล้เคียงกับ สมบูรณ์ เนื่องสมศรี (2530) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการใช้น้ำชลประทานของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่ามีเกษตรกรเลี้ยงปลาในเขตโครงการชลประทานลำปาวร้อยละ 48.82 โดยผลการศึกษาของสมาชิกทั้ง 2 กลุ่มพบว่าสมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม ร้อยละ 45.0 มีการเลี้ยงปลา

ตารางที่ 4.6 สภาพทางประชากรด้านชีวภาพของสมาชิก

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
พืชหลักที่สมาชิกฯ ปลูก						
ข้าว	50	100	50	100	100	100
พืชไร่	0	00.0	0	00.0	0	00.0
พืชผัก	0	00.0	0	00.0	0	00.0
พืชสวน	0	00.0	0	00.0	0	00.0
พืชคุณเลี้ยงที่สมาชิกฯ ปลูก						
ข้าวนาปรัง	30	60.0	30	60.0	60	60.0
พืชไร่	9	18.0	8	16.0	17	17.0
พืชผัก	5	10.0	7	10.0	12	12.0
พืชผลัดเมล็ดพันธุ์	6	12.0	5	10.0	11	11.0
	x ² =.483		sig=.9226			
การเลี้ยงสัตว์						
ไม่เลี้ยง	19	28.0	15	30.0	34	34.0
มีการเลี้ยงสัตว์	31	62.0	35	70.0	66	66.0
y	x ² =.401		sig=.526			
การเลี้ยงปลา						
ไม่เลี้ยง	29	58.0	26	52.0	55	55.0
มีการเลี้ยงปลา	21	42.0	24	48.0	45	45.0
	x ² =.166		sig=.687			

4.1.2.4. ด้านเศรษฐกิจ

1) รายได้ในภาคเกษตรกรรมต่อปี

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีรายได้ในภาคเกษตรกรรมต่อปีที่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 52.0 หรือร้อยละ 48.0 มีรายได้ในภาคการเกษตรต่อปี 20,001-30,000 บาท (ตารางที่ 4.7)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมุติฐาน เนื่องจาก (2530) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้น้ำของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์พบว่า เกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำปาว มีรายได้จากภาคเกษตรกรรม เฉลี่ยปีละ 28,900 บาท/ครัวเรือน/ปี

2) การประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 58.0 และร้อยละ 62.0 มีการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร (ตารางที่ 4.7)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันต้องมีการใช้จ่ายเงินในรอบครัวสูง ทั้งในเรื่องการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตประจำวันตลอดจนค่าเล่าเรียนบุตร สมาชิกทั้ง 2 กลุ่มจึงมีการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนดังกล่าว จึงประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรที่สมาชิกทำคือ อาชีพการค้าก่อสร้าง งานบริการเช่นขับรถรับจ้างในกรุงเทพมหานคร การออกเร่หารับซื้อของเก่าในหมู่บ้าน การรับเกลือสินเธาว์มาจากนาย และมีส่วนหนึ่งที่มีรายได้ประจำเดือน เช่น เป็นข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

3) การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 64.0 และร้อยละ 74.0 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การ

เกษตร (ตารางที่ 4.7)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับสุชิน นิมาไทย(2536) ที่ศึกษาพบว่าเกษตรกรในเขตชลประทาน จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 60 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีการจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตรบริการให้สมาชิกได้ทั่วถึง และมีการจัดการด้านสวัสดิการเกี่ยวกับยกบนกิ่งส่งเคราะห์ให้สมาชิกด้วย และมีการอำนวยความสะดวกในด้านกาให้สินเชื่อและการบริการ ได้ดีมากกว่กว่าสถาบันเกษตรกรอื่น ๆ

4)แหล่งสินเชื้อมั้

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีแหล่งสินเชื้อมั้ที่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 56.0 และร้อยละ 62.0 ูกั้เงินธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ตารางที่ 4.7)

สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรของสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานที่ศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 64.0 และร้อยละ 74.0 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสอดคล้องกับ สุชิน นิมาไทย(2536)ที่ศึกษาพบว่าเกษตรกรในเขตชลประทาน จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 60.0 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทั้งนี้อาจเป็น เพราะธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีการออกส่นเสริมการให้สินเชื้อมั้เพื่อการเกษตร ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอและโครงการชลประทานลำปาว มากกว่าแหล่งสินเชื้อมั้อื่นว่ จึงทำให้สมาชิกทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญหรือร้อยละ 59.0 ำ้สินเชื้อมั้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

5)ปริมาณสินเชื้อมั้เพื่อการเกษตรที่มั้

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีปริมาณสินเชื้อมั้เพื่อการเกษตรที่มั้แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 40.0 และร้อยละ 36.0 มีปริมาณสินเชื้อมั้เพื่อการเกษตร 10,001-20,000 บาท (ตารางที่ 4.7)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมบุรณ์ เมืองสมศรี (2530) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มี

ความสัมพันธ์กับการใช้น้ำชลประทานของเกษตรกร ในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำปาวมีการใช้เงินซื้อเฉลี่ย 16,688 บาท/ราย

6) วัตถุประสงค์ในการใช้เงินซื้อ

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีวัตถุประสงค์ในการใช้เงินซื้อไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 48.0 และร้อยละ 38.0 ใช้เงินซื้อเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต (ตารางที่ 4.7)

ผลการศึกษาสอดคล้องกับสุรรัตน์ สงวนทรัพย์ (2531) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปลูกพืชฤดูแล้งในเขตชลประทาน จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำปาว ส่วนใหญ่ใช้เงินซื้อเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เช่นปุ๋ยเคมี ยาเคมี เมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์ปลา ส่วนการขยายกิจกรรมในการผลิต เช่นชุดบ่อเลี้ยงปลา ค่าจ้างไถบดพื้นที่นา เกี่ยวกับเครื่องจักรกลการเกษตรได้แก่การซื้อรถไถเดินตามที่ใช้เป็นเครื่องสูบน้ำด้วย

ตารางที่ 4.7 สภาพทางประชากรด้านเศรษฐกิจของสมาชิก

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	

รายได้ในภาคเกษตรกรรม/ปีของสมาชิก

10,000-20,000 บาท	13	26.0	12	24.0	25	25.0
20,001-30,000 บาท	25	50.0	24	48.0	49	49.0
30,001-40,000 บาท	6	12.0	8	16.0	14	14.0
มากกว่า 40,000 บาท	6	12.0	6	12.0	12	12.0
	$\chi^2=.346$		sig=.95			

ตารางที่ 4.7 สภาพทางประชากรด้านเศรษฐกิจของสมาชิก (ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
การประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร						
ไม่ทำ	21	42.0	19	38.0	40	40.0
ทำ	29	58.0	31	62.0	60	60.0
	x ² =1.96		sig=.1615			
การเป็นสมาชิกสถาบันกลุ่ม						
ธกส.	32	64.0	37	74.9	69	69.0
สหกรณ์การเกษตร	12	24.0	7	14.0	19	19.0
กลุ่มเกษตรกร	6	12.0	6	12.0	12	12.0
อื่น ๆ	0	00.0	0	00.0	0	00.0
	x ² =.578		sig=.432			
แหล่งสินเชื่อ (ที่ใช้นามากที่สุด)						
ธกส.	28	56.0	31	62.0	59	59.0
สหกรณ์การเกษตร	12	24.0	7	14.0	19	19.0
ธนาคารพาณิชย์	0	00.0	0	00.0	0	00.0
กลุ่มเกษตรกร	5	10.0	6	12.0	11	11.0
ไม่มี	5	10.0	6	12.0	11	11.0
	x ² =1.65		sig=.648			

ตารางที่ 4.7 สภาพทางประชากรด้านเศรษฐกิจของสมาชิก (ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
ปริมาณเงินซื้อที่ใช้เพื่อการเกษตร						
ไม่ใช้	5	10.0	6	12.0	11	11.0
ต่ำกว่า 10,000 บาท	13	26.0	12	24.0	25	25.0
10,001-20,000 บาท	20	40.0	18	36.0	38	38.0
มากกว่า 20,001 บาท	12	24.0	14	28.0	26	26.0
	X ² =.39		sig=.942			
วัตถุประสงค์ในการใช้เงินซื้อ (ส่วนาพที่ใช้เพื่อ)						
เพื่อการยังชีพ	5	10.0	6	12.0	11	11.0
เพื่อซื้อปัจจัยการผลิต	24	48.0	19	38.0	43	43.0
เพื่อซื้อเครื่องจักรกล	11	22.0	8	16.0	19	19.0
เพื่อขยายกิจกรรมการผลิต	5	10.0	11	22.0	16	16.0
ทางการเกษตร						
ไม่มีการใช้เงินซื้อ	5	10.0	6	12.0	11	11.0
	X ² =3.486		sig=.479			

4.1.2.5. ด้านแหล่งความรู้ทางการเกษตร และการเปิดรับข่าวสาร

1) โอกาสที่ได้รับการฝึกอบรม

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีโอกาสได้รับการฝึกอบรมแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ

80.0 และร้อยละ 58.0 มีโอกาสได้รับการฝึกอบรม

(ตารางที่ 4.8)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A อาจเป็นพื้นที่เป้าหมายในการส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอ และเป็นหมู่บ้านหลักส่งเสริมการเกษตร โดยมีบางกลุ่มเป็นสมาชิกของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 13 จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงมีการอบรมด้านการจัดหาแปลงขยายพันธุ์กล้วยจากศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 13 จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนกลุ่มระดับ C มีบางกลุ่มที่เป็นหมู่บ้านเป้าหมายเช่นกัน แต่ผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเกษตรอาจมีไม่มากนักจึงทำให้เกษตรกรหรือสมาชิกกลุ่มจึงมีโอกาสดำเนินการฝึกอบรมน้อยกว่ากลุ่มระดับ A

2)แหล่งความรู้ทางด้านการเกษตร

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีแหล่งความรู้ทางด้านการเกษตรไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 74.0 และร้อยละ 70.0 มีแหล่งความรู้ทางการเกษตรจากเพื่อนเกษตรกร (ตารางที่ 4.8)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันมากกว่าบุคคลอื่น อีกทั้งมีการถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่เกษตรกรได้ เข้าใจมากกว่าเจ้าหน้าที่ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ สุชิน นิมาไทย (2536) ที่ศึกษาพบว่าเกษตรกรในเขตชลประทาน จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่มีแหล่งความรู้ทางการเกษตร คือจากเกษตรกรด้วยกัน

3)การเปิดรับข่าวสารของสมาชิกกลุ่ม

ก.โอกาสได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C ได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 52.0 และร้อยละ 56.0 มีโอกาสได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนานาวครั้ง หรือ 1-5 ครั้งต่อปี (ตารางที่ 4.8)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเกษตรอำเภอมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบล ส่งเสริมในเขตพื้นที่รับผิดชอบตามนโยบายเร่งด่วน เช่น โครงการส่งเสริม

การจัดรณาสวนผสมและโครงการปรับโครงสร้างระบบการผลิตของเกษตรกร จึงทำให้ได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรน้อยครั้งต่อปี สอดคล้องกับสุชิน นิมาไทย (2536) ที่ศึกษาพบว่าเกษตรกรในเขตชลประทาน จังหวัดมหาสารคาม มีโอกาสได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นานๆ ครั้งต่อปี

ข. โอกาสได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ชลประทาน

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีโอกาสได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ชลประทานแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 58.0 และร้อยละ 66.0 มีโอกาสได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ชลประทานสม่ำเสมอหรือมากกว่า 15 ครั้งต่อปี และได้รับการเยี่ยมมานานครั้งหรือ 1-5 ครั้งต่อปี (ตารางที่ 4.8)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีปัญหาในเรื่องน้ำชลประทาน และเรื่องชลประทานมากกว่ากลุ่มระดับ C เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด เพื่อแก้ไขปัญหาได้ทันทางที่ ถึงแม้ว่ากรรมการและสมาชิกกลุ่มได้รับความรู้เรื่องชลประทาน เกษตรชลประทานแล้วก็ตามอาจมีบางประเด็นที่ต้องใช้เจ้าหน้าที่รู้เรื่องเฉพาะ เป็นผู้ให้คำแนะนำ

ค. โอกาสที่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ วารสาร และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C ได้อ่านวารสารหรือหนังสือพิมพ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 44.0 และร้อยละ 50.0 ได้อ่านหนังสือพิมพ์วารสารและเอกสารที่เกี่ยวข้องทางการเกษตรนานครั้ง หรือน้อยกว่า 2 ครั้งใน 1 สัปดาห์ (ตารางที่ 4.8)

สอดคล้องกับการศึกษาของสมบูรณ์ เนื่องสมศรี (2530) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการใช้น้ำชลประทานของเกษตรกร ในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำปาวจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะฉะนั้นเอกสารต่างวจึงน่าสนใจสำหรับกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ขนาดนี้ และที่สำคัญ คือการทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ วิชาใช้สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดนี้ก็เป็น เรื่องที่เข้าใจได้ยาก จึงทำให้สมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม ร้อยละ 47 มีการอ่านนาน 7 ครั้ง หรือน้อยกว่า 2 ครั้งต่อ

สัปดาห์

ง. โอกาสที่ได้รับฟังรายการวิทยุเกี่ยวกับด้านการเกษตร

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีโอกาสได้รับฟังรายการวิทยุเกี่ยวกับด้านการเกษตรไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 44.0 และร้อยละ 50.0 ได้รับฟังรายการวิทยุที่เกี่ยวข้องกับด้านการเกษตร โดยฟังนานาครั้ง หรือ น้อยกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์ (ตารางที่ 4.8)

ทั้งนี้อาจเป็นเรื่องราวการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ เป็นส่วนาพหุ และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเมื่อมองไม่เห็นภาพหรือการสาธิต ประกอบกับวิทยุ เป็นสื่อที่สามารถรับฟังได้เท่านั้นจึงอาจไม่เป็นที่น่าสนใจของสมาชิกกลุ่มในการรับฟังข่าวสารด้านการเกษตร เท่าที่ควร

จ. การได้รับชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีโอกาสได้รับชมรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับด้านการเกษตรไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 34.0 และร้อยละ 36.0 มีโอกาสได้รับชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรสม่ำเสมอ หรือมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์ และชมค่อนข้างสม่ำเสมอ 4-5 ครั้งต่อสัปดาห์ (ตารางที่ 4.8)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายการเกษตรทางสื่อโทรทัศน์นั้นสามารถมองเห็นภาพ ทำให้เข้าใจง่ายกว่ารายการวิทยุ หรือสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ที่ต้องใช้ความนึกคิดช่วยหาให้มองเห็นภาพ และสื่อประเภทนี้มีแนวโน้มที่จะได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น ถ้ารายการนั้นตรงกับสิ่งที่เขาต้องการ ผลการศึกษาจึงทำให้พบว่าสมาชิกมีโอกาสได้รับชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรมากถึง 5 ครั้งต่อสัปดาห์ และ 4-5 ครั้งต่อสัปดาห์

ฉ. การได้ออกไปติดต่อกับสถานที่ต่าง ๆ นอกเขตโครงการชลประทานสาขา

สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และสมาชิกกลุ่มระดับ C มีโอกาสได้ออกไปติดต่อกับสถานที่ต่าง ๆ นอกเขตโครงการชลประทาน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 46.0 และร้อยละ 38.0 มีโอกาสได้ออกไปติดต่อกับสถานที่ต่าง ๆ นอกเขตโครงการชลประทานสาขา นานาครั้ง หรือ น้อยกว่า 2 ครั้งต่อเดือน (ตารางที่ 4.8)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานที่จำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภคในมีจำหน่ายในร้านค้าภายในหมู่บ้าน และมีบางหมู่บ้านที่มีปัจจัยการผลิตการเกษตรบางชนิดจำหน่าย โดยเฉพาะเขตอำเภออมลาลาย ซึ่งมีการขยายเขตชลประทานเพิ่มขึ้น 2 เขต และกลุ่มตัวอย่างส่วนมากก็ตั้งอยู่ในเขตอำเภออมลาลายเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สมาชิกไม่มีความจำเป็นที่ต้องออกไปนอกเขตโครงการชลประทานลำปาว

ตารางที่ 4.8 แหล่งความรู้และการเปิดรับข่าวสารของสมาชิก

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
การเปิดรับข่าวสารของสมาชิก						
โอกาสที่ได้รับการฝึกอบรม						
ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม	10	20.0	21	42.0	31	31.0
เคยได้รับการฝึกอบรม	41	80.0	29	58.0	69	69.0
	χ ² =4.657*		sig=.036			
แหล่งความรู้ทางการเกษตร						
จนท.ส่งเสริมการเกษตร	8	16.0	10	20.0	18	18.0
เพื่อนเกษตรกร	37	74.0	35	70.0	72	72.0
สื่อมวลชนต่างๆ	5	10.0	5	10.0	10	10.0
	χ ² =2.06		sig=.625			

ตารางที่ 4.8 แหล่งความรู้และการเปิดรับข่าวสารของสมาชิก (ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
-โอกาสที่ได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร						
-ไม่เคยได้รับการเยี่ยม	5	10.0	7	14.0	12	12.0
-ได้รับการเยี่ยมนาน ๖	26	32.0	28	56.0	54	54.0
ครั้ง (1-5 ครั้ง/ปี)						
-ได้รับการเยี่ยมเป็น	6	12.0	5	10.0	11	11.0
ครั้งคราว (6-10 ครั้ง/ปี)						
-ได้รับการเยี่ยมค่อนข้าง	5	10.0	5	10.0	10	10.0
สม่ำเสมอ (11-15 ครั้ง/ปี)						
-สม่ำเสมอ (มากกว่า 15	8	16.0	5	10.0	13	13.0
ครั้ง/ปี)	X ² =1.58		sig=.81			
-โอกาสที่ได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่สหประทาน						
-ไม่เคยได้รับการเยี่ยม	0	00.0	0	00.0	0	00.0
-ได้รับการเยี่ยมนาน ๖	7	14.0	33	66.0	40	40.0
ครั้ง (1-5 ครั้ง/ปี)						
-ได้รับการเยี่ยมเป็น	6	12.0	6	12.0	12	12.0
ครั้งคราว (6-10 ครั้ง/ปี)						
-ได้รับการเยี่ยมค่อนข้าง	8	16.0	6	12.0	14	14.0
สม่ำเสมอ (11-15 ครั้ง/ปี)						
-สม่ำเสมอ (มากกว่า 15	29	58.0	5	10.0	34	34.0
ครั้ง/ปี)	x ² =34.12***		sig=.000			

ตารางที่ 4.8 แหล่งความรู้และการเปิดรับข่าวสารของสมาชิก (ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
การได้อ่านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร						
-ไม่เคยอ่าน	7	14.0	5	10.0	12	12.0
-อ่านนาน 7 ครั้ง (น้อยกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์)	22	44.0	25	50.0	47	47.0
-อ่านเป็นบางครั้ง (2-3 ครั้ง/สัปดาห์)	11	22.0	7	14.0	28	28.0
-อ่านค่อนข้างสม่ำเสมอ (4-5 ครั้ง/สัปดาห์)	5	10.0	7	14.0	12	12.0
-อ่านสม่ำเสมอ (มากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์)	5	10.0	6	12.0	11	11.0
	x ² =1.837		sig=.765			
การได้รับฟังวิทยุที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร						
-ไม่เคยฟัง	5	10.0	6	12.0	11	11.0
-ฟังนาน 7 ครั้ง (น้อยกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์)	22	44.0	25	50.0	47	47.0
-ฟังเป็นบางครั้ง (2-3 ครั้ง/สัปดาห์)	12	24.0	8	16.0	20	20.0
-ฟังค่อนข้างสม่ำเสมอ (4-5 ครั้ง/สัปดาห์)	5	10.0	5	10.0	10	10.0
-ฟังสม่ำเสมอ (มากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์)	6	12.0	6	12.0	12	12.0
	x ² =1.048		sig=.897			

ตารางที่ 4.8 แหล่งความรู้และการเปิดรับข่าวสารของสมาชิก (ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
การได้รับชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการเกษตร						
-ไม่เคยชม	5	10.0	5	10.0	10	10.0
-ชมนาน 7 ครั้ง (น้อยกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์)	11	22.0	7	14.0	18	18.0
-ชมเป็นบางครั้ง (2-3 ครั้ง/สัปดาห์)	9	18.0	9	18.0	18	18.0
-ชมค่อนข้างสม่ำเสมอ (4-5 ครั้ง/สัปดาห์)	8	16.0	18	36.0	26	26.0
-ชมสม่ำเสมอ (มากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์)	17	34.0	11	22.0	28	28.0
	$\chi^2=6.02$		sig=.19			
การได้ออกไปนอกเขตโครงการชลประทานสำขาว						
-ไม่เคยออก	5	16.0	10	20.0	15	15.0
-ออกไปนาน 7 ครั้ง (น้อยกว่า 2 ครั้ง/เดือน)	24	48.0	19	38.0	43	43.0
-ออกไปเป็นบางครั้ง (2-3 ครั้ง/เดือน)	8	16.0	10	20.0	18	18.0
-ออกไปค่อนข้างสม่ำเสมอ (4-5 ครั้ง/เดือน)	6	12.0	6	12.0	12	12.0
-ออกไปสม่ำเสมอ (มากกว่า 5 ครั้ง/เดือน)	7	14.0	5	10.0	12	12.0
	$\chi^2=2.8$		sig=.59			

*=มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ.05

***=มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ.001

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 สภาพพื้นฐานของกลุ่ม
บริหารการใช้น้ำชลประทาน และของสมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C

เรื่อง	ค่า t	ค่า p	ปรากฏการณ์
1. สภาพบางประการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน			
-ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม	2.23*	.044	-กลุ่มระดับ A มีระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่มเฉลี่ย 4 ปี ส่วนกลุ่มระดับ C มีระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่มเฉลี่ย 3.3 ปี
-จำนวนสมาชิกกลุ่ม	2.41*	.032	-กลุ่มระดับ A มีสมาชิกเฉลี่ย 540 ราย กลุ่มระดับ C มีสมาชิกเฉลี่ย 262 ราย
-จำนวนคูส่งน้ำ	2.40*	.032	-กลุ่มระดับ A มีจำนวนคูส่งน้ำเฉลี่ย 28 คู กลุ่มระดับ C มีจำนวนคูส่งน้ำเฉลี่ย 15 คู
-พื้นที่ดำเนินการของกลุ่ม	2.22*	.045	-กลุ่มระดับ A มีพื้นที่ดำเนินการเฉลี่ย 4,894 ไร่ กลุ่มระดับ C มีพื้นที่ดำเนินการ 2,837 ไร่
-เงินทุนดำเนินการของกลุ่ม	3.64**	.003	-กลุ่มระดับ A มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 31,944 บาท กลุ่มระดับ C มีเงินทุนดำเนินการเฉลี่ย 4,897 บาท

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 สภาพพื้นฐานของกลุ่มบริหาร
การใช้น้ำชลประทาน และของสมาชิกกลุ่ม ระดับ A และกลุ่มระดับ C (ต่อ)

เรื่อง	ค่า t	ค่า p	ปรากฏการณ์
-ระยะทางระหว่างที่ตั้ง ทำการเกษตรของสมาชิก เกษตรกับที่ตั้งเขื่อนลพาว	.42	.68	-กลุ่มระดับ A มีระยะทางระหว่าง ที่ตั้งพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิก กับที่ตั้งของเขื่อนลพาวเฉลี่ย 56.4 กม.กลุ่มระดับ C มีระยะทางระหว่าง พื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกกับที่ตั้ง ของเขื่อนลพาวเฉลี่ย 52.8 กม.
เรื่อง	ค่า X ²	ค่า sig	ปรากฏการณ์
-การมีศาลาอเนกประสงค์	6.37*	.018	-กลุ่มระดับ A ทั้งหมดมีศาลาอเนก ประสงค์ กลุ่มระดับ C ร้อยละ 37.5 มีศาลาอเนกประสงค์
-การมีที่ทำการกลุ่ม	-	-	-กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ทั้ง หมคนมีที่ทำการกลุ่ม

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 สภาพพื้นฐานของกลุ่มบริหาร
การใช้น้ำชลประทาน และของสมาชิกกลุ่ม ระดับ A และกลุ่มระดับ C (ต่อ)

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่า sig	ปรากฏการณ์
2. ด้านกายภาพของกลุ่ม			
-ลักษณะดิน	2.109	.348	-กลุ่มระดับ A ร้อยละ 71.4 ดินมีลักษณะเป็นดินเหนียวกลุ่มระดับ C ร้อยละ 50.0 ดินมีลักษณะเป็นดิน ร่วนปนทราย
-ลักษณะพื้นที่	.612	.736	-กลุ่มระดับ A ร้อยละ 42.9 พื้นที่น้ำ สม่ำเสมอ กลุ่มระดับ C ร้อยละ 50.0 พื้นที่น้ำสม่ำเสมอ
-ความสะอาดของน้ำชล ประทาน	8.75*	.012	-กลุ่มระดับ A ทั้งหมด ความสะอาด ของน้ำชลประทานทั่วถึงบ้าง กลุ่ม ระดับ C ร้อยละ 62.5 มีความ สะอาดของน้ำชลประทานทั่วถึง
-ความเพียงพอของน้ำ ชลประทาน	1.59	.23	-กลุ่มระดับ A ร้อยละ 57.2 น้ำ ชลประทานไม่เพียงพอ กลุ่มระดับ C ร้อยละ 75.0 น้ำชลประทาน เพียงพอ
3. ด้านชีวภาพ			
-พืชหลักที่สมาชิกปลูก	-	-	-ทั้งกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ทั้งหมดสมาชิกทำนา
-พืชรองที่สมาชิกปลูก	-	-	-ทั้งกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ทั้งหมด สมาชิกไม่มีการปลูกพืชรอง

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 สภาพพื้นฐานของกลุ่มบริหาร
การใช้น้ำชลประทาน และของสมาชิกกลุ่ม ระดับ A และกลุ่มระดับ C (ต่อ)

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่า sig	ปรากฏการณ์
-การเลี้ยงสัตว์และ การเลี้ยงปลาของสมาชิก	-	-	-กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ทั้งหมดมีการเลี้ยงสัตว์และเลี้ยงปลา
4. สภาพพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่ม			
-จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	4.476	.093	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ และ 52.0 และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 44.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มากกว่า 5 คน
-จำนวนแรงงานในครัวเรือน	.323	.85	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 66.0 กลุ่มระดับ C ร้อยละ 68.0 มีจำนวน แรงงานในครัวเรือนน้อยกว่า 4 คน
-พื้นที่ถือครองต่อครัวเรือน ในเขตชลประทาน	10.227*	.016	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 42.0 มีพื้นที่ถือครองในเขตในเขตชลประทาน น้อยกว่า 15 ไร่ ส่วนกลุ่มระดับ C ร้อยละ 70.0 มีพื้นที่ถือครองน้อยกว่า 15 ไร่
-ลักษณะการถือครองพื้นที่	.046	.83	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 66.0 กลุ่มระดับ C ร้อยละ 70.0 มีพื้นที่ถือ ครองในเขตชลประทาน เป็นของตนเอง ทั้งหมด

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 สภาพพื้นฐานของกลุ่มบริหาร
การใช้น้ำชลประทาน และของสมาชิกกลุ่ม ระดับ A และกลุ่มระดับ C (ต่อ)

เรื่อง	ค่า X^2	ค่า sig	ปรากฏการณ์
5. ด้านกายภาพของสมาชิกกลุ่ม			
-ลักษณะดินที่ใช้ทำการเกษตร	.40	.939	-สมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 42.0 เท่ากันมีลักษณะดินที่ใช้ทำการเกษตรเป็นดินร่วนปนทราย
-ปัญหาเรื่องดินเค็ม	2.51	.11	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 70.0 และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 90.0 ไม่มีปัญหาเรื่องดินเค็ม
-ตำแหน่งการรับน้ำชล	1.56	.456	-สมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C กระจายตัวอยู่ตาม ต้น กลาง และปลายคูส่งน้ำ
-ความสะดวกในการรับน้ำชลประทาน	.078	.96	-ทั้งสมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 50.0 สมาชิกกลุ่มระดับ C ร้อยละ 52.0 รับน้ำชลประทานสะดวก
-การระบายน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิก	1.09	.578	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 46.0 มีการระบายน้ำในพื้นที่ที่กลุ่มระดับ C ร้อยละ 46.0 เท่ากันมีการระบายน้ำในพื้นที่ที่มาก

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 สภาพพื้นฐานของกลุ่มบริหาร
การใช้น้ำชลประทาน และของสมาชิกกลุ่ม ระดับ A และกลุ่มระดับ C (ต่อ)

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่า sig	ปรากฏการณ์
6. คำนวณชีวภาพของสมาชิกกลุ่ม			
-พืชหลักที่สมาชิกปลูก	-	-	-สมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ทั้งหมดทานาข้าว
-พืชฤดูแล้งที่สมาชิกปลูก	.424	.922	-สมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 60.0 เพาะกันทานาปริง
-การเลี้ยงสัตว์ของสมาชิก กลุ่ม	.401	.526	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 60.0 กลุ่มระดับ C ร้อยละ 70.0 สมาชิกมีการ เลี้ยงสัตว์
-การเลี้ยงปลาของสมาชิก กลุ่ม	.166	.687	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 42.0 กลุ่มระดับ C ร้อยละ 48.0 สมาชิกมีการ เลี้ยงปลา
7. สภาพทางประชากรด้านเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก			
-รายได้ในภาคเกษตร กรรมต่อปี	.346	.95	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 50.0 กลุ่มระดับ C ร้อยละ 48.0 สมาชิกมีราย ได้ในภาคเกษตรกรรม 20,001- 30,000 บาทต่อปี
-การประกอบอาชีพนอก ภาคการเกษตร	1.96	.161	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 58.0 และ กลุ่ม กลุ่มระดับ C ร้อยละ 62 มีการ ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 สภาพพื้นฐานของกลุ่มบริหาร
การใช้น้ำชลประทาน และของสมาชิกกลุ่ม ระดับ A และกลุ่มระดับ C (ต่อ)

เรื่อง	ค่า X^2	ค่า sig	ปรากฏการณ์
-การเป็นสมาชิกสถาบัน กลุ่ม	.578	.432	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 64.0 และ กลุ่มระดับ C ร้อยละ 74.9 เป็นสมาชิก กลุ่มของ ธ.ก.ส.
-แหล่งเงินเชื่อที่ใช้มาก ที่สุด	1.65	.648	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 56.0 กลุ่มระดับ C ร้อยละ 62.0 ใช้แหล่งเงิน เชื่อจาก ธ.ก.ส.
-ปริมาณเงินเชื่อที่ยืมเพื่อ การเกษตร	.39	.942	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 40.0 กลุ่มระดับ C ร้อยละ 36.0 ใช้ปริมาณ เงินเชื่อจาก ธ.ก.ส.ระหว่าง 10,001- 20,000 บาทต่อราย
-วัตถุประสงค์ในการใช้	3.486	.749	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 48.0 กลุ่ม ระดับ C ร้อยละ 38.0 ใช้เงินเชื่อเพื่อซื้อ ปัจจัยการผลิต
8.แหล่งความรู้และการเปิดรับข่าวสารของสมาชิก			
-โอกาสได้รับการฝึก อบรม	4.65*	.036*	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 80.0 สมาชิก ได้รับการฝึกอบรม ส่วนกลุ่มระดับ C เพียง ร้อยละ 58.0 สมาชิกได้รับการฝึกอบรม
-แหล่งความรู้ทางด้าน	2.66	.625	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละการเกษตร 74.0 และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 70.0 สมาชิกได้รับการความรู้ด้านการเกษตรจาก เพื่อนเกษตรกร

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 สภาพพื้นฐานของกลุ่มบริหาร
การใช้น้ำชลประทาน และของสมาชิกกลุ่ม ระดับ A และกลุ่มระดับ C (ต่อ)

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่า sig	ปรากฏการณ์
การเปิดรับข่าวสาร			
-โอกาสได้รับการเยี่ยมชมจาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	1.58	.818	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 32.0 กลุ่มระดับ C ร้อยละ 56.0 สมาชิกได้ รับการเยี่ยมชมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการ เกษตรนานาครั้ง 1-5 ครั้งต่อปี
-โอกาสได้รับการเยี่ยมชมจาก เจ้าหน้าที่ชลประทาน	34.12***.000	.000	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 58.0 ได้รับการเยี่ยมชมจากเจ้าหน้าที่ชลประทาน มากกว่า 15 ครั้งต่อปี ส่วนกลุ่มระดับ C ร้อยละ 66.0 สมาชิกได้รับการเยี่ยมชมจาก เจ้าหน้าที่ชลประทานนานา ครั้ง 1-5 ครั้ง/ปี
-โอกาสได้รับอ่านหนังสือ วารสาร เอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร	1.837	.765	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 44.0 กลุ่มระดับ C ร้อยละ 50.0 สมาชิก ได้อ่านหนังสือวารสาร เอกสารที่เกี่ยวข้อง กับการเกษตรโดยอ่าน นานาครั้ง 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์
-โอกาสที่ได้รับฟังวิทยุ ที่เกี่ยวข้องกับรายการ การเกษตร	1.047	.89	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 44.0 และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 50.0 สมาชิก รับฟังรายการวิทยุที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร นานาครั้ง (1-2 ครั้ง/สัปดาห์)

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 สภาพพื้นฐานของกลุ่มบริหาร
การใช้น้ำชลประทาน และของสมาชิกกลุ่ม ระดับ A และกลุ่มระดับ C (ต่อ)

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่า sig	ปรากฏการณ์
-โอกาสได้รับชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับรายการเกษตร	6.02	.19	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 34.0 สมาชิกได้รับชมรายการโทรทัศน์ ที่เกี่ยวกับการเกษตรสมาชิกเสมอ คือมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนกลุ่มระดับ C ร้อยละ 36.0 ได้รับชมรายการโทรทัศน์เพื่อการเกษตรค่อนข้างสมาชิกเสมอ คือน้อยกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์
-การให้ออกไปนอกเขตโครงการชลประทานลำบาก	2.08	.59	-สมาชิกกลุ่มระดับ A ร้อยละ 48.0 และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 38.0 สมาชิกมีโอกาสออกไปนอกเขตโครงการชลประทานลำบากนานครั้ง (น้อยกว่า 2 ครั้ง/เดือน)

* =มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ.05

** =มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ.01

*** =มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ.001

4.2. ด้านการดำเนินงานกลุ่ม

ผลการวิจัยในเรื่องการดำเนินงานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน จากคำตอบของคณะกรรมการกลุ่ม อภิปรายผลการศึกษาแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

1) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการสร้างกฎ ระเบียบ กติกา กลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้งระดับ A และกลุ่มระดับ C จำนวนทั้งหมด สมาชิกของกลุ่มมีส่วนร่วมในการสร้างกฎระเบียบ กติกา กลุ่ม (ตารางที่ 4.10)

ทั้งนี้โดยมีการประชุมก่อนดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม เป็นทางการ และให้สมาชิกทุกคนออกความคิดเห็นในเรื่องการจัดตั้งกลุ่ม พร้อมทั้งมีการสร้างกฎกติกาหรือสัญญากลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของกลุ่ม เมื่อสมาชิกยินยอมและมีความพร้อมจึงจัดตั้งกลุ่มได้ โดยการศึกษารังนี้สอดคล้องกับวิรัตน์ สมทน (2528) ที่กล่าวว่าถ้าพิจารณาโครงสร้างและองค์ประกอบของกลุ่ม โดยทั่วไปต้องประกอบไปด้วยสิ่งหนึ่งคือ ระเบียบ ข้อบังคับ และตั้งที่กับกฎวิหะ พวงงาม (2527) ที่ได้เสนอเรื่องการรวมกลุ่ม โดยขั้นตอนการพัฒนากลุ่มองค์การประชาชนของสวนราชการ สิ่งหนึ่งคือกลุ่มจะต้องมีกฎระเบียบวินัย อยู่ร่วมกันอย่างมีกฎเกณฑ์

2) การประสานงานกับหน่วยงานอื่น

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A ทั้งหมดทุกกลุ่มมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ส่วนกลุ่มระดับ C ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 62.5 ไม่มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 4.10)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีการประสานงานกับหน่วยงานราชการโดยส่วนใหญ่ ประสานงานกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 13 จังหวัดกาฬสินธุ์ในการจัดหาแปลงขยายพันธุ์กล้วยไม้พันธุ์แล้ง เป็นสวนนาปลูกและการติดต่อซื้อปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อบริการสมาชิก ส่วนกลุ่มระดับ C ร้อยละ 37.5 มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นโดยเฉพาะสำนักงานประมงอำเภอสองแคว เรื่องการเลี้ยงปลา สำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอโกมลสาลี อำเภอเกษตรลาดบริการส่งเสริม เรื่องการจัดทำไร่นาสวนผสม ส่วนบริษัทเอกชนหาการส่งเสริมการปลูกพืชผลิตเมล็ดพันธุ์ เช่น มะเขือเทศโดยการศึกษารังนี้ดังที่ อุดลย์ อภิวันทร์ (2524) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานภาคการมีกิจกรรม โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการเพื่อ

ส่งเสริมอาชีพแก่สมาชิกให้ก้าวหน้าและสอดคล้องกับ อคิน ระพีพัฒน์ (2532) ที่ศึกษาถึงปัญหา ขบวนการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรที่ขาดประสิทธิภาพสิ่งหนึ่ง คือขาดการประสานงานที่ดี

3) ความถี่ในการประชุมคณะกรรมการกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีความถี่ในการประชุมคณะกรรมการแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 71.5 มีการประชุมกรรมการทุกเดือน กลุ่มระดับ C ร้อยละ 50.0 มีการประชุมกรรมการทุกเดือน และมากกว่า 5 เดือนต่อครั้ง (ตารางที่ 4.10)

สอดคล้องกับผลการศึกษาของไพศาล ช่างฉำ (2535) ที่กล่าวถึงกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานคือ ควรจัดให้มีการประชุมกรรมการบริหารขึ้นอย่างสม่ำเสมอทั้งนี้อาจเป็น เพราะกลุ่มระดับ A มีปัญหาในด้านชลประทานมากกว่ากลุ่มระดับ C จึงต้องมีการประชุมสม่ำเสมอเพราะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาค้นหาทางที่ อีกทั้งกลุ่มมีการดำเนินงานกิจกรรมจัดหาปัจจัยการผลิต เพื่อบริการแก่สมาชิก จำเป็นต้องมีการติดตามผลการดำเนินงานทุกขั้นตอนเพื่อให้กิจกรรมที่ดำเนินการสำเร็จไปด้วยดี เช่นการสั่งซื้อปุ๋ยเคมีจากองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ต้องมีการติดตามทุกระยะ เพราะทำให้ทราบกำหนดวันสั่งซื้อ ปริมาณของปุ๋ยเคมีที่สามารถซื้อได้ในแต่ละกลุ่ม การดำเนินการตามขั้นตอนตามระเบียบการสั่งซื้อ การอนุมัติขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกร กำหนดการจัดส่งปุ๋ยเคมีและการนำจ่ายปุ๋ยเคมีแก่สมาชิก ทำให้ต้องมีการปรึกษากันทุกเดือนของคณะกรรมการ เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมสำเร็จตามวัตถุประสงค์

4) การจัดหาแผนส่งน้ำ

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการจัดหาแผนการส่งน้ำแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A ทุกกลุ่มมีการจัดหาแผนส่งน้ำ 1 ครั้งต่อปี ส่วนกลุ่มระดับ C ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 75.00 ไม่มีการจัดหาแผนการส่งน้ำ (ตารางที่ 4.10)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะกลุ่มระดับ A มีปัญหาเรื่องความสะอาดของน้ำชลประทาน โดยเฉพาะในฤดูแล้งจึงต้องมีการวางแผนการส่งน้ำ ซึ่งอาจรวมถึงการกำหนดพื้นที่ปลูกพืชและชนิดพืชที่ปลูกด้วยด้วย เพราะการปลูกพืชต้องคำนึงถึงปริมาณน้ำในแต่ละปี และความสะอาดในการส่งน้ำแต่ละพื้นที่ เป็นไปตามที่โครงการจัดการน้ำในระดับไร่นา (2535) ได้กำหนดลักษณะกิจกรรมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำคือ การวางแผนการใช้น้ำในระดับคลองน้ำและดูแล

น้ำ และดังที่ อุดุส อภินันท์ (2524) ได้กล่าวไว้ว่ากลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานว่าควรมีกิจกรรมตามวัตถุประสงค์คือ การควบคุม จัดสรรแบ่งปันน้ำ เพื่อให้สมาชิกได้รับน้ำทั่วทุกแปลงตามความต้องการและยุติธรรม

5)ระดับความทั่วถึงในการส่งน้ำให้สมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการส่งน้ำให้สมาชิกอย่างทั่วถึงไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A ร้อยละ 41.4 มีการส่งน้ำให้สมาชิกทั่วถึง เป็นเพียงบางเวลา กลุ่มระดับ C ร้อยละ 50.0 มีการส่งน้ำให้สมาชิกได้อย่างทั่วถึง (ตารางที่ 4.10)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ C มีพื้นที่รับน้ำในคอนคันและกลางคลองสาขาใหญ่ฝั่งซ้ายและคลองสาขาใหญ่ฝั่งขวา และบางกลุ่มได้นำน้ำจากคลองสาขาใหญ่โดยตรงจึงไม่มีปัญหาในเรื่องความทั่วถึงของการกระจายน้ำชลประทาน ส่วนกลุ่มระดับ A ที่ส่วนมากอยู่ตอนปลายคลองส่งน้ำนั้นใช้วิธีการจัดรอบเวรหมุนเวียนน้ำในระดับคูน้ำ และคลองซอยในการแก้ปัญหา โดยผลการศึกษาคัดแย้งกับสุพจน์ ตั้งจุฑา (2522) ที่ศึกษาเรื่องปัญหาการใช้น้ำชลประทานในเขตจัดรูปที่ดินตำบลจะแจ้ง อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าปัญหาหนึ่งคือน้ำชลประทานไม่ทั่วถึง สันนิษฐานได้ว่าช่วงที่ดำเนินการศึกษานั้นในด้านชลประทานยังอาจไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการน้ำในระดับไร่นา แต่มุ่งเน้นไปที่การก่อสร้างมากกว่า และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรัตน์ สงวนทรัพย์ (2530) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกพืชฤดูแล้งของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ศึกษาพบว่าปัญหาที่เกษตรกรประสบคือ น้ำชลประทานมีการจัดสรรและกระจายน้ำไม่ทั่วถึง

6)จำนวนครั้งในการบำรุงซ่อมแซมคูส่งน้ำ

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้งระดับ A และกลุ่มระดับ C จำนวนทั้งหมดมีการดำเนินการรักษาระบบชลประทาน 2 ครั้งต่อปี(ตารางที่ 4.10)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทุกปีคูส่งน้ำมีการพังทะลาย เสียหาย และมีวัชพืชขึ้นทาก้นน้ำชลประทานไม่สะดวก เพื่อเพิ่มความสะดวกในการส่งน้ำและเกิดผลประโยชน์แก่สมาชิกเอง กลุ่มจึงได้กำหนดหาการรักษาชลประทานโดยจะทำการขุดลอก ซ่อมคูส่งน้ำ และกำจัดวัชพืชในคลองส่งน้ำก่อนทำการเพาะปลูกทั้ง 2 ฤดู คือฤดูการหว่านปีและฤดูแล้งตั้งแต่ปีพ.ศ. 2535 กล่าวถึงกิจกรรมกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน คือ กลุ่มจะต้องมีกิจกรรมในการ

จัดทำแผนปฏิบัติงานในรอบปี

7)ระดับความร่วมมือของสมาชิกในการดำเนินการรักษาสภาพ

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีระดับความร่วมมือของสมาชิกในการดำเนินการรักษาสภาพแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A ทุกกลุ่มสมาชิกให้ความร่วมมือดี ส่วนกลุ่มระดับ C ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 75.0 สมาชิกให้ความร่วมมือพอใช้ (ตารางที่ 4.10)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีปัญหาในการรับน้ำชลประทาน ทั้งในเรื่องความสะดวกของน้ำและความพอเพียงของปริมาณน้ำที่ได้รับ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสมาชิกจึงให้ความร่วมมือดี ส่วนกลุ่มระดับ C มีปัญหาในเรื่องน้ำชลประทานนั้นจำนวนสมาชิกอาจมีความเดือดร้อนน้อยจึงทำให้ระดับความร่วมมือดังกล่าวพอใช้ ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับวันรักษ์ มิ่งมณีนาถ (2524) ที่ศึกษา เรื่อง เกษตรกรกับการมีส่วนร่วมในสหกรณ์การเกษตร ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสำคัญมากต่อความสำเร็จหรือล้มเหลว

8)การจัดทำแผนการปลูกพืช

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการจัดทำแผนการปลูกพืชแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A ทุกกลุ่มมีการวางแผนการปลูกพืช 1 ครั้งต่อปี ส่วนกลุ่มระดับ C ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 75.0 มีการวางแผนปลูกพืช 1 ครั้งต่อปี (ตารางที่ 4.10)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะน้ำต้นทุนที่มีอยู่ในเขื่อนแต่ละปีนั้นมีปริมาณไม่เท่ากันทุกปี เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการวางแผนการปลูกพืช เพื่อให้การใช้น้ำที่มีอยู่เกิดประโยชน์สูงสุดและไม่เกิดความเสียหายแก่พืชที่ปลูก โดยเฉพาะการปลูกพืชฤดูแล้งนั้นต้องคำนึงถึงน้ำต้นทุนเป็นหลัก ฤดูอาจเป็นการกำหนดพร้อมทั้งจากที่ดินที่ปลูกพืชและชนิดพืชที่ปลูก ส่วนนาปีนั้นก็พิจารณาว่าเป็นการตามกำหนดการเปิด ปิดน้ำ เพื่อให้ต่อทันฤดูกาลเพาะปลูก และต้องเก็บเกี่ยวก่อนที่โครงการชลประทานลำปาวจะจ่ายน้ำเพื่อการเพาะปลูกในช่วงฤดูแล้ง โดยเฉพาะกลุ่มระดับ A ต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้ เพราะมีปัญหาน้ำเรื่องน้ำชลประทานมาก ดังที่ อุดมย์ อภิณห์ (2524) ที่กล่าวว่า การดำเนินการของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานควรมีกิจกรรมวางแผนการปลูกพืชประจำปี และปลูกพืชฤดูแล้งหรือครั้งที่ 2 ร่วมกับเจ้าหน้าที่ชลประทานหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและไพศาล ช่างฉา (2535) ที่กล่าวว่า เพื่อให้กลุ่ม

มีประสิทธิภาพการมีการวางแผนการปลูกพืชระดับคลองส่งน้ำ

9) การจัดหาปัจจัยการผลิต เพื่อมาให้บริการแก่สมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการจัดหาปัจจัยการผลิตมาให้บริการแก่สมาชิก แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A ร้อยละ 42.9 มีการจัดหาปัจจัยการผลิตมาให้บริการแก่สมาชิก 2 ครั้งต่อปี ส่วนกลุ่มระดับ C ร้อยละ 50.0 เท่ากันมีการจัดหาปัจจัยการผลิตบริการให้แก่สมาชิก 1 ครั้งต่อปี และไม่มีมีการจัดหาปัจจัยการผลิตมาบริการให้แก่สมาชิก (ตารางที่ 4.10)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการจัดหาแปลงขยายพันธุ์ข้าวลิสงฤดูแล้ง ของกลุ่มระดับ A กับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 13 จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นการผลิตแบบครบวงจรที่มีการจัดสรรเมล็ดพันธุ์ให้สมาชิกในการจัดหาแปลงขยายพันธุ์และรับซื้อผลผลิตคืน โดยกลุ่มเป็นผู้ประสานงานให้ อีกทั้งมีการจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และปุ๋ยเคมีบริการสมาชิกในฤดูนาปี ส่วนกลุ่มระดับ C ก็มีการดำเนินการเช่นกันแต่ไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก และดังที่ อุดุสย์ อภินันท์ (2524) ที่กล่าวว่า การดำเนินการของกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานควรมีกิจกรรมการจัดหาปัจจัย อุปกรณ์การเกษตรบริการสมาชิก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรพล กาญจนจิตรรา (2530) ที่ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ ศึกษาพบว่าปัจจัยที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จคือ การสนองตอบความต้องการของสมาชิก

10) การจัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตของสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการจัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตสมาชิกแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A ร้อยละ 57.1 ไม่มีการจัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตของสมาชิก ส่วนกลุ่มระดับ C ทุกกลุ่มได้มีการจัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตสมาชิก (ตารางที่ 4.10)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีการจัดหาแปลงขยายพันธุ์ข้าวลิสงฤดูแล้ง ข้าวนาปี และข้าวนาปรังร่วมกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 13 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 13 จังหวัดกาฬสินธุ์มีการรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกที่ร่วมโครงการฯ โดยกลุ่มเป็นผู้ประสานงานให้ ดังที่อุดุสย์ อภินันท์ (2524) ที่กล่าวว่า การดำเนินการของกลุ่มผู้ใช้น้ำควรมีกิจกรรมตามวัตถุประสงค์คือการจัดหาตลาดและรวบรวมผลผลิตของสมาชิก เพื่อให้สมาชิกจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน เป็นไปตามราคายุติธรรม

11) การฝึกอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้งระดับ A และกลุ่มระดับ C จำนวนทั้งหมดมีการจัดอบรมบริการให้ความรู้แก่สมาชิก (ตารางที่ 4.10)

ผลการศึกษาค้นคว้าของ อภิวันท์ (2524) กล่าวถึงการทำนงนากกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานว่าควรมีกิจกรรมตามวัตถุประสงค์คือ การฝึกอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก การบริการให้เข้าจากระบบชลประทาน เกษตรชลประทาน เพื่ออบรมให้สมาชิกรู้จักคุณค่าน้ำชลประทาน และรู้จักร่วมบำรุงรักษาชลประทาน โดยทั้งกลุ่มระดับ A และกลุ่ม C มีการจัดบริการอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องแก่สมาชิก กลุ่มมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกเช่นกัน โดยร่วมกับโครงการจัดการน้ำในระดับเรณอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก กรรมการกลุ่ม เรื่องชลประทาน เกษตรชลประทาน ซึ่งเป็นการอบรมก่อนที่จะดำเนินการจัดตั้งเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

12) การเผยแพร่ข่าวสารแก่สมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้งระดับ A และกลุ่มระดับ C จำนวนทั้งหมดมีการเผยแพร่ข่าวสารแก่สมาชิก (ตารางที่ 4.10)

โดยกลุ่มได้มีการแจ้งข่าวสาร เรื่องมติที่ประชุมกลุ่มภายหลังจากการประชุมเพื่อให้สมาชิกได้รับทราบอีกครั้ง และให้สมาชิกที่ขาดประชุมรับทราบด้วย ตลอดจนการนัดหมายให้สมาชิกร่วมพัฒนาระบบชลประทาน ตามแผนการดำเนินงานของกลุ่ม กำหนดการเปิด ปิด น้ำของโครงการชลประทานสาขา ทั้งนี้โดยช่องทางการการส่งเอกสารให้หัวหน้าคูส่งน้ำ นานแจ้งต่อสมาชิก และขอความร่วมมือจากผู้นำครอบครัวหมู่บ้านคือกำนัน ผู้ใหญ่บ้านประกาศทางหอกระจายข่าว เพื่อให้สมาชิกรับทราบอย่างทั่วถึง เพราะทุกหมู่บ้าน ที่สมาชิกกลุ่มอาศัยอยู่มีหอกระจายข่าวประจำทุกหมู่บ้านจึงเป็นการสะดวกที่เผยแพร่ข่าวสารแก่สมาชิก สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรพล กาญจนจิตรา (2530) ที่ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ พบว่าปัจจัยสิ่งหนึ่งที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จคือการได้รับข่าวสารของกลุ่ม

13) การจัดทำกิจกรรม เพื่อหาเงินทุน เข้ากลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการจัดทำกิจกรรม เพื่อหาเงินทุน เข้ากลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A ร้อยละ 85.7 มีการจัดทำกิจกรรมหาเงินทุน เข้ากลุ่ม ส่วนกลุ่มระดับ C ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 75.0 ไม่มีการจัด

ตารางที่ 4.10 การดำเนินงานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=7)		(n=8)		(n=15)	
การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการสร้างกฎ ระเบียบ กติกา กลุ่ม						
สมาชิกไม่มีส่วนร่วม	0	00.0	0	00.0	0	00.0
สมาชิกมีส่วนร่วม	7	100	8	100	15	100
การประสานงานกับหน่วยงานอื่น						
ไม่มีการประสานงาน	0	00.0	5	62.5	5	33.3
มีการประสานงาน	7	100	3	37.5	10	66.7
		X ² =6.562*		sig=.014		
ความถี่ในการประชุมกรรมการกลุ่ม						
ไม่มี	0	00.0	0	00.0	0	00.0
มีทุกเดือน	5	71.4	4	50.0	9	60.0
มี 2-3 ครั้ง/เดือน	2	28.6	0	00.0	2	13.3
มี 4-5 ครั้ง/เดือน	0	00.0	0	00.0	0	00.0
มีมากกว่า 5 ครั้ง/เดือน	0	00.0	4	50.0	4	26.7
		X ² =3.90*		sig=.04		
การจัดหาแผนส่งน้ำ						
ไม่มีการจัดหาแผน	0	00.0	6	75.0	6	40.0
- มีการจัดหาแผน 1 ครั้ง/ปี	7	100	2	25.0	9	60.0
- มีการจัดหาแผน 2 ครั้ง/ปี	0	00.0	0	00.0	0	00.0
		X ² =8.75**		sig=.003		

ตารางที่ 4.10 การดำเนินงานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน(ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=7)		(n=8)		(n=15)	
ระดับความทั่วถึงในการส่งน้ำให้สมาชิก						
ไม่ทั่วถึง	0	00.0	1	12.5	1	6.7
ทั่วถึง เป็นบางครั้ง	5	71.4	3	37.5	8	53.3
ทั่วถึง	2	28.6	6	50.0	6	40.0
	X ² =3.75		sig=.153			
จำนวนครั้งที่กลุ่มดำเนินการซ่อมแซมคูส่งน้ำ						
ไม่มี	0	00.0	0	00.0	0	00.0
มีการดำเนินการ	0	00.0	0	00.0	0	00.0
1 ครั้ง/ปี						
มีการดำเนินการ	7	100	8	100	15	100
2 ครั้ง/ปี						
ระดับความร่วมมือของสมาชิกในการรักษาสลประทาน						
-สมาชิกไม่ให้ความ	0	00.0	0	00.0	0	00.0
ร่วมมือ						
-สมาชิกให้ความ	0	00.0	1	12.5	1	6.7
ร่วมมือ นิด						
-สมาชิกให้ความ	0	00.0	6	75.0	6	40.0
ร่วมมือพอใช้						
-สมาชิกให้ความ	7	100	1	12.5	8	53.3
ร่วมมือดี						
	X ² =11.48**		sig=.003			

ตารางที่ 4.10 การดำเนินงานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน(ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=7)		(n=8)		(n=15)	
การจัดทำแผนการปลูกพืชประจำปี						
-ไม่มี	0	00.0	2	25.0	2	13.3
-มีการวางแผน 1 ครั้ง/ปี	7	100	6	75.0	13	86.7
-มีการวางแผน 2 ครั้ง/ปี	0	00.0	0	00.0	0	00.0
	X ² =2.019		sig=.155			
การจัดหาปัจจัยการผลิต เพื่อให้บริการแก่สมาชิก						
-ไม่มี	0	00.0	4	50.0	4	26.7
-มีการจัดหาปัจจัยการผลิต 1 ครั้ง/ปี	4	57.1	4	50.0	8	53.3
-มีการจัดหาปัจจัยการผลิต 2 ครั้ง/ปี	3	42.9	0	00.0	3	20.0
	X ² =4.285*		sig=.03			
การจัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตของสมาชิก						
-ไม่มีการจัดหาตลาด	4	57.1	8	100	12	80.0
-มีการจัดหาตลาด 1 ครั้ง/ปี	3	42.9	0	00.0	3	20.0
-มีการจัดหาตลาด 2 ครั้ง/ปี	0	00.0	0	00.0	0	00.0
	X ² =4.285*		sig=.038			
การจัดอบรมความรู้ให้สมาชิก						
-ไม่มีการจัดอบรม	0	00.0	0	00.0	0	00.0
-มีการจัดอบรม	7	100	8	100	15	100

ตารางที่ 4.10 การดำเนินงานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน(ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=7)		(n=8)		(n=15)	
การเผยแพร่ข่าวสารแก่สมาชิก						
-ไม่มีการเผยแพร่ข่าวสาร	0	00.0	0	00.0	0	00.0
-มีการเผยแพร่ข่าวสาร	7	100	8	100	15	100
มีการจัดหากิจกรรมเพื่อหาเงินทุนเข้ากลุ่ม						
-ไม่มีการจัดหากิจกรรม	1	14.3	6	75.0	7	46.7
-มีการจัดหากิจกรรม	6	85.7	2	25.0	8	53.3
	X ² =5.47*		sig=0.013			

* = มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

** = มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

4.2.1.ผลการดำเนินงานกลุ่ม

การศึกษา เรื่องผลการดำเนินงานกลุ่ม ได้ใช้คำตอบจากสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C กลุ่มละ 50 รายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการศึกษา กิจกรรมร่วมกันของสมาชิกกลุ่มกับกรรมการกลุ่ม พิจารณาค่าเฉลี่ยจากคะแนนของคำตอบจากสมาชิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังนี้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1-1.66 แปลความหมายได้ว่าไม่มีการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67-2.33 แปลความหมายได้ว่าการดำเนินการน้อย และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34-3.00 แปลความหมายได้ว่าการดำเนินการมาก โดยมีผลการศึกษาดังนี้

1) การหมุนเวียนน้ำในระดับสูงน้ำ

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการหมุนเวียนน้ำแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือ กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าเฉลี่ยจากคำตอบของสมาชิก เท่ากับ 2.76 และ 2.18 แปลความหมายได้ว่าได้มีการดำเนินการมากและได้ดำเนินการน้อย (ตารางที่ 4.11)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะโดยวัตถุประสงค์หลัก ในการจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานก็ เพื่อจัดสรรน้ำให้สมาชิก ได้อย่างทั่วถึงและยุติธรรมโดยทั้งกลุ่มทั้ง 2 ระดับมีปัญหาดังกล่าวมาก่อน แต่อาจเป็น เพราะกลุ่มระดับ A มีปัญหามากกว่า เพราะมีที่ตั้งในการทำการเกษตรของสมาชิก ใกล้จากเขื่อนลำปาวมากกว่า จึงมีการหมุนเวียนน้ำชลประทานในระดับสูงน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาลำบากให้สมาชิกส่วนใหญ่ได้ใช้น้ำทั่วถึงบ้าง ส่วนกลุ่มระดับ C มีความสะดวกในการรับน้ำชลประทานมากกว่า เพราะที่ตั้งของพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิก ใกล้เขื่อนลำปาว และมีผู้ส่งน้ำบางส่วนใช้น้ำจากคลองสายใหญ่โดยตรงแต่ก็มีปัญหบ้างในเรื่องน้ำชลประทาน และมีการหมุนเวียนน้ำในบางจุดที่เป็นปัญหา เช่นกัน

2) การดำเนินการรักษาชลประทาน

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการดำเนินการรักษาชลประทานแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือ กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนเฉลี่ยจากคำตอบของสมาชิกกลุ่มเท่ากับ 2.60 และ 2.08 แปลความหมายได้ว่ากลุ่มได้ดำเนินการมาก และได้ดำเนินการในเรื่องนี้น้อย (ตารางที่ 4.11)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะตามหลักการชลประทาน ต้องมีการขุดลอกคลองส่งน้ำก่อนฤดูกาลเพาะปลูกปีละ 2 ครั้งและซ่อมแซมคู คลองที่ขาด ซ้ำรวดเร็วเสียหายให้ใช้การได้ดี เพื่อให้การส่งน้ำไม่มีปัญหา ในกลุ่มระดับ A มีปัญหาในเรื่องการรับน้ำชลประทานเองเนื่องจากที่ตั้งกลุ่มอยู่ใกล้เขื่อนลำปาวและมีปัญหาเรื่องความไม่สะดวกของน้ำชลประทาน กลุ่มระดับ A ให้ความสำคัญในเรื่องการรักษาชลประทานมาก ภายนอก เนื่องจากการดูแลรักษาเฉพาะผู้รับซึ่งเป็นหน้าที่ของกลุ่มโดยตรงแต่อาจรวมไปถึงการดูแลรักษาถึงระดับคลองส่งน้ำที่เป็นหน้าที่ของโครงการชลประทานลำปาว ทั้งนี้ เพราะมีขั้นตอนดำเนินการมากอาจเกิดความล่าช้าและผลที่ตามมา คือกลุ่มไม่สามารถแก้ไขปัญหาน้ำในเรื่องน้ำชลประทานได้จึงดำเนินการแก้ไขเอง หากกลุ่มสามารถดำเนินการเองได้ส่วนกลุ่มระดับ C ที่อยู่ใกล้

ตัว เชื้อนเก็บน้ำมากกว่า และสถานที่ตั้งก็อยู่ต้นคลองส่งน้ำจึงได้รับน้ำสะดวก การดำเนินการในเรื่องนี้จึงอาจน้อยกว่ากลุ่มระดับ A

3) การวางแผนปลูกพืช

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการวางแผนการปลูกพืชแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนค่าตอบเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 และ 2.22 แปลความหมายได้ว่ามีได้ดำเนินการมาก และได้ดำเนินการน้อย (ตารางที่ 4.11)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีปัญหาในเรื่องน้ำชลประทาน เมื่อดำเนินการจัดตั้งเป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานแล้ว การแก้ไขปัญหานี้แก้ไขได้ระดับหนึ่งเท่านั้น และในการปลูกพืชฤดูแล้งแต่ละปีต้องพิจารณาน้ำต้นทุนในเขื่อนลำนาว เพื่อกำหนดพื้นที่ปลูกพืชและชนิดพืชที่ปลูกได้ เพราะถ้าขาดการดำเนินการเรื่องนี้แล้วผลที่ตามอาจหมายถึงการปลูกพืชนั้นไม่ประสบความสำเร็จ หรือมีปัญหานี้เรื่องการให้น้ำแก่พืชที่ปลูกได้

4) การประชุมประจำปีสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการดำเนินการประชุมประจำปีสมาชิกแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนค่าตอบเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 และ 2.28 แปลความหมายได้ว่าได้ดำเนินการมาก และได้ดำเนินการน้อย (ตารางที่ 4.11)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A ที่ทำได้มากกว่าหมายความว่าในการประชุมประจำปีจะมีการแจ้งถึงรายละเอียดผลการดำเนินงานกลุ่มในรอบปีที่ผ่านมา พร้อมทั้งขอความคิดเห็นจากสมาชิก เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี แต่ที่สำคัญที่สุดคือ เกี่ยวกับการทบทวนเรื่องคณะกรรมการกลุ่มที่หมดวาระการดำเนินงานซึ่งมีการเลือกตั้งใหม่โดยกลุ่มระดับ A ได้ให้ความสำคัญในการประชุมประจำปีของสมาชิกมาก ในบางกลุ่มที่มีผลงานดี ดันและมีเงินทุนในการดำเนินงานได้ ชีแจงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมด้วย ส่วนกลุ่มระดับ C ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้น้อยกว่ากลุ่มระดับ A

5) การให้คำปรึกษาของผู้นำ และกรรมการกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการให้คำปรึกษาของผู้นำและกรรมการกลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่า

คะแนนคำตอบเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 และ 2.28 แปลความหมายได้ว่าได้ดำเนินการมาก และได้ดำเนินการน้อย (ตารางที่ 4.11)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A การให้คำปรึกษาแก่สมาชิกของกลุ่มส่วนมากจะเป็น การให้คำปรึกษาเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 13 จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อให้คงอยู่ในฐานะที่เป็นคู่สัญญาศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 13 และปัญหาเกี่ยวกับน้ำชลประทานใน บางปีที่น้ำต้นทุนานเ ชื่อนมีน้อยจึงต้องมีการปรับแผนการปลูกพืชที่ปลูกให้เหมาะสม รวมทั้ง เรื่องการหมุนเวียนน้ำส่วนกลุ่มระดับ C ไม่มีปัญหาในเรื่องน้ำชลประทาน และที่ตั้งในการ ดำเนินงานกลุ่มเหมาะสมและแหล่งที่ปลูกพืชก็ใกล้แหล่งขายผลผลิต เป็นส่วนใหญ่จึงไม่มีปัญหา นอกจากบางปีที่มีปัญหาเรื่องราคาข้าวนาปี และนาปรัง

6) การแจ้งข่าวสารแก่สมาชิกกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการแจ้งข่าวสารแก่ สมาชิกไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนคำตอบ เฉลี่ยเท่ากับ 2.68 และ 2.70 แปลความหมายได้ว่าได้ดำเนินการมาก (ตารางที่ 4.11)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้ง 2 กลุ่ม มีการเผยแพร่ข่าวสารแก่สมาชิกโดยใช้หอกระจาย ข่าวเป็นหลักในการเผยแพร่ เพราะสมาชิกไม่ต้องเสียเวลามารอฟังการประชุมชี้แจง และมีการ แจกเอกสารเกี่ยวกับเรื่องมติที่ประชุมกลุ่ม การนัดหมายการรักษาระบบชลประทานของ กลุ่มให้หัวหน้ากลุ่มนำนาไปแจ้งแก่สมาชิกอีกครั้งหนึ่ง และข่าวที่เผยแพร่ นอกจากกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับกลุ่มแล้วยังมีข่าวสารบ้านเมือง และข่าวที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทั่วไป

7) การจัดหาปัจจัยการผลิตต้นทุนค่าบริการสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการจัดหาปัจจัยการผลิตต้นทุนค่าบริการสมาชิกแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มี ค่าคะแนนคำตอบเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 และ 1.67 แปลความหมายได้ว่าได้ดำเนินการมาก และได้ดำเนินการน้อย (ตารางที่ 4.11)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A ได้มีการประสานงานกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 13 จังหวัดกาฬสินธุ์จัดหาข้าวพันธุ์ดีเพื่อบริการสมาชิก เมื่อสำรวจแล้วปรากฏว่าสมาชิกมีความ ต้องการ โดยทางศูนย์ขยายพันธุ์พืชมีการมีส่วนลดถ้ามีการซื้อ เป็นจำนวนมากและเมล็ดพันธุ์ ที่ส่งมอบแล้วในบางกลุ่มที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญาของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 13 จังหวัดกาฬสินธุ์แต่

ส่วนกิจกรรมที่ห้ามมากคือ การจัดหาปุ๋ย ซึ่งมีจากองค์การตลาดเพื่อเกษตรกรมาให้บริการแก่สมาชิกในต้นทุนต่ำ แต่ก็ได้ลดตําน้อยกว่าความต้องการของกลุ่มฯ ส่วนกลุ่มระดับ C มีการค้า เน้นการค้า เช่นเดียวกับแต่มีเพียงบางกลุ่ม และเป็นช่วงที่โครงการจัดการน้ำในระดับเรณูเข้าใบค้า เน้นการค้า ปัจจุบันกลุ่มระดับนี้มีการค้า เน้นการน้อยมากและเป็นลักษณะการติดต่อแต่ไม่ติดตามผลจึงไม่ได้ผลตามที่กลุ่มตั้งเป้าหมายไว้ เช่น การซื้อปุ๋ยจาก องค์การตลาดเพื่อ เกษตรกรจะมีการสั่งซื้อ เมื่อหมดโควต้าของจังหวัดกาฬสินธุ์ หรือกลุ่มค้า เน้นการค้าซ้ำนั่นเอง

8) การจัดหาตลาดที่เป็นธรรมในการรับซื้อผลผลิตของสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการจัดหาตลาดที่เป็นธรรมรับซื้อผลผลิตสมาชิกแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนค่าตอบแทนเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 และ 1.20 แปลความหมายได้ว่าได้ค้า เน้นการน้อย และเน้นการค้า เน้นการค้า (ตารางที่ 4.11)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะกลุ่มระดับ A มีการหาสัญญากับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 13 จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดหาแปลงขยายพันธุ์กล้วยสีกดแล้ง ซึ่งสมาชิกกลุ่มมีความพอใจในราคาที่ได้รับ และมีบางกลุ่มที่นำสมาชิกไปขยายข้าวที่ตลาดกลางพืชไร่จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนกลุ่มระดับ C นั้นเน้นการค้า เน้นกิจกรรมดังกล่าว มีเพียงบางปี เท่านั้นที่ร่วมกับบริษัทเอกชนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ แต่ผลที่ได้คือสมาชิกส่วนน้อยเท่านั้นที่ เข้าร่วมโครงการได้ เพราะมีข้อจำกัดหลายประการจึงจำให้ผลการศึกษาดังกล่าวใน เรื่องนี้

9) การจัดหาป้ายแสดงรอบเวรการรับน้ำ

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการจัดหาป้ายแสดงรอบเวรแสดงการรับน้ำแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนค่าตอบแทนเฉลี่ย (X) เท่ากับ 2.66 และ 2.32 แปลความหมายได้ว่าได้มีการค้า เน้นการมาก และได้ค้า เน้นการน้อย (ตารางที่ 4.11)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะกลุ่มระดับ A ทุกกลุ่มมีปัญหาในเรื่องน้ำชลประทาน จำเป็นต้องมีการหมุนเวียนน้ำในระดับต่งน้ำ และเพื่อให้สมาชิกค้า เน้นความโดยเคร่งครัด ยึดถือปฏิบัติโดยไม่สามารถที่จะอ้างได้ว่าในห้วงรอบเวรการรับน้ำ เมื่อจนถึงฝายหรือระเมียดฤดูระเบียบ จึงจำเป็นต้องมีการจัดหาป้ายแสดงรอบเวรการหมุนเวียนการใช้น้ำในระดับต่งน้ำ

4.2.2. การสนับสนุนจากสมาชิกกลุ่ม

1) การสนับสนุนแรงงานของสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานประทุนระดับ A และกลุ่มระดับ C มีการสนับสนุนแรงงานจากสมาชิกไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนค่าตอบแทนเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 และ 2.32 แปลความหมายได้ว่าได้ดำเนินการมาก และได้ดำเนินการน้อย (ตารางที่ 4.11)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัญหาของกลุ่มระดับ A มีพื้นที่ดำเนินการตั้งอยู่ไกลจากเขื่อนลำปาว ทำให้มีปัญหาระบบปริมาณน้ำชลประทาน และความสะอาดของน้ำชลประทาน เพื่อบรรเทาปัญหาดังกล่าว สิ่งหนึ่งที่กลุ่มสามารถดำเนินการได้เองคือ เรื่องการรักษาชลประทาน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของสมาชิกโดยเฉพาะแรงงานในการซ่อมแซมและการขุดลอก คูส่งน้ำ คลองส่งน้ำ และบางครั้งอาจมีการลอกคลองชลประทานที่เป็นส่วนที่รับผิดชอบของโครงการชลประทานลำปาว เพราะถ้าไม่ลงมือดำเนินการเองแล้ว ก็อาจมีผลกระทบกับผลผลิตในพืชที่ปลูกหรือเสียหายไปเลย อีกประการหนึ่งคือการร่วมมือก่อสร้างศาลาอเนกประสงค์ เพื่อใช้เป็นที่พักการกลุ่ม และเป็นที่ประสานงานระหว่างสมาชิกกับกรรมการ หรือกรรมการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในกลุ่มระดับ C สมาชิกกลุ่มก็มีการสนับสนุนแรงงานดำเนินการ เช่น เดียวกันแต่เนื่องจากระดับปัญหาในเรื่องน้ำชลประทานไม่มากนัก จึงเพียงรับผิดชอบในส่วนของกลุ่มเท่านั้นคือระดับคูส่งน้ำ ส่วนการออกแรงก่อสร้างศาลาอเนกประสงค์มีน้อยหรือไม่มีเลยในกลุ่มระดับ C

2) การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ของสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C สมาชิกมีการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนของค่าตอบแทนเฉลี่ยเท่ากับ 2.24 และ 1.56 แปลความหมายได้ว่าได้ดำเนินการน้อย และไม่มีการดำเนินการ (ตารางที่ 4.11)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีพื้นที่อยู่ไกลจากเขื่อนลำปาวสูงสุด โดยอยู่คลองสาขาในฝั่งซ้ายสุดคลองระยะทาง 56 กิโลเมตรและคลองสาขาในฝั่งขวา คลองความยาว 31 กิโลเมตร จึงมีปัญหาระบบน้ำชลประทานที่ได้รับ อีกทั้งเรื่องน้ำไม่สะดวก ขาดแคลนน้ำ

โดยมีผู้นำบางสายที่ต้องการใช้คอนกรีตสร้างตามหลักวิศวกรรมชลประทานจึงจะสามารถส่งน้ำได้ทั่วถึง เมื่อมีการพังทลายจึงต้องมีการซ่อม เพื่อให้ใช้งานได้ บางจุดโครงการชลประทานชาวบ้านก็ช่วยเหลือ เรื่องวัสดุได้ และมีบางจุดต้องให้กลุ่มดำเนินการเอง แต่เนื่องจากวัสดุที่ใช้ดำเนินการก่อสร้าง คือปูนซีเมนต์มีราคาแพงและทุนดำเนินการของกลุ่มมีจำกัดเกินกว่าที่สมาชิกออกสมทบได้จึงดำเนินการได้เฉพาะในบางจุดเท่านั้น และในการขาดที่ทำการกลุ่มโครงการจัดการน้ำในระดับไร่นาสืบสนุนเงินทุนดำเนินการก่อสร้าง 27,500 บาท กลุ่มต้องมีการออกวัสดุสมทบ เพื่อให้การก่อสร้างสามารถใช้งานได้ มีบางกลุ่มมีการต่อเติมจนสามารถใช้เป็นสถานที่ประชุม อบรรมสมาชิกได้ เพราะมีพิธี ครัวเรือนที่พร้อมพอสมควร ส่วนกลุ่มระดับ C นั้นปัญหา เรื่องชลประทานน้อยมากสมาชิกจึงมีการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์น้อย และที่สำคัญคือ บางกลุ่มไม่มีศาลาอเนกประสงค์ เพราะกลุ่มไม่มีความพร้อม รวมทั้งการออกค่าใช้จ่าย และวัสดุเพิ่มเติมทำให้โครงการจัดการน้ำในระดับไร่นามีการสนับสนุนเงินงบประมาณดังกล่าว

3) การสนับสนุนด้านเงินทุนของสมาชิกกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C สมาชิกกลุ่มมีการสนับสนุนเงินทุนแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนค่าตอบเฉลี่ยเท่ากับ 2.06 และ 1.36 แปลความหมายได้ว่าได้ดำเนินการสนับสนุนน้อย และไม่มี การดำเนินการสนับสนุน (ตารางที่ 4.11)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะกลุ่มระดับ A สมาชิกมีการออกเงินสมทบในการสร้างศาลาอเนกประสงค์ได้สมบูรณ์ มีการซื้อวัสดุ ครัวเรือนทำไว้ใช้ในศาลา และมีการเก็บเงินค่าน้ำในการปลูกพืชฤดูแล้งได้ร้อยละเกินกว่าปีละ 5 บาท นาปีไร่ละ 10 บาท และพืชไร่ไร่ละ 3 บาทตลอดฤดูกาล พืชปลูกเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนของกลุ่ม ส่วนกลุ่มระดับ C ไม่มีการสมทบเงินดังกล่าวบางกลุ่มไม่มีศาลา บางกลุ่มมีแต่โครงสร้างศาลาที่จัดสร้างได้ตามงบประมาณที่ทาง รือร การจัดการน้ำในระดับไร่นาจัดสรรไว้เท่านั้น และการเก็บเงินค่าน้ำเก็บได้เพียงบางกลุ่ม เท่านั้น

ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบผลการดำเนินงานกลุ่ม

เรื่อง	กลุ่มระดับ A(n=50)			กลุ่มระดับ C(n=50)		
	ค่าเฉลี่ย SD ความหมาย		ค่า t	ค่าเฉลี่ย SD ความหมาย		ค่า t
	($\bar{X}$)	(ได้ทำ)		($\bar{X}$)	(ได้ทำ)	
-การวางแผนทูลเกล้าฯ เคารพในระบอบรัฐธรรมนูญ	2.76	.431 มาก	2.18	.388 น้อย	7.07***	
-การดำเนินการรักษาผลประโยชน์ประชาชน	2.60	.495 มาก	2.08	.274 น้อย	6.50***	
-การวางแผนการปลูกพืช	2.66	.593 มาก	2.22	.648 น้อย	3.54***	
-การประชุมประจำปีสมาชิก	2.80	.404 มาก	2.28	.454 น้อย	6.05***	
-การให้คำปรึกษาแก่สมาชิกของกรรมการ	2.62	.620 มาก	2.28	.536 น้อย	3.08**	
-การแจ้งข่าวสารแก่สมาชิกของกลุ่ม	2.68	.471 มาก	2.70	.505 มาก	-.20	
-การจัดหาปัจจัยการผลักดันทุนค่าบริการสมาชิก	2.50	.647 มาก	1.67	.794 น้อย	5.66***	
-การจัดหาตลาดที่เป็นธรรมรับซื้อผลผลิตสมาชิก	2.00	.808 น้อย	1.20	.535 ไม่มี	5.8***	
-การจัดหาป้ายรอบเวรการรับน้ำในระดับสูงน้ำสมาชิกกลุ่มสนับสนุน	2.66	.557 มาก	2.32	.794 น้อย	2.48*	
-แรงงาน	2.66	.557 มาก	2.32	.794 น้อย	2.48*	

ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบผลการดำเนินงานกลุ่ม(ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A(n=50)		กลุ่มระดับ C(n=50)				
	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD	ค่าเฉลี่ย	SD	
	($\bar{X}$)	(ได้ทำ)	($\bar{X}$)	(ได้ทำ)	ค่า t		
-วัสดุ อุปกรณ์	2.24	.716	น้อย	1.56	.501	ไม่มี	5.50***
-เงินทุน	2.06	.767	น้อย	1.36	.485	ไม่มี	5.46***

*=มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

**=มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

***=มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .001

4.2.3. คำแนะนำ

การศึกษาเรื่องผู้นำ งานประเด็น การเลือกกรรมการกลุ่ม คุณสมบัติของผู้นำ และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำ ได้ข้อมูลจากคำตอบของสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C ผลการศึกษามีดังนี้

1) การเลือกคณะกรรมการกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C จำนวนทั้งหมดสมาชิกเป็นผู้เลือกกรรมการกลุ่ม (ตารางที่ 4.12)

ผลการศึกษาดังที่กรมส่งเสริมการเกษตร (2531) ได้กล่าวถึงคณะกรรมการกลุ่ม ผู้นำใช้น้ำชลประทานไว้ว่า งานของกลุ่ม จะมาได้ดีเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการกลุ่ม ดังนั้นการเลือกสมาชิกให้เป็นกรรมการจึงมีความสำคัญเช่นกัน ในการเลือกกรรมการกลุ่มควรเลือกแบบประชาธิปไตย และให้คณะกรรมการกลุ่ม เลือกตั้งกันเองว่าใครจะเป็นประธาน และให้ประธานเลือกคณะกรรมการอื่นมาจัดตั้งให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานทั้ง 2 กลุ่ม มีการดำเนินการในการเลือกประธานกลุ่มโดยสมาชิกเป็น

ผู้เลือก และประธานมีการเลือกกรรมการเพื่อบริหารกลุ่มจำนวน 15 คน เพื่อบริหารงานตามวัตถุประสงค์กลุ่มต่อไป

2) คุณสมบัติของผู้นำ

2.1) ฐานะการเงินและครอบครัว

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีฐานะการเงินของครอบครัวของผู้นำในกลุ่มไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 56.0 และร้อยละ 54.0 มีฐานะการเงินของครอบครัวผู้นำในกลุ่มดี และปานกลาง (ตารางที่ 4.12)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะการเลือกกรรมการของกลุ่ม หรือผู้นำกลุ่มนั้นสมาชิกจำเป็นต้องพิจารณา เรื่องฐานะทางการเงินก่อน เพราะลักษณะงาน เป็นงานที่ เสียสละไม่มีผลตอบแทนจึงต้องเลือกผู้มีความพร้อมในด้านนี้ก่อน ในส่วนที่เลือกคณะกรรมการที่ฐานะทางการเงินไม่ดี หรือปานกลางมากตา นในงานกลุ่มนั้น อาจ เนื่องจาก เพราะบุคคลนั้นมีความสามารถในการดำเนินงานได้ดีใน เรื่องเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่ม เช่น เป็นผู้ช่วยเหลือกลุ่มในการดำเนินงานกลุ่ม เสนอขอความช่วยเหลือยังไม่ได้จัดตั้ง เป็นกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

2.2) ความเสียสละ

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C ผู้นำมีความ เสียสละแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A ร้อยละ 80.0 ผู้นำมีความเสียสละดี และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 62.0 ผู้นำมีความเสียสละพอใช้ (ตารางที่ 4.12)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะกลุ่มระดับ A นั้นมีปัญหาในเรื่องชลประทาน และน้ำชลประทาน กิจกรรมการหรือผู้นำกลุ่มและสมาชิก จึงจำเป็นต้องมีความร่วมมือกันระหว่างสมาชิกกับกรรมการทำให้มีผลการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่องทุกฤดูกาลผลิต ผู้นำจึงได้ทำหน้าที่อย่างดีตามที่กลุ่มได้ให้ความไว้วางใจ เพราะได้เสียสละทั้ง เวลา กำลังกาย และกำลังทรัพย์ ในบางครั้ง เพื่อดำเนินการกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในส่วนกลุ่มระดับ C ที่มีปัญหาด้านน้ำชลประทาน และชลประทานน้อยกว่าจึงทำให้การดำเนินงานดังกล่าวไม่ต่อเนื่องทุกฤดูกาลผลิต ทำให้กรรมการหรือผู้นำกลุ่มไม่มีการทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

2.3) ความเป็นกันเอง และให้ความสนใจกับสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C กรรมการหรือผู้นำกลุ่ม มีความเป็นกันเองและให้ความสนใจกับสมาชิกแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 86.0 และร้อยละ 66.0 กรรมการหรือผู้นำเป็นผู้ที่มีความเป็นกันเองและมีความสนใจกับสมาชิกดี (ตารางที่ 4.12)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำ และสมาชิกของกลุ่มระดับ A มีปัญหาในเรื่องชลประทาน และน้ำชลประทานเช่นเดียวกัน จึงมีการพึ่งพาอาศัยกันในการดำเนินงาน เพื่อแก้ปัญหา ดังกล่าว อาจทำให้มีการปรึกษาหารือช่วยเหลือกันแก้ไขปัญหานั้น เพราะเกี่ยวข้องกับ การประกอบอาชีพโดยตรง ส่วนกลุ่มระดับ C มีปัญหาในเรื่องดังกล่าวในระดับน้อยกว่าจึง ทำให้การพึ่งพาอาศัยกันในการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวมีน้อยกว่ากลุ่มระดับ A

2.4) ความรับผิดชอบในหน้าที่

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C ผู้นำหรือกรรมการมีความรับผิดชอบในหน้าที่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 82.0 และร้อยละ 56.0 ผู้นำหรือกรรมการมีความรับผิดชอบในหน้าที่ดี และผู้นำมีความรับผิดชอบในหน้าที่พอใช้ (ตารางที่ 4.12)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะกลุ่มระดับ A เมื่อดำเนินการจัดตั้งเป็นกลุ่มบริหารการใช้ น้ำชลประทานแล้วมีการดำเนินงาน เพื่อสนองตอบความต้องการของสมาชิก นอกเหนือจากการ แก้ไข เฉพาะปัญหา เรื่องชลประทานและน้ำชลประทานเพียงอย่างเดียว uly ได้มีการ ดำเนินงานในเรื่องการจัดหาปัจจัยการผลิตบริการสมาชิก และการประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมอาชีพแก่สมาชิกกลุ่มทำให้กลุ่มมีกิจกรรมต่อเนื่อง ส่วนกลุ่มระดับ C มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่มีการดำเนินงาน เช่นเดียวกันแต่ผลการดำเนินงานมีนัยมากน้อย และ มีบางกลุ่มที่ไม่มีการดำเนินงานเลย

2.5) มีความยุติธรรม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C กรรมการหรือผู้นำมีความยุติธรรมไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 66.0 และร้อยละ 58.0 กรรมการหรือผู้นำมีความยุติธรรมดี (ตารางที่ 4.12)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะคุณสมบัติผู้นำข้อนี้เกี่ยวข้องกับ เรื่องกับการเลือกกรรมการกลุ่ม

ของสมาชิกแบบประชาธิปไตย โดยสมาชิกมีการพิจารณาเลือกบุคคลขึ้นมาทำงานแทนตัวเอง นั่นคือ เป็นบุคคลที่มีความเป็นกลาง เพราะกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องน้ำชลประทาน ถ้าเลือกกรรมการที่ไม่มีความยุติธรรมแล้วอาจมีผลกระทบใน เรื่องน้ำชลประทานที่ได้รับ

2.6) มีความซื่อสัตย์สุจริต

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C กรรมการหรือผู้นำมีความซื่อสัตย์สุจริตไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 62.0 และร้อยละ 72.0 กรรมการหรือผู้นำมีความซื่อสัตย์สุจริตดี และกรรมการหรือผู้นำมีความซื่อสัตย์สุจริตพอใช้ (ตารางที่ 4.12)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะการจัดตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานนี้ มีบางกิจกรรมที่ต้องเกี่ยวข้องกับ การใช้เงินในการดำเนินกิจกรรม จำเป็นต้องมีคณะกรรมการที่ซื่อสัตย์สุจริต แลในกรณีที่ร้อยละกลุ่มระดับ A ที่สมาชิกให้ความเห็นว่า กรรมการหรือผู้นำมีความซื่อสัตย์สุจริตพอใช้ อาจ เนื่องมาจากการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายไม่ละเอียด ชัดเจนและประการสำคัญการเบิกจ่ายเงินไม่ เป็นระบบที่สมาชิกสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ บางกลุ่มอาจดำเนินการเกี่ยวกับการเงินโดยคณะกรรมการกลุ่มโดยสมาชิกไม่มีส่วนร่วมด้วย เมื่อสมาชิกสอบถามรายละเอียดจึง ไม่สามารถให้รายละเอียดได้อย่างชัดเจนในบางเรื่อง

3.การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำ

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำกลุ่ม ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมของผู้นำนี้รวม หมายถึงประธานกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน คณะกรรมการ และหัวหน้าคูส่งน้ำ โดยมีผลจากการประเมินของสมาชิกกลุ่มดังนี้

3.1)การวางแผนดำเนินงานกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C ผู้นำมีการวางแผนการดำเนินงานแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 62.0 และร้อยละ 72.0 ผู้นำมีการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มดี และผู้นำมีการวางแผนการดำเนินงานพอใช้ (ตารางที่ 4.12)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะกลุ่มระดับ A มีการวางแผนการดำเนินงานทั้งด้านชลประทาน และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม โดยผลการดำเนินงานของกลุ่มสามารถตอบสนองสมาชิกได้ ตามที่สถานภาพของกลุ่มที่เอื้ออำนวย ส่วนกลุ่มระดับ C มีการวางแผนการดำเนินงาน เช่นเดียวกันแต่ผลได้จากการดำเนินงานนั้นไม่มีความต่อเนื่อง และไม่สามารถสนองตอบความต้องการของสมาชิกได้มากนัก

3.2) การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C ผู้ที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 58.0 และร้อยละ 68.0 ผู้ที่มีการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มดี และผู้ที่มีการตัดสินใจแก้ไขปัญหากลุ่มพอใช้ (ตารางที่ 4.12)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะกลุ่มบริหารการใช้น้ำระดับ A มีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับน้ำชลประทาน และเป็นกลุ่มผลประโยชน์คือเกี่ยวข้องกับน้ำชลประทาน สมาชิกย่อมมีการกระทบกระทั่งกันได้ง่าย โดยเฉพาะการแย่งน้ำชลประทาน การไม่เคารพ กฎ กติกาของกลุ่ม โดยปัญหาเหล่านี้ย่อมหมายถึงกลุ่มไม่มีความมั่นคง จำเป็นที่ผู้นำหรือกรรมการต้องมาไกล่เกลี่ยตัดสินข้อพิพาทของสมาชิก นอกจากนี้ยังรวมถึงการซ่อมแซมชลประทานเมื่อประสบปัญหา แรงดันคือสภาพคูน้ำขาด พังทะลุสาย ผู้นำต้องสามารถระดมแรงงานสมาชิกซ่อมแซมเองได้ เพราะเป็นส่วนที่สมาชิกต้องรับผิดชอบเอง และในทุกกิจกรรมที่เกิดปัญหาสมาชิกต้องให้ความร่วมมือจึงสามารถแก้ไขปัญหาได้ ส่วนกลุ่มระดับ C มีปัญหาเช่นเดียวกันแต่เนื่องจากสมาชิกอาจไม่มีความผูกพันกัน ทั้งนี้อาจเป็น เพราะสมาชิกส่วนใหญ่อาจไม่มีความเดือดร้อนในเรื่องน้ำชลประทาน เมื่อเกิดปัญหขึ้นการแก้ไขปัญหาจึงอาจไม่สามารถแก้ไขได้ในบางเรื่อง ดังที่เทศบาล ชว่งฉ่า (2535) ได้กล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานไว้ว่า ผู้นำต้องแก้ไขปัญหในระดับกลุ่มก่อน โดยพยายามให้ทุกคนมีส่วนร่วมการแก้ไขปัญหา ทั้งจริงและชื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไข เมื่อสมาชิกทุกคนเห็นด้วยผู้รับผิดชอบจึงดำเนินการต่อไป

3.3) การประสานงานกับหน่วยงานอื่น

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C ผู้ที่มีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ

C หรือร้อยละ 62.0 และร้อยละ 68.0 ผู้นำมีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นดี และผู้นำมีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นพอใช้ (ตารางที่ 4.12)

ผลการศึกษามีความสัมพันธ์กับการศึกษา เรื่องการจัดการปัจจัยการผลิตบริการ สมาชิกของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีความแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก กลุ่มระดับ A มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดหาปัจจัยการผลิตเพื่อบริการสมาชิก โดยการจัดการดังกล่าวต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานความขึ้นตอนต่าง ๆ จึงจะได้ปัจจัยการผลิตเพื่อมาบริการสมาชิก เช่น การส่งของปุ๋ยเคมีจากองค์การตลาด เพื่อเกษตรกรมาบริการสมาชิกโดยกิจกรรมดังกล่าวมีการปฏิบัติตามกฎกติกาผลิต และเมื่อประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการซ่อมแซมชลประทาน ที่เกินความสามารถของกลุ่มดำเนินการเองได้ เช่น การซ่อมแซมคูส่งน้ำที่ใช้แผ่นคอนกรีตในการก่อสร้างเมื่อชำรุดเสียหายกลุ่มไม่สามารถดำเนินการเองได้ในบางจุด เพราะอาจเป็นจำนวนมากเกินไป จำเป็นต้องมีการประสานกับโครงการชลประทานสาขา เพื่อขอความช่วยเหลือ

3.4) เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C ผู้นำมีความสามารถในการเป็นผู้นำกลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C หรือร้อยละ 58.0 และร้อยละ 68.0 ผู้นำมีความสามารถในการเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มดี และผู้นำมีความสามารถในการเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มพอใช้ (ตารางที่ 4.12)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องมีผู้นำในการดำเนินการ เพราะสามารถทำให้สมาชิกคล้อยตามได้ โดยเฉพาะกลุ่มระดับ A ที่มีปัญหาในเรื่องน้ำชลประทานที่เป็นเรื่องผลประโยชน์มีปัญหาระหว่างสมาชิกได้ง่าย เพราะฉะนั้นในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้กลุ่มมีความมั่นคงผู้นำจำเป็นต้องเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ก่อน เช่น เรื่องการสนับสนุนแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ตลอดจนเงินทุนในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มดังที่จาเนียร ช่างเชติ (2528) ได้สรุปขั้นตอนของการพัฒนากลุ่มในขั้นที่หนึ่ง เมื่อกลุ่มมีขอบเขตและแนวทางปฏิบัติแล้ว สมาชิกจะปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ทั้งยังมีความนับถือ เชื่อฟังผู้นำกลุ่มว่าผู้นำมีความคิดอย่างไรสมาชิกจะคล้อยตามโดยยึดถือผู้นำเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ผู้นำจึงเสมือนผู้ชี้แนวทาง ผู้แนะนำและควบคุมการดำเนินงานของสมาชิก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิโรจน์ ภูมิวัฒน์ (2521) ที่พบว่าปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม

เกษตรกรทำนาภาคกลาง โดยมิใช่อะไรเลยเกี่ยวกับผู้นำในการปฏิบัติงานของกลุ่มเกษตรกร
 ทำนา ได้แก่ ผู้นำควรเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีใจรักงาน มีศีลธรรมประจำใจ และมี
 การศึกษาดี มีความสามารถในบางโอกาสและสอดคล้องกับ วันเพ็ญ สุรภักษ์ (2528) ที่ศึกษาเรื่อง
 การพัฒนาและการจัดการชลประทานในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่าหัวหน้ากลุ่มต้อง
 เป็นคนที่มีลักษณะพูดจริง ทำจริง ยุติธรรม เห็นแก่ส่วนรวม

ตารางที่ 4.12 คุณสมบัติของผู้นำและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำ

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	

การเลือกคณะกรรมการกลุ่ม ฯ

สมาชิก เป็นผู้ เลือก	50	100	50	100	100	100
จากทางราชการแต่งตั้ง	0	00.0	0	00.0	0	00.0

คุณสมบัติของผู้นำ

1.ฐานะการเงินของครอบครัว

ไม่ดี	0	00.0	0	00.0	0	00.0
ปานกลาง	22	44.0	27	54.0	49	49.0
ดี	28	56.0	23	46.0	51	51.0
	$\chi^2 = .640$		sig = .423			

2.ความเสียสละ

ไม่ดี	0	00.0	0	00.0	0	00.0
พอใช้	19	38.0	40	80.0	59	59.0
ดี	31	62.0	10	20.0	41	41.0
	$\chi^2 = 16.535$		sig = .000**			

ตารางที่ 4.12 คุณสมบัติของผู้નાและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ના(ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ		จำนวน ร้อยละ	
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
3.ความเป็นกันเอง และให้ความสนใจกับสมาชิก						
ไม่ดี	0	00.0	0	00.0	0	0.0
พอใช้	7	14.0	17	34.0	24	24.0
ดี	43	86.0	33	66.0	76	76.0
		$\chi^2=4.49^*$		sig=.024		
4.ความรับผิดชอบในหน้าที่						
ไม่ดี	0	00.0	0	00.0	0	00.0
พอใช้	9	18.0	28	56.0	37	37.0
ดี	41	82.0	22	44.0	63	63.0
		$\chi^2=13.399^{***}$		sig=.000		
5.มีความยุติธรรม						
ไม่ดี	0	00.0	1	2.0	1	1.0
พอใช้	17	34.0	20	40.0	37	37.0
ดี	33	66.0	29	58.0	62	62.0
		$\chi^2=1.08$		sig=.472		
6.ความเอื้อสาคัญสูงรัก						
ไม่ดี	0	00.0	0	00.0	0	00.0
พอใช้	15	30.0	21	42.0	36	36.0
ดี	35	70.0	29	58.0	64	64.0
		$\chi^2=1.085$		sig=.2976		

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่า sig	ปรากฏการณ์
การดำเนินงานกลุ่ม			
-การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการสร้างกฎ กติกากลุ่ม	-	-	-กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ทั้งหมดมีส่วนร่วมในการสร้างกฎ กติกากลุ่ม
-การประสานงานกับหน่วยงานอื่น	6.502** .014		-กลุ่มระดับ A ทั้งหมดมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ส่วน กลุ่มระดับ C ร้อยละ 62.5 ที่มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น
-ความถี่ในการประชุมคณะกรรมการกลุ่ม	3.90* .04		-กลุ่มระดับ A ทั้งหมดคณะกรรมการกลุ่มมีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มทุกเดือน ส่วนกลุ่มระดับ C มีเพียงร้อยละ 50.0 ที่มีการประชุมคณะกรรมการกลุ่มทุกเดือน
-การจัดหาแผนการส่งน้ำ	8.75** .003		-กลุ่มระดับ A ทั้งหมดมีการจัดหาแผนการส่งน้ำ กลุ่มระดับ C มีเพียงร้อยละ 25.0 มีการจัดหาแผนการส่งน้ำ
-ระดับความพึงพอใจในการส่งน้ำให้สมาชิก	3.75 .153		-กลุ่มระดับ A ร้อยละ 41.4 ส่งน้ำให้สมาชิกทั่วถึงบ้าง กลุ่มระดับ C ร้อยละ 50.0 ส่งน้ำให้สมาชิกทั่วถึง
-จำนวนครั้งที่กลุ่มดำเนินการซ่อมแซมชลประทาน	-	-	-กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ทั้งหมดมีซ่อมแซมชลประทาน 2 ครั้งต่อปี
-ระดับความร่วมมือของในการรักษาชลประทาน	11.84** .003		-กลุ่มระดับ A ทั้งหมดสมาชิกให้ความร่วมมือดีกลุ่มระดับ C ร้อยละ 75.0 สมาชิกให้ความร่วมมือพอใช้

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C (ต่อ)

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่า sig	ปรากฏการณ์
-การจัดหาแผนการปลูกพืช	2.01	.155	-กลุ่มระดับ A ทั้งหมดมีการจัดหาแผนการปลูกพืช 1 ครั้งต่อปี กลุ่มระดับ C ร้อยละ 75.0 มีการจัดหาแผนการปลูกพืช 1 ครั้งต่อปี
-การจัดหาปัจจัยการผลิต บริการสมาชิก	4.28*	.038	-กลุ่มระดับ A ร้อยละ 57.1 มีการจัดหาปัจจัยการผลิตมาบริการให้แก่สมาชิก 1 ครั้งต่อปี กลุ่มระดับ C ร้อยละ 50.0 มีการจัดหาปัจจัยการผลิตมาบริการให้แก่สมาชิก 1 ครั้งต่อปี และไม่ได้การดำเนินการ
-การจัดหาตลาดรับซื้อ ผลผลิตของสมาชิก	4.28*	.038	-กลุ่มระดับ A ร้อยละ 42.9 มีการจัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตของสมาชิก 1 ครั้งต่อปี กลุ่มระดับ C ทั้งหมดไม่มีการจัดหาตลาดรับซื้อ
-การจัดอบรมให้ความ แก่สมาชิก	-	-	-กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ทั้งหมดมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกโดยเป็นการให้ความรู้เรื่องชลประทาน เกษตรชลประทาน ความรู้เรื่องกลุ่ม ก่อนดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม
-การเผยแพร่ข่าวสาร แก่สมาชิก	-	-	-กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ทั้งหมดมีการเผยแพร่ข่าวสารแก่สมาชิก โดยส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องให้หัวหน้าคูส่งน้ำแจ้งแก่สมาชิก และการส่งข่าวสารผ่านหอกระจายข่าว

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C (ต่อ)

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่า sig	ปรากฏการณ์
-การจัดทำกิจกรรมเพื่อหาเงินทุนดำเนินการกลุ่ม	5.47	.031	-กลุ่มระดับ A ร้อยละ 85.0 มีการจัดทำกิจกรรมหาเงินทุนเข้ากลุ่ม โดยการจัดหาปัจจัยการผลิตมาให้บริการแก่สมาชิก มีการเก็บค่าน้ำชลประทาน ส่วนกลุ่มระดับ C ร้อยละ 75.0 ไม่มีการจัดทำกิจกรรมเพื่อหาเงินทุนเข้ากลุ่ม
คุณสมบัติของผู้นำและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำ			
-คุณสมบัติของผู้นำ			
-การเลือกกรรมการกลุ่ม	-	-	-ทั้งกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ทั้งหมดจะสมาชิกเป็นผู้เลือกกรรมการกลุ่ม
-ฐานะการเงินของครอบครัว	.54	.422	-กรรมการกลุ่มระดับ A ร้อยละ 56.0 และกรรมการกลุ่มระดับ C ร้อยละ 46.0 มีฐานะการเงินดี
-ความเสียสละ	16.53***	.000	-กรรมการกลุ่มระดับ A ร้อยละ 62.0 มีความเสียสละดี ส่วน กรรมการกลุ่มระดับ C ร้อยละ 30.0 มีความเสียสละพอใช้
-มีความเป็นกันเองและให้ความสนใจกับสมาชิก	4.49*	.024	-กรรมการกลุ่มระดับ A ร้อยละ 86.0 มีความเป็นกันเองกับสมาชิกอีกดี ส่วน กรรมการกลุ่มระดับ C ร้อยละ 66.0 มีความเป็นกันเองกับสมาชิกดี

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C
(ต่อ)

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่า sig	ปรากฏการณ์
-ความรับผิดชอบในหน้าที่	13.89***.000		-กรรมการกลุ่มระดับ A ร้อยละ 82.0 มีความรับผิดชอบที่ดีส่วนกรรมการกลุ่มระดับ C ร้อยละ 44.0 มีความรับผิดชอบที่ดี
-มีความยุติธรรม	1.08	.472	-กรรมการกลุ่มระดับ A ร้อยละ 66.0 และกลุ่มระดับ C กรรมการร้อยละ 58.00 มีความยุติธรรมดี
-มีความซื่อสัตย์สุจริต	1.085	.297	-กรรมการกลุ่มระดับ A ร้อยละ 70.0 มีความซื่อสัตย์สุจริตดี ส่วนกรรมการกลุ่มระดับ C ร้อยละ 58.0 มีความซื่อสัตย์สุจริตดี
การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำ			
-การวางแผนการดำเนินงาน	10.34**	.001	-กรรมการกลุ่มระดับ A ร้อยละ 62.0 มีการวางแผนการดำเนินงานดี ส่วนกรรมการกลุ่มระดับ C ร้อยละ 28.0 กรรมการมีการวางแผนการดำเนินงานกลุ่มดี
-การแก้ไขปัญหาภายในกลุ่ม	5.81*	.015	-กลุ่มระดับ A คณะกรรมการร้อยละ 58.0 มีการแก้ปัญหภายในกลุ่มดี ส่วนกลุ่มระดับ C คณะกรรมการร้อยละ 68.0มีการแก้ปัญหภายในกลุ่มพอใช้

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C (ต่อ)

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่า sig	ปรากฏการณ์
-การประสานงานกับหน่วยงานอื่น	7.86** .005	-กลุ่มระดับ A คณะกรรมการร้อยละ 62.0 มีการประสานกับหน่วยงานอื่นดี ส่วนกลุ่มระดับ C คณะกรรมการร้อยละ 68.0 มีการประสานกับหน่วยงานอื่นพอใช้	
-เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	5.81* .015	-กลุ่มระดับ A คณะกรรมการร้อยละ 58.0 เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มดี ส่วนกลุ่มระดับ C ร้อยละ 62.0 คณะกรรมการเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มพอใช้	

เรื่อง	ค่า t	ค่า p	ปรากฏการณ์
การดำเนินงานกลุ่ม			
-การหมุนเวียนน้ำในระดับสูงน้ำ	7.07***.000	-กลุ่มระดับ A ได้หามาก ส่วนกลุ่มระดับ C ได้หาน้อย	
-การดำเนินการรักษาชลประทาน	6.50***.000	-กลุ่มระดับ A ได้หามาก ส่วนกลุ่มระดับ C ได้หาน้อย	
-การวางแผนการปลูกพืช	3.54***.001	-กลุ่มระดับ A ได้หามาก ส่วนกลุ่มระดับ C ได้หาน้อย	
-การประชุมประจำปีสมาชิก	6.05***.000	-กลุ่มระดับ A ได้หามาก ส่วนกลุ่มระดับ C ได้หาน้อย	
-การให้คำปรึกษาแก่สมาชิกของกรรมการกลุ่ม	3.08** .002	-กลุ่มระดับ A ได้หามาก ส่วนกลุ่มระดับ C ได้หาน้อย	

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C
(ต่อ)

เรื่อง	ค่า t	ค่า p	ปรากฏการณ์
-การแจ้งข่าวสารแก่สมาชิก	.20	.838	-กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ได้ทำมาก
-การจัดหาปัจจัยการผลิต ต้นทุนค่าบริการสมาชิก	5.66***.000		-กลุ่มระดับ A ได้ทำมาก ส่วนกลุ่มระดับ C ได้ทำน้อย
-การจัดหาตลาดที่เป็นธรรม รับซื้อผลผลิตสมาชิก	5.80***.000		-กลุ่มระดับ A ได้ทำมาก ส่วนกลุ่มระดับ C ได้ทำน้อย
-การจัดหาป้ายแสดงรอบ การรับน้ำในระดับคูส่งน้ำ	2.48*	.015	-กลุ่มระดับ A ได้ทำมาก ส่วนกลุ่มระดับ C ได้ทำน้อย
การสนับสนุนของสมาชิกกลุ่ม			
-แรงงาน	2.48*	.015	-กลุ่มระดับ A ได้ทำมาก ส่วนกลุ่มระดับ C ได้ทำน้อย
-วัสดุ อุปกรณ์	5.50***.000		-กลุ่มระดับ A ได้ทำมาก ส่วนกลุ่มระดับ C ได้ทำน้อย
-เงินสมทบกลุ่ม	5.46***.000		-กลุ่มระดับ A ได้ทำมาก ส่วนกลุ่มระดับ C ได้ทำน้อย

*=มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

**=มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

***=มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .001

4.3. สภาพปัญหาในการดำเนินงานกลุ่ม

ในการศึกษา เรื่องสภาพปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน จากคำตอบคณะกรรมการกลุ่ม ใช้ค่าเฉลี่ย เป็นตัวกำหนดความสำคัญของปัญหาในแต่ละกลุ่ม โดยวิธีเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก และพิจารณาระดับปัญหาตามค่าเฉลี่ย คือ 1-1.66 แปลความหมายได้ว่าไม่มีปัญหา 1.67-2.33 แปลความหมายได้ว่ามีปัญหาน้อย และ 2.34-3.00 แปลความหมายได้ว่ามีปัญหามาก ดังนี้

4.3.1. การเปรียบเทียบปัญหาในการดำเนินงานกลุ่ม

เพื่อเป็นการเปรียบเทียบทั้ง 2 กลุ่ม คือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ให้เห็นความแตกต่างในด้านปัญหาการดำเนินงานกลุ่มเด่นชัด ในการศึกษาค้างนี้ได้อาศัยค่าเฉลี่ยจากค่าผลรวมของคำตอบเพื่อแปลความหมาย และใช้สถิติ t-test เป็นตัวทดสอบความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่ม ดังนี้

1) สภาพพื้นที่ที่มีปัญหาในการรับน้ำชลประทาน

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C สภาพพื้นที่ที่มีปัญหาในการรับน้ำชลประทาน แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนเฉลี่ยของคำตอบเท่ากับ 2.71 และ 1.75 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่าสภาพพื้นที่มีปัญหในการรับน้ำชลประทานมาก และสภาพพื้นที่มีปัญหในการรับน้ำชลประทานน้อย (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะสถานที่ตั้งกลุ่มระดับ A ส่วนมากอยู่ปลายคลองส่งน้ำของโครงการชลประทานลำปาว เป็นส่วนมาก และสภาพพื้นที่ก็ เป็นที่ลุ่มน้ำซึ่งระบายน้ำยาก โดยคันคูเฉพาะปลูกจะขาดแคลนน้ำ หรือได้รับน้ำชลประทานช้า เนื่องจากกลุ่มที่อยู่ต้นคลองสาขาใหญ่ทั้งฝั่งซ้าย และคลองสาขาใหญ่ฝั่งขวาจะใช้น้ำในการเพาะปลูกอย่างเต็มที่ขาดการหมุนเวียนการส่งน้ำระดับคลองส่งน้ำและคูน้ำ ทำให้ปลายคลองส่งน้ำได้ทำการเพาะปลูกช้ากว่าต้นคลองส่งน้ำดังกล่าว เมื่อได้รับน้ำชลประทานเพียงพอกับล่อยน้ำชลประทานลงมาถึงปลายคลองสาขาใหญ่ทั้ง 2 เกิดความต้องการจนไม่สามารถรับน้ำได้หมด มีการบ่าท่วมซึ่งระบายน้ำออกมาได้ในบางแห่ง ส่วนกลุ่มระดับ C ส่วนมากนั้นอยู่ต้นคลองส่งน้ำสาขาใหญ่จึง

ไม่ค่อยมีปัญหามากนัก และที่ตั้งกลุ่มส่วนมากอยู่กลางโครงการชลประทานลำปาว มีลักษณะพื้นที่เหมาะสมเสมอ เป็นลอนลูกคลื่นทำให้มีปัญหาในการส่งน้ำในพื้นที่กลุ่มบางแห่ง

2) เรื่องคุณค่าเงินการของกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหาในการดำเนินงานแตกต่างกันทางสถิติในเรื่องการขาดเงินทุนค่าเงินการของกลุ่ม กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนจากคำตอบเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 และ 2.87 ตามลำดับ แปลความหมายได้ว่ามีปัญหามาก (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีการจัดหาเงินทุนค่าเงินการเข้ากลุ่ม ตามประเด็นการศึกษา เรื่องการจัดหาเงินทุนค่าเงินการของกลุ่ม โดยมีการจัดหาปัจจัยการผลิต บริการสมาชิก การเก็บค่าน้ำชลประทานในฤดูแล้ง โดยเก็บชวากาปีไร่ละ 5 บาท นาปรังไร่ละ 10 บาท และพืชไร่อายุสั้นไร่ละ 3 บาท จึงทำให้กลุ่มระดับ A มีเงินทุนค่าเงินการของกลุ่ม แต่เมื่อมีปัญหาในเรื่องการซ่อมแซมระบบชลประทานที่กลุ่มรับผิดชอบ เงินทุนที่มีอยู่ไม่สามารถดำเนินการได้พอเพียง เพราะวัสดุมีราคาแพง ส่วนกลุ่มระดับ C มีเพียงบางกลุ่มที่จัดหาเงินการเช่นกัน และมีบางกลุ่มที่ไม่มีเงินทุนค่าเงินการของกลุ่ม เพราะไม่มีการดำเนินการจัดหาเงินทุนเข้ากลุ่มเลย

3) ความเหมาะสมของน้ำชลประทาน

กลุ่มระดับบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหาเรื่องความเหมาะสมของน้ำชลประทานแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนจากคำตอบของคณะกรรมการกลุ่มเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 และ 1.62 ตามลำดับ แปลความหมายได้ว่า มีปัญหามาก และไม่ปัญหา (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A ส่วนมากอยู่ปลายคลองส่งน้ำชลประทาน และจากผลการศึกษา เรื่องสภาพพื้นฐานบางประการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน เมื่อพิจารณาที่ตั้งพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกกลุ่มมีระยะห่างจากที่ตั้งเขื่อนลำปาวเฉลี่ย 56 กิโลเมตร ใกล้เคียง 91 กิโลเมตร ส่วนกลุ่มระดับ C มีที่ตั้งพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกกลุ่มห่างจากที่ตั้งเขื่อนลำปาวเฉลี่ย 50 กิโลเมตร ใกล้เคียง 76 กิโลเมตร และที่สำคัญคือพื้นที่ทำการของกลุ่มโดยกลุ่มระดับ A มีพื้นที่ดำเนินการเฉลี่ย 4,849 ไร่ จำนวนสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 540 ราย ในขณะที่กลุ่มระดับ C มีพื้นที่ดำเนินการเฉลี่ย 3,755 ไร่ และจำนวนสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 262

ราย เพราะฉะนั้นถึงแม้กลุ่มระดับ A มีการหมุนเวียนการใช้น้ำในระดับดูน้ำอย่างดีแล้ว แต่ก็เป็นการแก้ปัญหาในระดับหนึ่งเท่านั้นซึ่งต่างจากกลุ่มระดับ C ที่มีพื้นที่ดำเนินการและจำนวนสมาชิกน้อยกว่า ที่สำคัญคือตำแหน่งที่ตั้งกลุ่มอยู่ต้นและกลางคลองสาขาใหญ่ หรือบางกลุ่มมีคูส่งน้ำรับน้ำจากคลองสาขาใหญ่โดยตรงหลายคูน้ำ ภูเขาไม่ได้รับน้ำในคลองซอยย่อยรับน้ำได้สะดวกกว่า

4) ปริมาณน้ำชลประทานไม่เพียงพอ

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหาเรื่องปริมาณน้ำชลประทานไม่เพียงพอแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนคำตอบเฉลี่ยของคณะกรรมการกลุ่มเท่ากับ 2.71 และ 1.25 ตามลำดับ แปลความหมายได้ว่ามีปัญหามาก และไม่มีปัญหา (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีปัญหาเรื่องพื้นที่ดำเนินการกลุ่ม คือระยะห่างระหว่างพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกมีระยะห่างจากที่ตั้งเขื่อนลำปาวมาก พื้นที่รับน้ำไม่สม่ำเสมอ มีพื้นที่ในการดำเนินงานมาก จำนวนสมาชิกมากจำเป็นต้องมีการจัดรอบเวรหรือหมุนเวียนการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของคณะกรรมการในการวางแผนการหมุนเวียนน้ำและการควบคุม แต่ที่สำคัญที่สุดคือความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม ส่วนกลุ่มระดับ C นั้นตำแหน่งพื้นที่ดำเนินการของกลุ่มอยู่ต้นคลองซอย หรือคลองสาขาใหญ่จึงไม่มีปัญหาในเรื่องนี้

5) การไม่มีเวลาบริหารงานกลุ่มของกรรมการ

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหาเรื่องการบริหารงานกลุ่มของกรรมการแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนคำตอบเฉลี่ยเท่ากับ 1.28 และ 2.12 ตามลำดับ แปลความหมายได้ว่าไม่มีปัญหา และมีปัญหาน้อย (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีภาระหน้าที่ในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว ของกรรมการ อีกทั้งกลุ่มไม่มีเงินค่าตอบแทนให้ ส่วนกลุ่มระดับ A มีปัญหาเรื่องน้ำชลประทานมากจึงต้องอาศัยการร่วมมือและความสามารถของคณะกรรมการในการแก้ไขปัญหา จึงทำให้ทั้ง 2 กลุ่มมีปัญหานี้แตกต่างกัน ผลการศึกษาสอดคล้องกับ พรชูลักษณ์ นิลวิเศษ (2521) ที่ศึกษาข้อคิดเห็นของเกษตรกร จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม

เกษตรกร พบว่าการดำเนินงานกลุ่มเกษตรกรขึ้นกับการบริหารงานของคณะกรรมการ เป็นส่วนใหญ่ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมนึก ปัญาสิงห์(2524)ที่ศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าคณะกรรมการมีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ให้ประสบผลสำเร็จได้ดี และดังที่ พหสาล ช่างฉ่า(2535)ได้กล่าวถึงปัญหาการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่มีผลประโยชน์ในที่นี้คือกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานว่า ปัญหาต่างๆ ที่มักเกิดกับกลุ่มคือ ปัญหาที่ผู้นำไม่มีบทบาทเด่นชัด ไม่เข้าใจหน้าที่ และไม่มีเวลาในการบริหารกลุ่ม

6)การไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของกรรมการ

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหานเรื่องการไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของกรรมการแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนคำตอบเฉลี่ยเท่ากับ 1.28 และ 2.00 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่าไม่มีปัญหา และมีปัญหาน้อย(ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะกลุ่มระดับ A มีปัญหานเรื่องน้ำชลประทานมาก ทำให้สมาชิกและกรรมการมีความร่วมมือกัน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงทำให้มอง เห็นว่ากรรมการเข้าใจบทบาทหน้าที่ดี เพราะสามารถแก้ไขปัญหาคือระดับหนึ่ง ส่วนกลุ่มระดับ C นั้นอาจเนื่องจากสมาชิกสมาชิกมีปัญหานเรื่องน้ำชลประทานไม่มากนักพอแก้ไขได้ อีกทั้งยังมีการดำเนินงานและมีผลงานที่ปรากฏ จึงอาจทำให้มอง เห็นว่ากรรมการไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ดังที่ พหสาล ช่างฉ่า(2535)ได้กล่าวถึงปัญหาการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่มีผลประโยชน์ในที่นี้คือกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานไว้ว่า ปัญหาต่างๆ ที่มักเกิดกับกลุ่มคือ ปัญหาที่ผู้นำไม่มีบทบาทเด่นชัด ไม่เข้าใจหน้าที่ และไม่มีเวลาในการบริหารกลุ่ม

7)การไม่ให้ความร่วมมือของสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหาเรื่องการไม่ให้ความร่วมมือของสมาชิกไม่แตกต่างกันทางสถิติกัน กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนคำตอบเฉลี่ยเท่ากับ 1.71 และ 1.87 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่ามีปัญหาน้อย (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจ เป็น เพราะยังมีสมาชิกบางคนที่ไม่เข้าใจสิทธิ หน้าที่ของคณานกลุ่มบริหาร

การใช้น้ำชลประทาน คือการได้รับน้ำชลประทานอย่างทั่วถึงยุติธรรม และต้องมีการช่วยเหลือรักษาอุล่งน้ำ อีกทั้งระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่มยังไม่นานนัก ประกอบกันแต่ละกลุ่มมีจำนวนสมาชิกจำนวนมากโดยเฉพาะกลุ่มระดับ A มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 540 คน กลุ่มระดับ C มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 262 คน ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายที่คณะกรรมการจะควบคุมได้อย่างทั่วถึง ดังที่ไพศาล ช่างดำ (2535) ที่ได้กล่าวถึงปัญหาในการรวมกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มที่มีผลประโยชน์ของส่วนบุคคลสัมพันธ์กับบุคคลอื่นย่อมกระทบกระทั่งกันได้ง่าย และระบบชลประทานเป็นระบบรวมกลุ่มระหว่างพื้นที่หนึ่งยอมส่งผลถึงต่อพื้นที่หนึ่งได้ โดยปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยๆ คือปัญหาสมาชิก ละเมิดกฎ กติกา ปัญหาสมาชิกไม่เข้าจนพบาพหน้าที่ของตนโดยผลการศึกษาสอดคล้องกับ สุพจน์ ตั้งจิตพร (2522) ที่ศึกษาเรื่องปัญหาการใช้น้ำชลประทานในเขตจตุรบทดิน ตำบลจะแจ้ง อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่พบว่าปัญหส่วนหนึ่งที่พบคือ การมาร่วมมือการจัดวัชพืช การขุดลอกคูน้ำของสมาชิก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมบูรณ์ เมืองสมศรี (2530) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการใช้น้ำของเกษตรกร ในเขตโครงการชลประทานลำปาว จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกคือ การไม่เคารพกฎเกณฑ์ เห็นแก่ตัว

8) ขาดแคลนวัสดุซ่อมแซมชลประทาน

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประหารระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนวัสดุซ่อมแซมชลประทานไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนคำตอบเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 และ 2.37 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่ามีปัญหามาก (ตารางที่ 4.14)

ที่นี้อาจเป็นเพราะบางส่วนของคูน้ำที่เขื่อนภริศก่อสร้าง เพื่อผลทางวิศวกรรมชลประทาน เมื่อเกิดชำรุดพังทลาย กลุ่มไม่สามารถดำเนินการซ่อมแซมเองได้ เพราะวัสดุมีราคาแพง สมาชิกกลุ่มจึงมีความเดือดร้อนในเรื่องการรับน้ำชลประทาน โดยปัจจุบันการซ่อมแซมยังอาศัยโครงการชลประทานลำปาว

4.3.2. ปัญหาในการดำเนินงานกลุ่ม

การศึกษาเรื่องปัญหาในการดำเนินงานกลุ่มได้ใช้คำตอบจากสมาชิกกลุ่มบริหารการ

ใช้น้ำชลประทาน ระดับ A และกลุ่มระดับ C กลุ่มละ 50 รายที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกกลุ่มกับกรรมการกลุ่ม พิจารณาค่าเฉลี่ยจากคะแนนของคำตอบจากสมาชิกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังนี้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1-1.66 แปลความหมายได้ว่าไม่มีปัญหาการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67-2.33 แปลความหมายได้ว่ามีปัญหาในการดำเนินการเล็กน้อย และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 - 3.00 แปลความหมายได้ว่ามีปัญหาในการดำเนินการมาก โดยมีผลการศึกษาดังนี้

4.3.2.1. ด้านการดำเนินงานกลุ่ม

1) ความมารับผิดชอบของผู้นำและกรรมการกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหาเรื่องการไม่รับผิดชอบของผู้นำแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.44 และ 1.92 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่าไม่มีปัญหาและมีปัญหาน้อย (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีการดำเนินการกลุ่มต่อเนื่องและมีกิจกรรมนอกเหนือไปจากกิจกรรมในด้านชลประทาน เช่นการจัดหาปัจจัยการผลิตบริการสมาชิกโดยมีบางกลุ่มที่ต้องการขยายกิจกรรมที่เคยดำเนินการอยู่ เช่น หุปีเคยจัดหาปุ๋ยเคมีบริการสมาชิกฤดูนาปี 7 และ 5 ตัน และต้องการขยายเป็น 10 ตันต่อปีซึ่งชี้ให้เห็นถึงความเอาใจใส่และความรับผิดชอบของผู้นำหรือกรรมการกลุ่ม ในกลุ่มระดับ C มีการดำเนินการเช่นกันแต่ไม่มีผลการดำเนินงานมากนัก

2) การไม่เข้าเยี่ยมกลุ่มของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหาเรื่องการไม่เข้าเยี่ยมกลุ่มของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.98 และ 2.18 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่ามีปัญหาน้อย (ตารางที่ 4.14)

ผลการศึกษาข้อนี้สอดคล้องกับการศึกษาในเรื่องการเปิดรับข่าวสารของสมาชิกในเรื่องการได้รับการเยี่ยมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยทั้ง 2 กลุ่มได้รับการเยี่ยม

นานวัน ครั้งหรือ 1-5 ครั้งต่อปี ซึ่งเป็นจำนวนครั้งในการเยี่ยมที่น้อยมาก สมาชิกบางส่วนที่
 ปรึกษาในเรื่องการประกอบอาชีพได้และที่สำคัญก็คือกลุ่ม ไม่สามารถปรึกษาในการวางแผน
 การดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านการเกษตรได้ดี เพราะขาดที่ปรึกษาชำนาญการ
 เฉพาะด้านในเรื่องการเกษตร

3) การไม่เข้าเยี่ยมกลุ่มของเจ้าหน้าที่ชลประทาน

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหาเรื่องการไม่
 เข้าเยี่ยมของเจ้าหน้าที่ชลประทานแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ
 C มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.36 และ 1.78 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่าไม่มีปัญหา
 และมีปัญหาน้อย (ตารางที่ 4.14)

การศึกษาสอดคล้องกับข้อที่ว่า การเปิดรับข่าวสาร เรื่องการให้บริการเยี่ยมจาก
 เจ้าหน้าที่ชลประทาน ผลการศึกษปรากฏว่าการเข้าเยี่ยมกลุ่มของเจ้าหน้าที่ชลประทานทั้ง
 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่กลุ่มระดับ A มีปัญหาในเรื่องน้ำ
 ชลประทาน ในบางประเด็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในการช่วยแก้ไขปัญหา และเจ้าหน้าที่
 ชลประทานในเขตนี้อาจเป็นผู้ที่โครงการชลประทานลำบาก เห็นว่ามีความสามารถในการแก้
 ไขปัญหาเหล่านี้ได้ โดยต้องอาศัยความใกล้ชิดและความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่และกลุ่ม
 รวมทั้งสมาชิกกลุ่มจึงจัดทำลง บทา นินงานในพื้นที่ที่มีปัญหาดังกล่าว ส่วนกลุ่มระดับ C มี
 ปัญหาในด้านชลประทานน้อยกว่าและสมาชิก ไม่ให้ความร่วมมือมากนัก จึงทำให้ขาดการ
 ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ชลประทานกับกลุ่มและสมาชิก

4) การไม่เข้าร่วมประชุมของสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหาเรื่องการไม่
 เข้าร่วมประชุมของสมาชิก ไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มี
 ค่าคะแนนค่าตอบเฉลี่ยเท่ากับ 1.56 และ 1.64 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่าไม่มีปัญหา
 (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกที่ไม่เข้าร่วมประชุมนั้น เนื่องจากทั้ง 2 กลุ่ม มีสมาชิกอยู่
 ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ต้องข้ามลำน้ำข้ามร่วมประชุมกันบางครั้งจึงมีความลำบาก แต่เมื่อ
 เป็นการประชุมประจำปีก็อาจมีสมาชิกบางกลุ่มที่ส่งตัวแทน เข้าร่วมประชุม ซึ่งก็ถือว่าไม่มีปัญหา
 นัก เพราะส่วนใหญ่สมาชิกที่อยู่ฝั่งจังหวัดร้อยเอ็ด จะยอมรับมติที่ประชุม เพราะสมาชิกส่วนใหญ่

อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

5) การนำผลการพหุ ภูมิศาสตร์ของสมาชิกกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหาเรื่องการนำผลการพหุ ภูมิศาสตร์แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนค่าตอบเฉลี่ยเท่ากับ 1.36 และ 1.72 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่าไม่มีปัญหา และมีปัญหาน้อย (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะจากสถานการณ์ เรื่องปัญหาของน้ำชลประทานที่เป็นอยู่ทำให้สมาชิกกลุ่มระดับ A ต้องปฏิบัติตามกฎกติกา จึงจะสามารถดำเนินการขุดนํ้าให้สมาชิกได้ทั่วถึง เพราะฉะนั้นกลุ่มระดับ A จึงไม่มีปัญหานี้เรื่องนี้ ส่วนกลุ่มระดับ C มีการใช้น้ำที่สะดวกเพราะอยู่ต้นคลองส่งน้ำหรืออยู่ใกล้ เชื่อเนกว่า สมาชิกจึงได้รับน้ำเพียงพอทำให้มีปัญหาน้อย เพราะสมาชิกที่อยู่ต้นคู น้ำที่ได้รับน้ำสะดวกจึงไม่สนใจที่จะร่วมกิจกรรมของกลุ่ม และปฏิบัติตามกฎกติกาเมื่อผิดสัญญา เช่น การนำรับน้ำตามรอบเวร หรือการนำเข้าร่วมรักษาสชลประทาน

6) การนำให้ความร่วมมือในการดำเนินการกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C มีปัญหาเรื่องการนำให้ความร่วมมือของสมาชิกแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนค่าตอบเฉลี่ยเท่ากับ 1.44 และ 1.70 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่าไม่มีปัญหา และมีปัญหาน้อย (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็น เพราะปัญหานี้ เรื่องนี้สอดคล้องกับปัญหานี้ เรื่องความไม่สะดวกของน้ำ เพราะกลุ่มระดับ A มีปัญหานี้เรื่องนี้มากจึงต้องมีการร่วมดำเนินการกิจกรรมของกลุ่มเพื่อให้มีน้ำชลประทานใช้ในการเกษตรได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้ไม่มีปัญหานี้เรื่องนี้ ส่วนกลุ่มระดับ C เรื่องน้ำชลประทานสะดวกจึงไม่ค่อยสนใจในเรื่องการนำให้ความร่วมมือดำเนินการ เพราะมีน้ำชลประทานใช้พอเพียง

4.3.2.2. ปัญหาที่สมาชิกประสบ

1) ความไม่สะดวกของน้ำชลประทาน

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C สมาชิกมีปัญหาร้องความไม่สะดวกของน้ำชลประทานแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนคำตอบเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 และ 1.72 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่ามีปัญหามาก และมีปัญหาน้อย (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีพื้นที่ดำเนินการอยู่ไกล และมีปัญหาน้ำชลประทานน้ำไม่เพียงพอ น้ำไม่สะดวก จึงใช้วิธีขุดนาริเวณน้ำในระดับคูน้ำ และคลองส่งน้ำ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวแต่ก็แก้ไขได้ระดับหนึ่ง กลุ่มระดับ C มีปัญหาน้ำนี้ เนื่องจากการไม่เคารพกฎ กติกาของกลุ่มตั้งที่ศึกษาในข้อปัญหาในการดำเนินการกลุ่ม โดยสมาชิกที่มีปัญหาคือสมาชิกที่ใช้น้ำกลางและปลายคูส่งน้ำ

2) ปริมาณน้ำไม่พอเพียง

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C สมาชิกมีปัญหาร้องปริมาณน้ำไม่เพียงพอแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนคำตอบเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 และ 2.00 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่ามีปัญหามาก และมีปัญหาน้อย (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีพื้นที่ดำเนินการอยู่ไกล และมีปัญหาน้ำชลประทานน้ำไม่เพียงพอ จึงใช้วิธีขุดนาริเวณน้ำในระดับคูน้ำ และคลองส่งน้ำ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวแต่ก็แก้ไขได้ระดับหนึ่ง กลุ่มระดับ C มีปัญหาน้ำนี้ เนื่องจากการไม่เคารพกฎ กติกาของกลุ่มตั้งที่ศึกษาในข้อปัญหาในการดำเนินการกลุ่ม โดยสมาชิกที่มีปัญหาคือสมาชิกที่ใช้น้ำกลางและปลายคูส่งน้ำ

3) สภาพคูน้ำขาด ขาดรุคเสียหาย

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C สมาชิกมีปัญหาน้ำคูน้ำขาด ขาดรุคเสียหายแตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนคำตอบเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 และ 2.02 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่ามีปัญหามาก และมีปัญหาน้อย (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้ง 2 กลุ่มมีแผนการดำเนินการบำรุงรักษาชลประทานปีละ 2 ครั้ง และดำเนินการตามแผนที่วางไว้ก่อนถึงฤดูการเพาะปลูก ที่มีปัญหาคือคูน้ำที่สร้างขึ้นในพื้นที่ดินทราย และคูน้ำที่บางส่วนที่เป็นปูนซีเมนต์ตามหลักวิศวกรรมชลประทาน เมื่อขาด

เสียหายต้องใช้งบประมาณมากในการซ่อม ส่วนที่เป็นคูดินและโครงสร้างเป็นดินทรายต้องมีการเสริมคันคูตลอดเวลา เนื่องจากการพังทะลายเพราะการชะกร่อนของน้ำ และกลุ่มระดับ A จำนวนคูส่งน้ำมีมากกว่าคือเฉลี่ย 28 คูต่อกลุ่มส่วนกลุ่มระดับ C เฉลี่ย 15 คูต่อกลุ่ม

4) การไม่เผยแพร่มติที่ประชุมกลุ่ม

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C สมาชิกมีปัญหาเรื่องการไม่เผยแพร่มติที่ประชุมไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนคำตอบเฉลี่ยเท่ากับ 1.70 และ 1.88 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่ามีปัญหาน้อย (ตารางที่ 4.14)

อาจเป็นเพราะพื้นที่ดำเนินการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ครอบคลุมพื้นที่ระดับเขื่อนส่งน้ำซึ่งมีสมาชิกหลายหมู่บ้าน และบางกลุ่มมีสมาชิกอาศัยในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดจึงทำให้มีปัญหาน้อยในเรื่องนี้

5) การขาดปัจจัยการผลิตต้นทุนค่าบริการสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C สมาชิกมีปัญหาในเรื่องขาดปัจจัยการผลิตไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนคำตอบเฉลี่ยเท่ากับ 1.86 และ 2.12 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่ามีปัญหาน้อย (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A ปัญหาจะน้อยกว่ากลุ่มระดับ C เพราะมีการร่วมกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 13 จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวสีงอกดูแลและข้าวนาปรัง โดยมีบางกลุ่มที่มีการจัดหาปุ๋ยเคมีบริการสมาชิกในฤดูนาปี ส่วนกลุ่มระดับ C นั้นมีการดำเนินการในเรื่องจัดหาปุ๋ยเคมีบริการสมาชิกเป็นบางกลุ่ม แต่ทั้งนี้ทั้ง 2 กลุ่มไม่สามารถสนองตอบความต้องการของสมาชิกได้เพียงพอ

6) ขาดตลาดที่เป็นธรรมในการจำหน่ายผลผลิตของสมาชิก

กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C สมาชิกมีปัญหาในเรื่องขาดตลาดที่เป็นธรรมจำหน่ายผลผลิตไม่แตกต่างกันทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีค่าคะแนนคำตอบเฉลี่ยเท่ากับ 1.86 และ 2.14 ตามลำดับแปลความหมายได้ว่ามีปัญหาน้อย (ตารางที่ 4.14)

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มระดับ A มีการประสานงานกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 13

จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการจัดหาแปลงขยายพันธุ์ข้าวสีงอกดูแลในลักษณะธุรกิจแบบครบวงจร แต่ก็มีบางกลุ่มที่สามารถปลูกพืชงอกดูแลได้ชนิดเดียว คือข้าวนาปรังนั้นมีปัญหาในเรื่องราคาและตลาดรับซื้อ ส่วนกลุ่มระดับ C มีลักษณะปัญหาที่จะมากกว่าเพราะค่าละแฉ่งเฉลี่ยมีแนวโน้มที่มากกว่า แต่ที่มีปัญหาน้อยเพราะใกล้แหล่งรับซื้อผลผลิต คือโรงสีรุ่งเรือง 3 อำเภอ กมลาไสย ในการรับซื้อข้าวนาปี และบริษัทฯ เสงสว่าง จำกัด ที่รับซื้อข้าวสีงอกและข้าวเหลือง ในส่วนที่สมาชิกปลูกข้าวนาปรังก็มีปัญหาเช่นเดียวกันทั้ง 2 กลุ่มไม่สามารถดำเนินการจัดหาตลาดที่เป็นธรรมบริการสมาชิกได้เพียงพอ

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

ปัญหาเรื่อง	กลุ่มระดับ A (n=7)			กลุ่มระดับ C (n=8)			ค่า t
	($\bar{X}$)	SD	ความหมาย	($\bar{X}$)	SD	ความหมาย	
-สภาพพื้นที่ที่มีปัญหาในการรับน้ำชลประทาน	2.71	.488	มีปัญหามาก	1.75	.70	มีปัญหาน้อย	3.03**
-ทุนในการดำเนินงานกลุ่ม	2.71	.488	มีปัญหามาก	2.87	.354	มีปัญหามาก	-.74
-ความสะดวกของน้ำชลประทาน	2.48	.535	มีปัญหามาก	1.62	.744	ไม่มีปัญหา	2.37*
-ปริมาณน้ำชลประทานที่ได้รับไม่เพียงพอ	2.71	.488	มีปัญหามาก	1.25	.463	ไม่มีปัญหา	5.96***
-การไม่มีเวลาบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่ม	1.28	.756	ไม่มีปัญหา	2.12	.641	มีปัญหาน้อย	2.33*
-การไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของกรรมการ	1.28	.488	ไม่มีปัญหา	2.00	.535	มีปัญหาน้อย	2.69*
-การไม่ให้ความร่วมมือของสมาชิก	1.71	.488	มีปัญหาน้อย	1.87	.354	มีปัญหาน้อย	-.74

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน(ต่อ)

ปัญหาเรื่อง	กลุ่มระดับ A (n=7)		กลุ่มระดับ C (n=8)		ค่า t
	($\bar{X}$)	SD	ความหมาย ($\bar{X}$)	SD	ความหมาย
-ขาดแคลนวัสดุซ่อมแซม ชลประทาน	2.42	.535	มีปัญหามาก	2.37 .916	มีปัญหามาก .14
ปัญหาในด้านการดำเนินงานกลุ่ม					
-ความไม่รับผิดชอบของ คณะกรรมการกลุ่ม	1.44	.540	ไม่มีปัญหา	1.92 .601	มีปัญหาน้อย -4.20***
-การไม่เข้าเขียนกลุ่ม ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	1.98	.658	มีปัญหาน้อย	2.18 .684	มีปัญหาน้อย -1.74
-การไม่เข้าเขียนกลุ่ม ของเจ้าหน้าที่ชลประทาน	1.36	.563	ไม่มีปัญหา	1.78 .815	มีปัญหาน้อย 3.00**
-การไม่เข้าร่วมประชุม ของสมาชิก	1.56	.705	ไม่มีปัญหา	1.64 .722	ไม่มีปัญหา -.56
-การไม่เคารพกฎกติกา ของสมาชิก	1.36	.598	ไม่มีปัญหา	1.72 .701	มีปัญหาน้อย 2.76**
-การไม่ให้ความร่วมมือ ของสมาชิก	1.44	.644	ไม่มีปัญหา	1.70 .647	มีปัญหาน้อย 2.01*
ปัญหาที่สมาชิกประสบ					
-ความไม่สะดวกของน้ำ ชลประทาน	2.36	.485	มีปัญหามาก	1.72 .701	มีปัญหาน้อย 5.31***
-ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ	2.36	.485	มีปัญหามาก	2.00 .639	มีปัญหาน้อย 3.17**
-สภาพคูน้ำ ขาด ขรุขระ เสียหาย	2.38	.490	มีปัญหามาก	2.02 .622	มีปัญหาน้อย 3.21**

ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน(ต่อ)

ปัญหาเรื่อง	กลุ่มระดับ A (n=7)			กลุ่มระดับ C (n=8)			ค่า t
	($\bar{X}$)	SD	ความหมาย	($\bar{X}$)	SD	ความหมาย	
-การไม่เผยแพร่ความคิดเห็น ประชุมกลุ่ม	1.7	.614	มีปัญหาน้อย	1.88	.627	มีปัญหาน้อย	-1.45
-ขาดปัจจัยการผลิตต้น ทุนค่าบริการสมาชิก	1.86	.639	มีปัญหาน้อย	2.12	.781	มีปัญหาน้อย	-1.91
-ขาดตลาดที่เป็นธรรม ในการจำหน่ายผลผลิต	1.86	.67	มีปัญหาน้อย	2.14	.808	มีปัญหาน้อย	-1.89

หมายเหตุ * = มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

** = มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

*** = มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .001

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ปัญหาการดำเนินงาน ของ
กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C

เรื่อง	ค่า t	ค่า p	ปรากฏการณ์
ปัญหาในการดำเนินงานกลุ่ม			
-สภาพพื้นที่ที่มีปัญหาในการรับน้ำ ชลประทาน	3.03**	.01	-กลุ่มระดับ A มีระดับปัญหามาก ส่วน กลุ่มระดับ C มีระดับปัญหาน้อย
-เงินทุนดำเนินการกลุ่มบริหาร การใช้น้ำชลประทาน	.74	.474	-กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีระดับ ปัญหามาก

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ปัญหาการดำเนินงาน ของ
กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C (ต่อ)

เรื่อง	ค่า t	ค่า p	ปรากฏการณ์
-ความสะอาดของน้ำชลประทาน	2.37*	.034	-กลุ่มระดับ A มีระดับปัญหา มาก ส่วน กลุ่มระดับ C มีระดับปัญหาน้อย
-ปริมาณน้ำชลประทานที่ได้รับไม่ เพียงพอ	5.96***	.000	-กลุ่มระดับ A มีระดับปัญหามาก ส่วน กลุ่มระดับ C ไม่มีปัญหา
-การไม่มีเวลาบริหารงานกลุ่ม ของคณะกรรมการ	2.33*	.037	-กลุ่มระดับ A ไม่มีปัญหา ส่วนกลุ่มระดับ C มีระดับปัญหาน้อย
-การไม่เข้าใจบทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการ	2.69*	.019	-กลุ่มระดับ A ไม่มีปัญหากลุ่มระดับ C มีระดับปัญหาน้อย
-การไม่ให้ความร่วมมือของ สมาชิก	-.74	.474	-กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีระดับ ปัญหาน้อย
-ขาดแคลนวัสดุซ่อมแซม ชลประทาน	.14	.294	-กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีระดับ ปัญหามาก
ปัญหาที่สมาชิกประสบ			
-ความไม่สะอาดของน้ำ ชลประทาน	2.36	.485	-กลุ่มระดับ A มีระดับปัญหามากส่วน กลุ่มระดับ C มีระดับปัญหาน้อย
-ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ	2.36	.485	-กลุ่มระดับ A มีระดับปัญหามากส่วน กลุ่มระดับ C มีระดับปัญหาน้อย
-สภาพผู้นำ ขาด ขาด เสียหาย	2.38	.490	-กลุ่มระดับ A มีระดับปัญหามาก ส่วนกลุ่มระดับ C มีระดับปัญหาน้อย
-การไม่เผยแพร่มติที่ประชุมกลุ่ม	1.70	.614	-กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มี ระดับปัญหาน้อย

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานระดับ A และกลุ่มระดับ C (ต่อ)

เรื่อง	ค่า t	ค่า p	ปรากฏการณ์
-ขาดปัจจัยการผลิตต้นทุนต่ำ	1.86	.639	-กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีระดับปัญหาน้อย
-ขาดตลาดที่เป็นธรรม	1.86	.67	-กลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C มีระดับปัญหาน้อย

* = มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

** = มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

*** = มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .001

4.4. ข้อเสนอแนะของกรรมการและสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ทั้งกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ได้เสนอแนะในการดำเนินงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มดังนี้

4.4.1. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการกลุ่ม

คณะกรรมการกลุ่มระดับ A ได้เสนอแนะการดำเนินงานกลุ่มเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ คณะกรรมการทั้งหมด เสนอแนะให้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เข้าเยี่ยมกลุ่มเพิ่มขึ้น ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมประจำปีของกลุ่ม เพื่อ เป็นที่ปรึกษาในการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่ม พิจารณาสับสนุนวัสดุซ่อมแซมชลประทานให้พอ เพียง คณะกรรมการร้อยละ 85.70 เสนอแนะควรมีการให้ความรู้ เรื่องการดำเนินงานธุรกิจกลุ่มแก่คณะกรรมการกลุ่ม ร้อยละ 57.0 เสนอแนะให้หน่วยงานของราชการและเอกชนส่งเสริมการ

เกษตรแบบมีสัญญาซื้อขายผลผลิต มีการพิจารณา หีบปรimaguoy เคมิจากองค์การตลาด เพื่อเกษตรกรให้กลุ่ม เพิ่มขึ้น เพื่อบริการสมาชิกให้พอเพียง และร้อยละ 28.57 เสนอแนะ ให้เจ้าหน้าที่ชลประทาน เข้าไปเยี่ยมกลุ่ม เพิ่มขึ้น (ตารางที่ 4.16)

คณะกรรมการกลุ่มระดับ C ได้ เสนอแนะการดำเนินการกลุ่มเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้ คณะกรรมการทั้งหมด เสนอแนะให้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เข้าไปเยี่ยมกลุ่ม เพิ่มขึ้น ให้เจ้าหน้าที่ชลประทาน เข้าไปเยี่ยมกลุ่ม เพิ่มขึ้น ให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนส่งเสริมการเกษตรแบบมีสัญญาซื้อขายผลผลิต ให้พิจารณาสนับสนุนวัสดุซ่อมแซมชลประทานให้พอเพียง คณะกรรมการร้อยละ 62.5 เสนอแนะให้มีการสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างศาลาอเนกประสงค์ และร้อยละ 25.0 เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมประจำปีของกลุ่ม เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวในการวางแผนดำเนินงานของกลุ่ม และ เสนอแนะการให้ความรู้ เรื่องการดำเนินการธุรกิจกลุ่มของคณะกรรมการกลุ่ม (ตารางที่ 4.16)

4.4.2. ข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มระดับ A ได้ เสนอแนะในการดำเนินการกลุ่มดังนี้ ร้อยละ 84.0 เสนอแนะให้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เข้าไปเยี่ยมกลุ่ม เพิ่มขึ้น ร้อยละ 56.0 เสนอแนะให้กลุ่มมีการควบคุมการจัดสรรน้ำให้สมาชิกอย่างทั่วถึง ยุติธรรม ร้อยละ 38.0 เสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนส่งเสริมการเกษตรแบบมีสัญญาซื้อขายผลผลิต ร้อยละ 36.0 เสนอแนะให้กลุ่มจัดหาตลาดที่เป็นธรรมรับซื้อผลผลิตของสมาชิก ร้อยละ 30.0 เสนอแนะให้กลุ่มมีการจัดหาปัจจัยการผลิตต้นทุนต่ำบริการสมาชิก ร้อยละ 26.0 เสนอแนะให้คณะกรรมการกลุ่มให้ความสนใจในการดำเนินงานกลุ่ม เพิ่มขึ้น และให้เจ้าหน้าที่ชลประทาน เข้าไปเยี่ยมกลุ่ม เพิ่มขึ้น และร้อยละ 24.0 เสนอแนะให้กลุ่มมีการจัดหาป้ายแสดงรอบเวรการรับน้ำทุกคู่ส่งน้ำ (ตารางที่ 4.17)

สมาชิกกลุ่มระดับ C ได้ เสนอแนะในการดำเนินงานกลุ่มดังนี้ ร้อยละ 85.0 เสนอแนะให้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เข้าไปเยี่ยมกลุ่ม เพิ่มขึ้น ร้อยละ 53.0 เสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนส่งเสริมการเกษตรแบบมีตลาดสัญญาซื้อขาย ร้อยละ 52.0 เสนอแนะให้ เจ้าหน้าที่ชลประทาน เข้าไปเยี่ยมกลุ่ม เพิ่มขึ้น และให้คณะกรรมการพิจารณา

การดำเนินงานกลุ่มเพิ่มขึ้น ร้อยละ 51.0 เสนอแนะให้มีการจัดหาปัจจัยการผลิตต้นทุนต่ำบริการสมาชิก ร้อยละ 48.0 เสนอแนะให้กลุ่มมีการจัดหาตลาดที่เป็นธรรมรับซื้อผลผลิตของสมาชิก ร้อยละ 41.0 เสนอแนะให้กลุ่มมีการจัดสรรน้ำให้สมาชิกอย่างทั่วถึงและยุติธรรม และร้อยละ 34.0 เสนอแนะให้กลุ่มมีการจัดหาป้ายแสดงรอบเวรการรับน้ำทุกคู่ส่งน้ำ(ตารางที่ 4.17)

4.4.3.สรุปข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่องข้อเสนอแนะของคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม ทั้งกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C พิจารณาสรุปรวมลำดับได้ดังนี้

4.4.3.1.ข้อเสนอแนะของกรรมการกลุ่ม

คณะกรรมการกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ทั้งหมด เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เข้าไปเยี่ยมกลุ่มเพิ่มขึ้น และพิจารณาสนับสนุนวัสดุซ่อมแซมชลประทานให้พอเพียง ร้อยละ 80.0 เสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนส่งเสริมการเกษตรแบบตลาดมีสัญญาซื้อขายผลผลิต ร้อยละ 66.0 เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ชลประทาน เข้าไปเยี่ยมกลุ่มเพิ่มขึ้น ร้อยละ 60.0 เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมประจำปีของสมาชิก เพื่อเป็นที่ปรึกษา แนะนำในการวางแผนดำเนินงานของกลุ่ม และร้อยละ 53.3 เสนอแนะให้มีการพิจารณา พิมพ์ปริมาณเดิมจากองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร มาบริการให้แก่มกชได้อย่างพอเพียง และการให้ความรู้ เรื่องการดำเนินธุรกิจกลุ่มแก่คณะกรรมการ ร้อยละ 33.33 เสนอแนะให้มีการสนับสนุนงบประมาณสร้างศาลาอเนกประสงค์ (ตารางที่ 4.16)

4.4.3.2.ข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มระดับ A และกลุ่มระดับ C ร้อยละ 85.0 เสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เข้าไปเยี่ยมกลุ่มเพิ่มขึ้น ร้อยละ 53.0 เสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐและเอกชน มีการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแบบมีสัญญาซื้อขายผลผลิต ร้อยละ 52.0 เสนอแนะ

าให้ เจ้าหน้าที่ชลประทาน เข้าไป เยี่ยมกลุ่ม ฟังขึ้น และให้คณะกรรมการสนใจในการดำเนินงาน
กลุ่ม ฟังขึ้น ร้อยละ 51.0 เสนอแนะให้กลุ่มจัดหาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรต้นทุนต่ำบริการ
สมาชิก ร้อยละ 48.0 เสนอแนะให้กลุ่มมีการจัดหาตลาดที่เป็นธรรมรับซื้อผลผลิตของสมาชิก
ร้อยละ 41.0 เสนอแนะให้กลุ่มมีการจัดสรรน้ำให้สมาชิกอย่างทั่วถึงและยุติธรรม และร้อยละ
34.0 เสนอแนะให้กลุ่มมีการจัดหาป้ายแสดงการรับน้ำทุกจุดส่งน้ำ(ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.16 ข้อ เสนอแนะของคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=7)		(n=8)		(n=15)	
1.การมีการสนับสนุนงบประมาณ สร้างศาลกอบนประสงค์	-	-	5	62.5	5	62.5
2.เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควร เข้าไป เยี่ยมกลุ่ม ฟังขึ้น	7	100	8	100	15	100
3.เจ้าหน้าที่ชลประทานควร เข้า ไป เยี่ยมกลุ่ม ฟังขึ้น	2	28.6	8	100	10	66.0
4.การ เข้าร่วมประชุมประจำปีควร าให้ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วม ประชุม เพื่อให้ความปรึกษา แนะนำ ในการวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม	7	100	2	25.0	9	60.0
5.ควรมีการณา เพื่อรับผลประโยชน์ จาก อ.ต.ก. เพื่อบริการสมาชิกได้ อย่างพอเพียง	4	57.0	4	50.0	8	53.3

ตารางที่ 4.16 ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน(ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=7)		(n=8)		(n=15)	
6.หน่วยงานของรัฐและเอกชนควรมีการดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแบบมีสัญญาซื้อขายผลผลิต	4	57.0	8	100	12	80.0
7.ควรพิจารณาสนับสนุนซ่อมแซมชลประทานให้พอเพียง	7	100	8	100	15	100
8.ควรให้ความรู้เรื่องการดำเนินธุรกิจกลุ่มแก่คณะกรรมการกลุ่ม	6	85.7	2	25.0	8	53.3

ตารางที่ 4.17 ข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
1.เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเข้าเยี่ยมกลุ่มเพิ่มขึ้น	42	84.0	43	86.0	85	85.00
2.เจ้าหน้าที่ชลประทานควรเข้าเยี่ยมกลุ่มเพิ่มขึ้น	13	26.0	39	78.0	52	52.0
3.คณะกรรมการกลุ่มควรให้ความสนใจในการดำเนินการงานกลุ่มเพิ่มขึ้น	13	26.0	39	78.0	52	52.0

ตารางที่ 4.17 ข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน(ต่อ)

เรื่อง	กลุ่มระดับ A		กลุ่มระดับ C		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=50)		(n=50)		(n=100)	
4.กลุ่มควรมีการจัดหาปัจจัยการผลิต ทางการเกษตรต้นทุนค่าบริการสมาชิก	15	30.0	36	72.0	51	51.0
5.กลุ่มควรมีการจัดหาตลาดที่เป็น ธรรมรับซื้อผลผลิตของสมาชิก	18	36.0	30	60.0	48	48.0
6.หน่วยงานของรัฐและเอกชนมีการ ดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแบบ มีสัญญาซื้อขายผลผลิต	19	38.0	34	68.0	53	53.0
7.กลุ่มควรมีการจัดหาป้ายแสดง รอบเวรการรับน้ำทุกคูส่งน้ำ	12	24.0	22	44.0	34	34.0
8.กลุ่มควรมีการจัดสรรน้ำให้สมาชิก อย่างทั่วถึงยุติธรรม	28	56.0	13	26.0	41	41.0

4.5.การทดสอบสมมติฐาน

เนื่องจากมีบางเรื่องของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานที่จัดอยู่ในระดับเกรด A และกลุ่มระดับ C ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 4.18 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้คือกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานที่จัดอยู่ในระดับ A และกลุ่มระดับ C มีความแตกต่างกันในทุกเรื่องย่อย ในเรื่องต่อไปนี้

- 1.สภาพพื้นฐานทั่วไปของกลุ่ม และสภาพพื้นฐานบางประการของสมาชิก
- 2.การดำเนินงานกลุ่ม และผลการดำเนินงานกลุ่ม
- 3.ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่ม

ตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบสมมติฐาน

เรื่อง	ค่า t	ค่า p
1.สภาพบางประการของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน		
-ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม	2.23*	.044
-จำนวนสมาชิกกลุ่ม	2.41*	.032
-จำนวนคูส่งน้ำ	2.40*	.032
-พื้นที่ดำเนินการของกลุ่ม	2.22*	.045
-เงินทุนดำเนินการของกลุ่ม	3.64**	.003
-ระยะห่างระหว่างที่ตั้งทำการเกษตรของสมาชิกกับที่ตั้งเขื่อนลำนาว	.42	.682

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่า sig
-การมีศาลอเนกประสงค์	6.37*	.018
-การมีที่ทำการกลุ่ม	-	-
ด้านกายภาพของกลุ่ม		
-ลักษณะดิน	2.11	.348
-ลักษณะพื้นที่	.61	.736
-ความสะดวกของน้ำชลประทาน	8.75*	.012
-ความเพียงพอของน้ำชลประทาน	1.59	.232
ด้านชีวภาพ		
-พืชหลักที่สมาชิกปลูก	-	-
-พืชรองที่สมาชิกปลูก	-	-
-การเลี้ยงสัตว์และการเลี้ยงปลาของสมาชิก	-	-

ตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบสมมติฐาน(ต่อ)

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่าsig
สภาพพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่ม		
-จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	4.47	.093
-จำนวนแรงงานในครัวเรือน	.32	.85
-พื้นที่ถือครองต่อครัวเรือนในเขตชลประทาน	10.22*	.016
-ลักษณะการถือครองพื้นที่	.04	.83
ด้านกายภาพของสมาชิกกลุ่ม		
-ลักษณะดินที่ใช้ทำการเกษตร	.40	.939
-ปัญหาเรื่องดินเค็ม	2.51	.112
-ตำแหน่งการรับน้ำชลประทาน	1.56	.456
-ความสะดวกในการรับน้ำชลประทาน	.07	
-การระบายน้ำในพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิก	1.09	.578
ด้านชีวภาพของสมาชิกกลุ่ม		
-พืชหลักที่สมาชิกปลูก	-	-
-พืชฤดูแล้งที่สมาชิกปลูก	.42	.922
-การเลี้ยงสัตว์ของสมาชิกกลุ่ม	.40	.526
-การเลี้ยงปลาของสมาชิกกลุ่ม	.16	.687
สภาพบางประการด้านเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก		
-รายได้ในภาคเกษตรกรรมต่อปี	.34	.95
-การประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร	1.96	.161
-การเป็นสมาชิกสถาบันกลุ่ม	.57	.432
-แหล่งเงินเชื่อที่ใช้มากที่สุด	1.65	.648
-ปริมาณเงินเชื่อที่ยืมเพื่อการเกษตร	.39	.942
-วัตถุประสงค์ในการใช้เงินเชื่อ	3.486	.749

ตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบสมมติฐาน(ต่อ)

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่า sig
แหล่งความรู้และการเปิดข่าวสารของสมาชิก		
-โอกาสได้รับการฝึกอบรม	4.65*	.036
-แหล่งความรู้ทางด้านการเกษตร	2.66	.625
การเปิดข่าวสาร		
-โอกาสได้รับการเยี่ยมจาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	1.58	.818
-โอกาสได้รับการเยี่ยมจาก เจ้าหน้าที่ชลประทาน	34.12***	.000
-โอกาสได้รับอ่านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร	1.837	.765
-โอกาสที่ได้รับฟังวิทยุที่เกี่ยวกับรายการเกษตร	1.047	.89
-โอกาสได้รับชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับรายการ เกษตร	6.02	.19
-การให้ออกใบนอกเขตโครงการชลประทานลำปาว	2.08	.59
การดำเนินงานกลุ่ม		
-การมีส่วนร่วมของสมาชิก ในการสร้างกฎ กติกากลุ่ม	-	-
-การประสานงานกับหน่วยงานอื่น	6.50*	.014
-ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการกลุ่ม	3.90*	.04
-การจัดทำแผนการส่งน้ำ	8.75**	.003
-ระดับความพึงพอใจในส่งน้ำให้สมาชิก	3.75	.153
-จำนวนครั้งที่กลุ่มดำเนินการซ่อมแซมชลประทาน	-	-
-ระดับความร่วมมือของสมาชิกในการรักษาระบบ ชลประทาน	11.84**	.003
-การจัดทำแผนการปลูกพืช	2.01	.155

ตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบสมมติฐาน (ต่อ)

เรื่อง	ค่า χ^2	ค่า sig
-การจัดหาปัจจัยการผลิตมาให้บริการแก่สมาชิก	4.28*	.038
-การจัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตของสมาชิก	4.28*	.038
-การจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก	-	-
-การเผยแพร่ข่าวสารแก่สมาชิก	-	-
-การจัดหากิจกรรม เพื่อหาทุนดำเนินการ เข้ากลุ่ม	5.47*	.031
คุณสมบัติของผู้ผู้นำและการปฏิบัติหน้าที่		
-คุณสมบัติของผู้ผู้นำ		
-การเลือกกรรมการกลุ่ม	-	-
-ฐานะการเงินของครอบครัว	.64	.422
-ความเสียสละ	16.53***	.000
-มีความเป็นกันเองและให้ความสนใจกับสมาชิก	4.49*	.024
-ความรับผิดชอบในหน้าที่	13.89***	.000
-มีความยุติธรรม	1.08	.472
-มีความซื่อสัตย์สุจริต	1.085	.297
การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ผู้นำ		
-การวางแผนการดำเนินงาน	10.34***	.001
-การแก้ไขปัญหภายในกลุ่ม	5.81*	.015
-การประสานงานกับหน่วยงานอื่น	7.86**	.005
-เป็นผู้ดำเนินการดำเนินการกลุ่ม	5.818*	.015

ตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบสมมติฐาน(ต่อ)

เรื่อง	ค่า t	ค่า p
การดำเนินงานกลุ่ม		
-การหมุนเวียนน้ำในระดับคูส่งน้ำ	7.07***	.000
-การดำเนินการรักษาชลประทาน	6.50***	.000
-การวางแผนการปลูกพืช	3.54***	.001
-การประชุมประจำปีสมาชิกกลุ่ม	6.05***	.000
-การให้คำปรึกษาแก่สมาชิกของคณะกรรมการ	3.08**	.002
-การแจ้งข่าวสารแก่สมาชิกกลุ่ม	.20	.838
-การจัดหาปัจจัยการผลิตต้นทุนต่ำมาให้บริการแก่สมาชิก	5.66***	.000
-การจัดหาตลาดที่เป็นธรรมรับซื้อผลผลิตของสมาชิก	5.8***	.000
-การจัดหาป้ายแสดงรอบเวรการรับน้ำในระดับคูส่งน้ำ	2.48*	.015
การสนับสนุนของสมาชิกกลุ่ม		
-แรงงาน	2.48*	.015
-วัสดุ อุปกรณ์	5.50***	.000
-เงินทุนดำเนินการกลุ่ม	5.46***	.000
ปัญหาในการดำเนินงานกลุ่ม		
-สภาพพื้นที่ที่มีปัญหาการรับน้ำชลประทาน	3.03**	.01
-เงินทุนดำเนินการกลุ่ม	.74	.474
-ความสะอาดของน้ำชลประทาน	2.37*	.034*
-ปริมาณน้ำชลประทานที่ได้รับไม่พอเพียง	5.96***	.000
-การไม่มีเวลาบริหารงานกลุ่มของคณะกรรมการ	2.33*	.037
-การไม่มีเจ้าใจบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ	2.69*	.019

ตารางที่ 4.18 ผลการทดสอบสมมติฐาน(ต่อ)

เรื่อง	ค่า t	ค่า p
-การไม่ให้ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม	-.74	.474
-ขาดแคลนวัสดุซ่อมแซมชลประทาน	.14	.294
ปัญหาที่สมาชิกประสบ		
-ความไม่สะดวกของน้ำชลประทาน	5.31***	.000
-ปริมาณน้ำชลประทานได้รับไม่พอเพียง	3.17**	.002
-สภาพคูส่งน้ำ ซาก ซ้ำรุด เสียหาย	3.21**	.002
-การไม่เผยแพร่มติที่ประชุม	1.45	.150
-ขาดปัจจัยการผลิตต้นทุนค่าจ้างค่าบริการแก่สมาชิก	1.91	.059
-ขาดตลาดที่เป็นธรรมรับซื้อผลผลิตของสมาชิก	1.89	.062

* = มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

** = มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

*** = มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .001